

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล
ในกรุงเทพมหานคร โดยนำเสนอเป็น 3 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1. ผลการศึกษาศภาพการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล ซึ่งนำเสนอในหัวข้อต่อไปนี้

1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (ตารางที่ 8-9)

1.2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา (ตารางที่ 10-23)

1.2.1 ข้อมูลจากหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน ด้านการเตรียมการใช้
ละคร ประกอบไปด้วย การประสานงานการใช้ละคร และการส่งเสริมการใช้ละคร

1.2.2 ข้อมูลจากครูประจำชั้นอนุบาล ด้านการจัดการเรียนการสอน
โดยใช้ละคร ประกอบไปด้วย ลักษณะการใช้ละคร วิธีการใช้ละคร และการประเมินการใช้ละคร

1.3 การสรุปผลการศึกษาศภาพการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล นำเสนอในรูป
ความเรียง ดังนี้

1.3.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.3.2 การวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา ด้านการเตรียมการใช้ละคร และ
การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ละคร

ตอนที่ 2. ผลการศึกษาศภาพการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล จากกรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียน ดังนี้

2.1 โรงเรียนน้องหนู

2.2 โรงเรียนฟ้าคราม

2.3 โรงเรียนไอรัก

ผลการศึกษาข้อมูลในตอนที่ 2 นำเสนอในรูปความเรียง ตามหัวข้อต่อไปนี้

1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียน

2) การวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา คือ หลักการและแนวคิดทฤษฎีของ
โรงเรียน การเตรียมการใช้ละคร และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ละคร

ตอนที่ 3. การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล นำเสนอโดยการ
บรรยายสรุป เกี่ยวกับหลักการและแนวคิดทฤษฎีของโรงเรียน การเตรียมการใช้ละคร และการจัด
การเรียนการสอนโดยใช้ละคร (ตารางที่ 25)

1. ผลการศึกษาสภาพการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล

1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนจำนวน 137 คน และครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 จำนวน 405 คน ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน และ แบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล ด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 8-9

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนจำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ	จำนวน (N = 137)	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	15	10.95
2. หญิง	122	89.05
อายุ		
1. ต่ำกว่า 30 ปี	12	8.75
2. 31-35 ปี	10	7.29
3. 36-40 ปี	17	12.40
4. 41-45 ปี	19	13.86
5. 46-50 ปี	33	24.08
6. สูงกว่า 50 ปี	46	33.57
วุฒิทางการศึกษา		
1. ปริญญาตรี	91	66.43
2. ปริญญาโท	24	17.52
3. ปริญญาเอก	2	1.45
4. อื่นๆ	20	14.60

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนจำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

สถานภาพของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ	จำนวน (N = 137)	ร้อยละ
สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา		
1. การศึกษาปฐมวัย	29	21.16
2. บริหารการศึกษา	58	42.34
3. อื่นๆ	19	13.86
4. ไม่ระบุสาขา	31	22.63
ประสบการณ์การทำงานทั่วไป		
1. ต่ำกว่า 6 ปี	12	8.75
2. 6-10 ปี	16	11.25
3. 11-15 ปี	27	20.00
4. สูงกว่า 15 ปี	82	60.00
งานวิชาการในโรงเรียนอนุบาล		
1. ต่ำกว่า 6 ปี	38	27.50
2. 6-10 ปี	31	22.50
3. 11-15 ปี	20	15.00
4. สูงกว่า 15 ปี	48	35.00

จากตารางที่ 8 แสดงว่า ผู้ให้ข้อมูลคือหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 89.05 และมีอายุ 50 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 33.57 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 66.43 สาขาวิชาบริหารการศึกษา ร้อยละ 42.34 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี ร้อยละ 60 และมีประสบการณ์การทำงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาล สูงกว่า 15 ปี ร้อยละ 35

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลจำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพของผู้
ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของครูประจำชั้นอนุบาล	จำนวน N = (405)	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	8	1.97
2. หญิง	397	98.02
อายุ		
1. ต่ำกว่า 21 ปี	2	0.49
2. 21-30 ปี	124	30.62
3. 31-40 ปี	163	40.25
4. 41-50 ปี	81	20.00
5. สูงกว่า 50 ปี	35	8.64
วุฒิทางการศึกษา		
1. มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	73	18.03
2. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	50	12.35
3. ปริญญาตรี	280	69.13
4. ปริญญาโท	2	0.49
สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา		
1. การศึกษาปฐมวัย	175	43.20
2. อื่นๆ	156	38.52
3. ไม่ระบุสาขา	74	18.28
ประสบการณ์การสอนชั้นอนุบาล		
1. ต่ำกว่า 6 ปี	133	32.84
2. 6-10 ปี	125	30.87
3. 11-15 ปี	66	16.29
4. สูงกว่า 15 ปี	81	20.00

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลจำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

สถานภาพของครูประจำชั้นอนุบาล	จำนวน (N = 405)	ร้อยละ
ความรับผิดชอบ		
1. ประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1	140	34.57
2. ประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2	126	31.11
3. ประจำชั้นอนุบาลปีที่ 3	132	32.59
4. ประจำชั้นเรียนคละอายุ	7	1.73
การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการละคร		
1. เคยเข้ารับการอบรม	73	18.02
2. ไม่เคยเข้ารับการอบรม	332	81.98
การศึกษาดูงานเกี่ยวกับการละคร		
1. เคยไปศึกษาดูงาน	62	15.30
2. ไม่เคยไปศึกษาดูงาน	343	84.70

จากตารางที่ 8 แสดงว่าผู้ให้ข้อมูลคือครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 98.02 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 40.25 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 69.13 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ร้อยละ 43.20 มีประสบการณ์การสอนชั้นอนุบาล ต่ำกว่า 6 ปี ร้อยละ 32.84 ประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 ร้อยละ 34.57 ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ร้อยละ 31.11 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 ร้อยละ 32.59 ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการละคร ร้อยละ 81.98 และไม่เคยไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการละคร ร้อยละ 84.70

1.2 การวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา

1.2.1 ข้อมูลจากหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน ด้านการเตรียมการใช้ละคร

1) การประสานงานการใช้ละคร

หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนได้ให้ข้อมูลการประสานงานการใช้ละครในด้านการประสานงานระหว่างบุคลากร ดังรายละเอียดในตารางที่ 10-11

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำแนกตามการนำกิจกรรมละครมาใช้ในโรงเรียนในด้านการประสานงานระหว่างบุคลากร

รายการ	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	
	จำนวน (N = 137)	ร้อยละ
การดำเนินงานในการจัดกิจกรรมละคร		
1. ดำเนินการด้วยตนเอง	24	17.50
2. มอบหมายให้คณะครูในระดับอนุบาลเป็นผู้ดำเนินการร่วมกัน	84	61.25
3. มอบหมายให้ครูประจำชั้นแต่ละห้องเป็นผู้ดำเนินการ	79	57.50
4. ไม่มีการดำเนินการ	3	2.50
5. อื่นๆ	12	8.75
บุคลากรที่ใช้กิจกรรมละคร		
1. ครูฝ่ายวิชาการ	24	17.50
2. ครูประจำชั้น	118	86.25
3. ครูประจำวิชา	21	15.00
4. ครูพิเศษสอนด้านศิลปการละคร	10	7.50
5. อื่นๆ	15	11.25
การวางแผนกิจกรรมกับครูผู้สอน		
1. หัวหน้าฝ่ายวิชาการกับครู วางแผนการใช้กิจกรรมร่วมกัน	52	37.50
2. ครูร่วมกันวางแผนการสอนในกลุ่มของตน	70	51.25
3. ครูแต่ละคนคิดวางแผนการสอนของตน	58	42.50
4. ไม่มีการปฏิบัติในข้อใด	5	3.75
5. อื่นๆ	9	6.25
วิธีการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย		
1. ให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมละครแก่ครูผู้สอน	74	53.75
2. ให้บริการด้านเอกสารและคู่มือในการสอน	50	36.25
3. ให้บริการด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรม	97	71.25
4. จัดครูพิเศษมาสอนศิลปการละครให้กับครูในโรงเรียน	5	3.75
5. อื่นๆ	15	11.25

จากตารางที่ 10 แสดงว่า การดำเนินการในการนำละครมาใช้ในโรงเรียนส่วนใหญ่หัวหน้าฝ่ายวิชาการได้มอบหมายให้คณะครูในระดับอนุบาลเป็นผู้ดำเนินการร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 61.25 บุคลากรที่นำละครไปใช้จริงส่วนใหญ่ ได้แก่ครูประจำชั้นอนุบาลคิดเป็นร้อยละ 86.25 ในการวางแผนการใช้กิจกรรมกับครูผู้สอน ส่วนใหญ่หัวหน้าฝ่ายวิชาการให้ครูผู้สอนร่วมกันวางแผนการสอนในกลุ่มของตน คิดเป็นร้อยละ 51.25 และส่วนใหญ่หัวหน้าฝ่ายวิชาการจะให้บริการด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรม เพื่อให้การนำกิจกรรมละครไปใช้ได้รับบรรลุจุดมุ่งหมาย คิดเป็นร้อยละ 71.25

ในการประสานงานเพื่อนำละครมาใช้ในโรงเรียนนอกจากงานด้านบุคลากรแล้ว หัวหน้าฝ่ายวิชาการจำเป็นต้องดูแลในด้านการจัดแบ่งความรับผิดชอบ เรื่องเนื้อหา / เวลา และกิจกรรมให้กับครูหรือบุคลากรในโรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำแนกตามการประสานงาน ด้านการจัดแบ่งความรับผิดชอบ และกิจกรรมให้กับครูหรือบุคลากรในโรงเรียน

รายการ	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N = 137)	
การจัดเนื้อหาในการเรียนการสอน		
1. จัดเนื้อหาแบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้	103	75.00
2. จัดเนื้อหาโดยแบ่งเป็นรายวิชา	17	12.50
3. จัดเนื้อหาให้เป็นไปตามหัวเรื่อง(topic) ที่ครูกำหนดในแต่ละเทอม	33	23.75
4. จัดเนื้อหาตามความสนใจของผู้เรียนโดยที่ครูมิได้กำหนดล่วงหน้า	48	35.00
5. อื่นๆ	10	7.50
การนำละครเข้ามาพิจารณาในการจัดเนื้อหาการเรียนการสอน		
1. นำกิจกรรมละครเข้ามาพิจารณา	99	72.50
2. ไม่ได้นำกิจกรรมละครมาพิจารณา	29	21.16
3. อื่นๆ	9	6.56

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำแนกตามการประสานงาน ด้านการจัดแบ่งความรับผิดชอบ และกิจกรรมให้กับครูหรือบุคลากรในโรงเรียน (ต่อ)

รายการ	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	
	จำนวน	ร้อยละ
(N = 137)		
รูปแบบของการนำกิจกรรมละครมาใช้		
1. ใช้เป็นกิจกรรมพิเศษสำหรับโอกาสหรือวันสำคัญต่างๆของโรงเรียน มุ่งเน้นการแสดงบนเวทีและมีผู้ชม	79	57.50
2. ใช้เป็นกิจกรรมที่นำมาบูรณาการการเรียนการสอนในชั้นเรียนประจำวันเพื่อการพัฒนาผู้เรียนมิได้มุ่งเน้นการแสดงที่มีผู้ชม	99	72.50
3. ใช้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร นอกเหนือจากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในตารางกิจกรรมประจำวัน	62	45.00
4. อื่นๆ	3	2.50
การจัดช่วงเวลาให้ครูประจำชั้นนำละครมาใช้		
1. จัดให้อยู่ในช่วงเวลาของกิจกรรมต่างๆในตารางกิจกรรมประจำวัน เช่นกิจกรรมวงกลม กิจกรรมเล่นเสรี เป็นต้น	94	68.75
2. จัดช่วงเวลาของกิจกรรมละครให้เฉพาะในตารางกิจกรรมประจำวัน เช่นกิจกรรมนิทานละครหุ่น กิจกรรมศิลปการละคร	33	23.75
3. จัดให้อยู่ในช่วงเวลาของวิชาต่างๆ	20	15.00
4. จัดให้อยู่ในช่วงเวลาออกตารางกิจกรรมประจำวัน	31	22.50
5. อื่นๆ	20	15.00

จากตารางที่ 11 แสดงว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดเนื้อหาในการเรียนการสอนแบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 75 และได้นำละครเข้ามาพิจารณาในการจัดเนื้อหาการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 72.50 โดยการจัดให้สอดคล้องกับเนื้อหาหรือเรื่องที่เรียน นอกจากนี้ครูได้นำกิจกรรมละครไปใช้ในโรงเรียนในรูปแบบของกิจกรรมที่นำมาบูรณาการในการเรียนการสอนในชั้นเรียนประจำวัน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนมิได้มุ่งเน้นการแสดงที่ต้องมีผู้ชม คิดเป็นร้อยละ 72.50 และจัดให้อยู่ในช่วงเวลาของกิจกรรมต่างๆในตารางกิจกรรมประจำวัน เช่น กิจกรรมวงกลม กิจกรรมเล่นเสรี เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 68.75

2) การส่งเสริมการใช้ละคร

หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนได้ให้ข้อมูลการส่งเสริมการใช้ละครในด้านการอบรมครูเกี่ยวกับการใช้ละคร ดังรายละเอียดในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำแนกตามการส่งเสริมการใช้ละคร
ด้านการอบรมครูเกี่ยวกับกิจกรรมละคร ภายในโรงเรียน

รายการ	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	
	จำนวน (N = 137)	ร้อยละ
การเข้ารับการอบรมของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ		
1. เคยเข้ารับการอบรมหรือเป็นผู้จัดการอบรมละครในโรงเรียน	27	20.00
2. ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือเป็นผู้จัดการอบรมละครในโรงเรียน	110	80.00
การส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมละคร		
1. เคยส่งครูเข้ารับการอบรมกิจกรรมละคร	38	27.50
2. ไม่เคยส่งครูเข้ารับการอบรมกิจกรรมละคร	99	72.50
การส่งครูไปดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับกิจกรรมละคร		
1. เคยส่งครูไปดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการใช้กิจกรรมละคร	41	30.00
2. ไม่เคยส่งครูไปดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการใช้กิจกรรมละคร	96	70.00
การส่งเสริมให้ครูนำความรู้จากการอบรมมาใช้ในโรงเรียน		
1. ให้ครูนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการปรับหลักสูตรในโรงเรียน	31	22.50
2. ให้ครูนำความรู้ที่ได้รับมาเผยแพร่แก่ครูคนอื่น ๆ	48	35.00
3. ให้ครูนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในห้องเรียนของตน	51	37.50
4. ไม่มีการดำเนินการใดๆ เนื่องจากไม่เคยส่งครูเข้ารับการอบรม	36	45.00
5. อื่นๆ	11	13.75

จากตารางที่ 12 แสดงว่าหัวหน้าฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือเป็นผู้จัดการอบรมละครในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 80 และไม่เคยส่งครูเข้ารับการอบรมกิจกรรมละคร คิดเป็นร้อยละ 72.50 ไม่เคยส่งครูไปดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการใช้กิจกรรมละคร คิดเป็นร้อยละ 70 และในการส่งเสริมให้ครูนำความรู้จากการอบรมมาใช้ในโรงเรียน พบว่า ไม่มีการดำเนินการใดๆ เนื่องจากไม่เคยส่งครูเข้ารับการอบรม คิดเป็นร้อยละ 45 ในกรณีที่เคยส่งครูเข้ารับการอบรมให้ครูนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในห้องเรียนของตนคิดเป็นร้อยละ 37.50 และเผยแพร่แก่ผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 35

ในการส่งเสริมการใช้ละครนอกจากการส่งครูในโรงเรียนไปเข้ารับการอบรมแล้ว การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองก็เป็นการส่งเสริมกิจกรรมที่สำคัญ ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำแนกตามการจัดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมละคร

รายการ	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	
	จำนวน (N = 137)	ร้อยละ
การจัดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน		
1. จัดให้เป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้แก่นักเรียน	65	47.50
2. จัดให้เข้ามาเป็นผู้ช่วยสอนในชั้นเรียน	12	8.75
3. จัดให้ช่วยเหลือทางด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน	58	42.33
4. ไม่ได้จัดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน	51	37.22
5. อื่นๆ	9	6.56
การจัดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมละคร		
1. มีส่วนร่วม	60	43.75
2. ไม่มีส่วนร่วม	77	56.25

จากตารางที่ 13 แสดงว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมโดยจัดให้เป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้แก่นักเรียน คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมาจัดให้ช่วยเหลือทางด้านสื่อประกอบการเรียนการสอนจัดให้ช่วยเหลือทางด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 42.33 ารมีส่วนร่วมในกิจกรรมละครนั้นโรงเรียนไม่ได้จัดให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 56.25 และให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมร้อยละ 43.75

1.2.2 ข้อมูลจากครูประจำชั้นอนุบาล ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ละคร

1) ลักษณะการใช้ละคร

ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่1-3 ได้ให้ข้อมูลลักษณะการใช้ละคร ในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ละคร ดังรายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการนำกิจกรรมละครมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

รายการ	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (N =405)	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน		
1. เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการสอน	228	56.41
2. เพื่อใช้เป็นกิจกรรมในการเรียนการสอน	318	78.63
3. เพื่อใช้เป็นวิธีสอน	76	18.80
4. อื่นๆ	26	6.41
วัตถุประสงค์ต่อการพัฒนาผู้เรียน		
1. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสุนทรียศาสตร์	287	70.94
2. พัฒนาความสามารถในการใช้ความคิดและ วิจารณ์ญาณ	182	44.87
3. พัฒนาการการแสดงออกทางสังคมและความ สามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	325	80.34
4. ปรับปรุงทักษะในการสื่อสาร	158	38.89
5. พัฒนาความรู้สึกทางศีลธรรมและคุณค่าทางจิต วิญญาณ	149	36.75
6. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง	161	39.74
7. อื่น ๆ	26	6.41

จากตารางที่ 14 แสดงว่าครูประจำชั้นอนุบาล ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการนำละครไปใช้เพื่อเป็นกิจกรรมในการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 78.63 และนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนในด้านพัฒนาการแสดงออกทางสังคมและความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 80.34

ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 ได้ให้ข้อมูลลักษณะการใช้ละคร ในด้านประเภทของละครที่นำมาใช้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามประเภทของกิจกรรมละครที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ประเภทของกิจกรรมละคร	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (N=405)	ร้อยละ
ประเภทของกิจกรรมละคร		
1. การนำประสบการณ์จากชีวิตประจำวันมาแสดง โดยผู้เรียน	278	68.64
2. ผู้เรียนสวมบทบาทจากความคิดและความรู้สึก ของตน เพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ	143	35.30
3. ผู้เรียนสวมบทบาทโดยใช้ละครหุ่น ตามเรื่องราว ที่นักเรียนเลือกเอง	179	44.99
4. ผู้เรียนนำบางส่วนจากเรื่องราวในหนังสือหรือ เรื่องเล่ามาสร้างเป็นบทแล้วแสดงร่วมกัน	71	17.53
5. ผู้เรียนแสดงและมีการบรรยายประกอบการ แสดง	118	29.06
6. ผู้เรียนแสดงโดยบทบาทจากบทพูดประสานเสียง บทกลอนและ/หรือบทเพลง	83	20.49
7. ผู้เรียนแสดงละครที่มีบทพูด	99	24.36
8. ครูเป็นผู้แสดงหรือใช้หุ่นเชิดโดยผู้เรียนเป็นผู้ชม	155	38.27
9. ครูนำกลุ่ม/คณะละครต่างๆมาจัดแสดงให้นัก เรียนได้ชม	148	36.54
10. อื่น ๆ	8	1.97

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามประเภทของกิจกรรมละครที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (N=405)	ร้อยละ
รูปแบบของการใช้ละครในโรงเรียน		
1. เป็นกิจกรรมกลางของทั้งโรงเรียนทุกระดับชั้นทำ ร่วมกัน	170	41.88
2. เป็นกิจกรรมของแต่ละระดับชั้นทำร่วมกัน	121	29.91
3. เป็นกิจกรรมของแต่ละห้องเรียน นักเรียนทั้งห้อง ทำกิจกรรมละครร่วมกัน	234	57.69
4. เป็นกิจกรรมของแต่ละห้องเรียน นักเรียนทำเป็น กลุ่มย่อยๆ มิได้ทำร่วมกันทั้งชั้น	76	18.80
5. อื่น ๆ	26	6.41

จากตารางที่ 15 แสดงว่าครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่จัดกิจกรรมละครประเภทการนำประสบการณ์จากชีวิตประจำวันมาแสดงโดยผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาผู้เรียนสวมบทบาทโดยใช้ละครหุ่น ตามเรื่องราวที่นักเรียนเลือกเอง คิดเป็นร้อยละ 44.99 และได้นำละครไปใช้ในรูปแบบของกิจกรรมในแต่ละห้องเรียนซึ่งนักเรียนทั้งห้องได้ทำกิจกรรมร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 57.69

ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่1-3 ได้ให้ข้อมูลลักษณะการใช้ละคร ในด้านกิจกรรมประจำวันที่น่าจะครมาใช้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามกิจกรรมประจำวันที่มีการนำละครไปใช้

รายการ	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (N=405)	ร้อยละ
ช่วงกิจกรรมในตารางประจำวัน		
1. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	254	62.82
2. กิจกรรมวงกลม	266	65.67
3. กิจกรรมสร้างสรรค์	147	36.32
4. กิจกรรมเล่นตามมุม	146	36.04
5. กิจกรรมดนตรี	119	29.49
6. กิจกรรมนิทาน	279	67.65
7. อื่น ๆ	7	1.72
ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมละคร		
1. ทุกวัน วันละ..	118	29.06
0 -10 นาที	21	5.13
11-20 นาที	76	18.80
21-30 นาที	14	3.42
30 นาทีขึ้นไป	7	1.71
2. 2-3 ครั้ง / สัปดาห์ ครั้งละประมาณ...	133	32.83
0 -10 นาที	9	2.14
11-20 นาที	78	19.23
21-30 นาที	28	6.84
30 นาทีขึ้นไป	10	2.56
3. 1 ครั้ง / สัปดาห์ ครั้งละ	62	15.38
0 -10 นาที	14	3.42
11-20 นาที	29	7.26
21-30 นาที	14	3.42
30 นาทีขึ้นไป	5	1.28
4. ไม่มีการจัดเวลาที่แน่นอนสำหรับกิจกรรมนี้	89	21.97
5. อื่น ๆ	3	0.74

จากตารางที่ 16 แสดงว่าครูประจำชั้นส่วนใหญ่ นำละครไปใช้ในชวงกิจกรรมนันทน คิดเป็นร้อยละ 67.65 รองลงมา คือกิจกรรมวงกลมคิดเป็นร้อยละ 65.67 และกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะคิดเป็นร้อยละ 62.82 ตามลำดับ ส่วนระยะเวลาในการใช้กิจกรรมละคร ส่วนใหญ่นำละครมาใช้ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 32.83 และใช้เวลาครั้งละประมาณ 11-20 นาที คิดเป็นร้อยละ 19.23

2) วิธีการใช้ละคร

ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่1-3 ได้ให้ข้อมูลวิธีการใช้ละคร ด้านบทบาทครูในการสอนโดยใช้ละคร ดังรายละเอียดในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามแสดงบทบาทในการจัดกิจกรรมละคร

รายการ	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (N=405)	ร้อยละ
บทบาทครูในการจัดเตรียมกิจกรรมละคร		
1. เตรียมเรื่องที่จะนำมาจัดกิจกรรม	266	65.81
2. เตรียมบทที่จะนำมาจัดกิจกรรม	121	29.91
3. เตรียมสื่อ / อุปกรณ์ประกอบในการจัดกิจกรรม	296	73.08
4. เตรียมตัวผู้เล่น/ผู้แสดงที่จะนำมาจัดกิจกรรม เช่น เตรียมบทบาท การพูด การเคลื่อนไหว ฯ	125	30.77
5. เตรียมสภาพแวดล้อมหรือฉากสำหรับจัดกิจกรรม	164	40.60
6. อื่น ๆ	21	5.13
บทบาทครูขณะปฏิบัติกิจกรรมละคร		
1. ครูเป็นผู้นำกิจกรรม	161	39.74
2. ครูเป็นผู้แนะนำในการปฏิบัติกิจกรรม	230	56.84
3. ครูเป็นผู้แสดงร่วมกับนักเรียน	156	38.46
4. ครูเป็นผู้สังเกตการณ์และคอยให้การช่วยเหลือ	226	55.98
5. อื่น ๆ	21	5.13

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามแสดงบทบาทในการจัดกิจกรรมละคร (ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (N=405)	ร้อยละ
บทบาทครูในการสรุปกิจกรรมละคร		
1. ครูเป็นผู้นำในการสรุปกิจกรรม แล้วให้นักเรียน แสดงความคิดเห็น	192	47.44
2. ครูเป็นผู้เข้าร่วมสรุปกิจกรรมไปพร้อมกับนักเรียน	252	62.39
3. ครูเป็นผู้สังเกตการณ์ในการสรุปกิจกรรม	106	26.07
4. ไม่มีการสรุปกิจกรรม	21	5.13
5. อื่น ๆ	10	2.56

จากตารางที่ 17 แสดงว่าบทบาทในการจัดเตรียมละครของครูประจำชั้นส่วนใหญ่ คือ เตรียมสื่อและอุปกรณ์ประกอบในการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 73.08 ในการปฏิบัติกิจกรรมละครครูมีบทบาทเป็นผู้แนะนำ คิดเป็นร้อยละ 56.84 รองลงมาครูเป็นผู้สังเกตการณ์และคอยให้การช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 55.98 ส่วนในการสรุปกิจกรรมละครครูส่วนใหญ่มีบทบาทโดยเป็นผู้เข้าร่วมสรุปกิจกรรมไปพร้อมกับนักเรียนคิดเป็น ร้อยละ 62.39

ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่1-3 ได้ให้ข้อมูลวิธีการใช้ละครในด้านการจัดกลุ่มเด็กในการดำเนินการสอน ดังรายละเอียดในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามวิธีการจัดกลุ่มเด็กในการดำเนินการสอนในกิจกรรมละคร

รายการ	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (N=405)	ร้อยละ
วิธีในการจัดกลุ่มเด็ก		
1. เด็กทำกิจกรรมไปพร้อมๆกันทั้งชั้นเรียน	249	61.48
2. เด็กทำกิจกรรมโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ	167	41.23
3. เด็กทั้งห้องเริ่มทำกิจกรรมไปพร้อมๆกัน แล้วจึงแบ่งเป็นกลุ่มย่อย	118	29.06
4. อื่น ๆ	6	1.48
เกณฑ์ในการจัดกลุ่มย่อย		
1. จัดกลุ่มเด็กตามระดับความสามารถ	97	23.93
2. จัดกลุ่มเด็กตามระดับอายุ	35	8.55
3. จัดกลุ่มเด็กตามความสนใจ/สมัครใจ	308	76.07
4. ไม่มีการจัดเป็นกลุ่มย่อย	36	8.97
5. อื่น ๆ	22	5.56
ผู้ที่มีบทบาทในการจัดกลุ่มย่อย		
1. ครูเป็นผู้จัดกลุ่มให้เด็ก	111	27.35
2. ครูและเด็กร่วมกันจัดกลุ่ม	249	61.48
3. เด็กร่วมกันคิดและจัดกลุ่มเอง	99	24.36
4. ไม่มีการจัดเป็นกลุ่มย่อย	31	7.69
5. อื่นๆ	7	1.72

จากตารางที่ 18 แสดงว่าในกิจกรรมละครครูประจำชั้นส่วนใหญ่ เด็กทำกิจกรรมไปพร้อมๆกันทั้งชั้นเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.48 โดยมีเกณฑ์ในการจัดกลุ่มตามความสนใจหรือความสมัครใจของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 76.07 ผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือครูและเด็กซึ่งจะร่วมกันจัดกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 61.48

ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่1-3 ได้ให้ข้อมูลวิธีการใช้ละครในด้านกระบวนการในการสอนโดยใช้ละคร ดังรายละเอียดในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามวิธีการที่ใช้ในกระบวนการสอนโดยใช้ละคร

รายการ	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (N=405)	ร้อยละ
การฝึกทักษะพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมละคร		
1. การรับรู้ทางประสาทสัมผัส ทั้ง 5	254	62.82
2. การเคลื่อนไหว	272	67.16
3. การจินตนาการ	230	56.84
4. เสียง	159	39.32
5. ภาษา	154	38.02
6. อื่นๆ	5	1.23
การเริ่มต้นกิจกรรมในกระบวนการสอน		
1. ครูนำนักเรียนจัดกิจกรรมที่เตรียมไว้ทันที	53	14.10
2. ครูนำถามคำถามกระตุ้น นักเรียนหาคำตอบแล้วจึงเข้าสู่กิจกรรม	217	57.69
3. ครูถามนักเรียนถึงเรื่องที่ชอบ/สนใจ แล้วจึงนำมาจัดกิจกรรม	189	50.00
4. ครูตั้งหัวเรื่องขึ้นมาแล้วจึงให้นักเรียนคิดเรื่องราวที่จะนำมาจัดกิจกรรม	40	10.68
5. ครูให้นักเรียนคิดหัวเรื่องที่ตนสนใจแล้วจึงคิดต่อถึงเรื่องราวที่จะนำมาทำกิจกรรม	124	32.91
6. อื่น ๆ	15	3.85

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามวิธีการที่ใช้ในกระบวนการสอนโดยใช้ละคร
(ต่อ)

รายการ	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (N=405)	ร้อยละ
ขั้นตอนของการสร้างสรรค์กิจกรรมละคร		
1. ครูให้นักเรียนปฏิบัติตามแผนที่ครูเตรียมไว้	90	22.22
2. ครูเป็นผู้นำกิจกรรมแล้วให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดง ความคิดเห็นในทุกด้านของกิจกรรมละคร	209	51.71
3. ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ นักเรียนซึ่งเป็นหลักใน การคิดทุกด้านของกิจกรรมละคร	123	30.34
4. อื่น ๆ	33	8.12
ผู้ร่วมแสดงในช่วงการสรุปกิจกรรมละคร		
1. นักเรียนทุกคนในห้องเรียน	247	61.11
2. นักเรียนในห้อง เฉพาะบางคนที่น่าสนใจ	149	36.75
3. ครูประจำชั้นและครูผู้ช่วย	105	26.07
4. ผู้ปกครองนักเรียน	9	2.17
5. อื่น ๆ	28	6.84

จากตารางที่ 19 แสดงว่าครูประจำชั้นส่วนใหญ่ มีการฝึกทักษะพื้นฐานในกระบวนการละคร ด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 67.16 รองลงมาในด้านการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ทั้ง 5 คิดเป็นร้อยละ 62.82 และส่วนใหญ่เริ่มกระบวนการสอนโดยครูนำถามคำถามกระตุ้น ให้นักเรียนหาคำตอบแล้วโยนเข้าสู่กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 57.69 รองลงมาคือครูถามนักเรียนถึงเรื่องที่ ชอบ/สนใจ แล้วจึงนำมาจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 50 ในขั้นตอนการสร้างสรรค์กิจกรรมละคร ส่วนใหญ่ครูจะเป็นผู้นำกิจกรรมแล้วให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในทุกด้านของกิจกรรมละคร คิดเป็นร้อยละ 51.57 ซึ่งผู้ร่วมแสดงในกิจกรรมละครส่วนใหญ่คือนักเรียนทุกคนในห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.11

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามแหล่งที่มาของโครงเรื่องและบทละครที่นำมา
จัดกิจกรรมในกระบวนการสอนโดยใช้ละคร

รายการ	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (N=405)	ร้อยละ
แหล่งที่มาของเรื่อง/โครงเรื่อง		
1. นิทาน	337	83.33
2. เพลง	177	43.59
3. บทกลอน	50	12.39
4. แต่งขึ้นเองจากเรื่อง/หัวข้อที่เรียน	196	48.29
5. อื่น ๆ	24	5.98
เกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องที่นำมาจัดกิจกรรมละคร		
1. พิจารณาความเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นหลัก	268	66.24
2. พิจารณาความสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน	285	70.37
3. พิจารณาโอกาสที่จะใช้เช่น ในวันสำคัญต่างๆ	141	34.81
4. อื่น ๆ	4	0.98
บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการเลือกเรื่อง		
1. หัวหน้าฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าระดับอนุบาล	59	14.53
2. ครูประจำชั้น	289	71.37
3. นักเรียนในห้องเรียน	203	50.00
4. อื่น ๆ	29	7.26
ที่มาของบทละคร		
1. เป็นบทที่มีอยู่แล้ว	202	50.00
2. เป็นบทที่ครูสร้างขึ้น	182	44.87
3. เป็นบทที่ครู/นักเรียนปรับมาจากบทเดิม	140	34.62
4. เป็นบทที่นักเรียนร่วมกันสร้างขึ้น	83	20.51
5. อื่น ๆ	26	6.41

จากตารางที่ 20 แสดงว่าครูประจำชั้นส่วนใหญ่นำเรื่อง/โครงเรื่องมาจาก นิทานคิดเป็น ร้อยละ 83.33 และใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกเรื่องที่นำมาจัดกิจกรรมละครโดย พิจารณาความ

สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน คิดเป็นร้อยละ 70.37 รองลงมาพิจารณาจากความเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 66.24 ตามลำดับ ส่วนบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการเลือกเรื่องที่น่ามาจัดกิจกรรมละคร ได้แก่ ครูประจำชั้น คิดเป็นร้อยละ 71.37 รองลงมาคือนักเรียนในห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 50 และบทละครที่นำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นบทที่มีอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 50

ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่1-3 ได้ให้ข้อมูลวิธีการใช้ละครในด้านสื่อประกอบการสอนโดยใช้ละคร ดังรายละเอียดในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านสื่อประกอบการสอนในการจัดกิจกรรมละคร

รายการ	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (N=405)	ร้อยละ
ประเภทของวัสดุ/อุปกรณ์		
1. วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ตามธรรมชาติ	218	53.82
2. วัสดุอุปกรณ์ประเภทเศษวัสดุ	210	51.85
3. วัสดุอุปกรณ์ประเภทเครื่องใช้ประจำบ้าน	119	29.49
4. วัสดุอุปกรณ์ประเภทของเล่นที่มีในห้องเรียน	324	80.00
5. อื่น ๆ	8	1.97
ที่มาของวัสดุ/อุปกรณ์ประกอบในกิจกรรมละคร		
1. ครูเป็นผู้จัดเตรียม	239	59.01
2. นักเรียนจัดเตรียมมา	46	11.35
3. ครูและนักเรียนร่วมกันจัดเตรียม	182	44.87
4. นักเรียนร่วมกันประดิษฐ์และสร้างขึ้น	40	9.83
5. ครูและนักเรียนร่วมกันประดิษฐ์และสร้างขึ้น	119	29.49
6. อื่น ๆ	4	0.98

จากตารางที่ 21 แสดงว่าครูประจำชั้นส่วนใหญ่ใช้สื่อประกอบการสอนในการจัดกิจกรรมละคร ที่นำมาจากวัสดุอุปกรณ์ประเภทของเล่นที่มีในห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาคือประเภทที่หาได้ตามธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 53.82 และประเภทเศษวัสดุ คิดเป็นร้อยละ 51.85

ตามลำดับ ส่วนที่มาของวัสดุอุปกรณ์ประกอบในกิจกรรมละคร ส่วนใหญ่ครูเป็นผู้จัดเตรียม คิดเป็นร้อยละ 59.69 รองลงมาคือครูและนักเรียนร่วมกันจัดเตรียม คิดเป็นร้อยละ 44.87

3) การประเมินการใช้ละคร

ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่1-3 ได้ให้ข้อมูลการประเมินการใช้ละคร ด้านวัตถุประสงค์ในการประเมิน ดังรายละเอียดในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการประเมินกิจกรรมละคร

รายการ	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (405)	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการประเมินกิจกรรมละคร		
มีการประเมิน	303	74.81
1. ประเมินคุณภาพของกิจกรรมละคร	95	23.50
2. ประเมินพัฒนาการเด็กที่ได้จากกิจกรรมละคร	207	51.11
3. ประเมินองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมละคร	251	61.97
4. อื่นๆ	7	1.72
ไม่มีการประเมิน	102	25.21
ความคิดเห็นในการประเมินพัฒนาเด็กโดยใช้ละคร		
1. นำกิจกรรมละครมาประเมินพัฒนาการเด็กได้	384	94.87
2. นำกิจกรรมละครมาประเมินพัฒนาการเด็กไม่ได้	21	5.13

จากตารางที่ 22 แสดงว่าครูประจำชั้นส่วนใหญ่มีการประเมินกิจกรรมละคร คิดเป็นร้อยละ 74.81 และมีวัตถุประสงค์ในการประเมินองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมละคร คิดเป็นร้อยละ 61.97 รองลงมาคือประเมินพัฒนาการเด็กที่ได้จากกิจกรรมละคร คิดเป็นร้อยละ 51.11 และครูประจำชั้นคิดเป็นร้อยละ 94.87 คิดว่าละครสามารถนำมาประเมินพัฒนาการเด็กได้ส่วนใหญ่ในด้านอารมณ์ สังคม เช่น การแสดงออก การมีส่วนร่วม และด้านสติปัญญา ในส่วนพัฒนาการทางภาษา โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารที่ได้จากการฟังและพูด

ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่1-3 ได้ให้ข้อมูลการประเมินการใช้ละคร ด้าน
วิธีการในการประเมิน ดังรายละเอียดในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้นแสดงวิธีการที่ใช้ในการประเมินกิจกรรมละคร

วิธีการประเมิน	ครูประจำชั้น	
	จำนวน (N=405)	ร้อยละ
วิธีการที่ใช้ในการประเมิน		
1. สังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะทำกิจกรรมละคร	265	65.43
2. สังเกตพฤติกรรมนักเรียนหลังจากทำกิจกรรม	198	48.88
3. สอบถามความเข้าใจที่มีเรื่อง/ตัวละคร	172	42.46
4. รวบรวมผลงานที่ได้จากขณะ/หลังทำกิจกรรม	99	24.36
5. อื่นๆ	3	0.74

จากตารางที่ 23 แสดงว่าในการดำเนินการสอนครูประจำชั้นส่วนใหญ่ มีวิธีการในการ
ประเมินการใช้ละครโดยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะทำกิจกรรมละคร คิดเป็นร้อยละ 65.43รอง
ลงมาใช้การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนหลังจากทำกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ48.88 และใช้วิธีการ
สอบถามความเข้าใจที่มีต่อเรื่อง/ตัวละคร คิดเป็นร้อยละ 42.46 ตามลำดับ

1.3 การสรุปผลการศึกษาสภาพการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล

1.3.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีอายุ 50 ปีขึ้นไป
มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาจบปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา รองลงมาคือ
ด้านศึกษาศาสตร์ในสาขาอื่นๆ ได้แก่ การศึกษาปฐมวัย สังคมศึกษา ประถมศึกษา เป็นต้น
มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี และมีประสบการณ์การทำงานวิชาการในโรงเรียน
อนุบาล สูงกว่า 15 ปี

ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี มีวุฒิการ
ศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาการศึกษาปฐมวัยหรืออนุบาล รองลงมาส่วนใหญ่จบด้านศึกษา

ศาสตร์ในสาขาประถมศึกษา ด้านสังคมศาสตร์และด้านคหกรรมศาสตร์ มีประสบการณ์การสอน
ชั้นอนุบาล ต่ำกว่า 6 ปี ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการละคร และไม่เคยไปศึกษาดูงานเกี่ยว
กับการละคร

1.3.2 การวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา

1) ข้อมูลจากหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน ด้านการเตรียมการใช้ละคร

1.1) การประสานงานการใช้ละคร

หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนได้ให้ข้อมูลการประสานงานการใช้
ละครในด้านการประสานงานระหว่างบุคลากร และการจัดแบ่งความรับผิดชอบเรื่องเนื้อหา เวลา
และกิจกรรมให้กับครูหรือบุคลากรในโรงเรียนดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากการวิจัย พบว่าด้านการประสานงานระหว่างบุคลากรในการนำ
ละครมาใช้ในโรงเรียนหัวหน้าฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่มีการดำเนินการ โดยมอบหมายให้คณะครูใน
ระดับอนุบาลเป็นผู้ดำเนินการร่วมกันในการนำละครมาใช้ในโรงเรียน บุคลากรที่นำละครไปใช้จริง
ส่วนใหญ่ ได้แก่ครูประจำชั้นอนุบาล ในการวางแผนการใช้กิจกรรมกับครูผู้สอน ส่วนใหญ่หัวหน้า
ฝ่ายวิชาการให้ครูผู้สอนร่วมกันวางแผนการสอนในกลุ่มของตน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการจะให้
บริการด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรม เพื่อให้การนำกิจกรรมละครไปใช้ได้บรรลุ
จุดมุ่งหมาย

ในด้านการจัดแบ่งความรับผิดชอบ เรื่องเนื้อหา / เวลา และกิจกรรม
ให้กับครูหรือบุคลากรในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดเนื้อหาในการเรียนการ
สอนแบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ และได้นำละครเข้ามาพิจารณาในการจัดเนื้อหาการเรียน
การสอน โดยการจัดให้สอดคล้องกับเนื้อหาหรือเรื่องที่เรียนและพิจารณาจากความสนใจของ
ผู้เรียน นอกจากนี้ครูได้นำกิจกรรมละครไปใช้ในโรงเรียนในรูปแบบของกิจกรรมที่นำมาบูรณาการ
ในการเรียนการสอนในชั้นเรียนประจำวัน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนมิได้มุ่งเน้นการแสดงที่ต้องมีผู้ชม
และจัดให้อยู่ในช่วงเวลาของกิจกรรมต่างๆในตารางกิจกรรมประจำวัน เช่น กิจกรรมวงกลม
กิจกรรมเล่นเสรี เป็นต้นรองลงมาจัดให้เป็นกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆของโรงเรียน

1.2) การส่งเสริมการใช้ละคร

หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนได้ให้ข้อมูลการส่งเสริมการใช้ละครใน
ด้านการอบรมครูเกี่ยวกับการใช้ละคร และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมละคร
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากการวิจัยพบว่า ด้านการอบรมครูเกี่ยวกับการใช้ละคร
หัวหน้าฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือเป็นผู้จัด การอบรมละครในโรงเรียน
และไม่เคยส่งครูเข้ารับการอบรมกิจกรรมละคร ไม่เคยส่งครูไปดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการใช้

กิจกรรมละคร และในการการส่งเสริมให้ครูนำความรู้จากการอบรมมาใช้ในโรงเรียน นั้นพบว่าไม่มีการดำเนินการใดๆ เนื่องจากไม่เคยส่งครูเข้ารับการอบรม ส่วนผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมส่งเสริมให้ครูนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในห้องเรียนของตนและเผยแพร่แก่ผู้อื่น

ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมละคร พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนโดยจัดให้เป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้แก่นักเรียน รองลงมาจัดให้ช่วยเหลือทางด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน ทว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมละครนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่ ไม่ได้จัดให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม แต่ในส่วนที่ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมละคร ส่วนใหญ่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในด้านวัสดุอุปกรณ์ ประกอบฉาก เครื่องแต่งกาย

2) ข้อมูลจากครูประจำชั้นอนุบาล ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ละคร

2.1) ลักษณะการใช้ละคร

ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่1-3 ได้ให้ข้อมูลลักษณะการใช้ละคร ในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ละคร ด้านประเภทของละครที่นำมาใช้ และด้านกิจกรรมประจำวันที่น่าจะนำมาใช้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากการวิจัยพบว่าด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ละครนั้นครูประจำชั้นอนุบาล ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการนำละครไปใช้เพื่อเป็นกิจกรรมในการเรียนการสอน รองลงมาเพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการสอนและนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนในด้าน พัฒนาการการแสดงออกทางสังคมและความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รองลงมาพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสุนทรียศาสตร์

ด้านประเภทของละครที่นำมาใช้ว่าครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่จัดกิจกรรมละครประเภทการนำเสนอประสบการณ์จากชีวิตประจำวันมาแสดงโดยผู้เรียน รองลงมาผู้เรียนสวมบทบาทโดยใช้ละครหุ่น ตามเรื่องราวที่นักเรียนเลือกเอง และได้นำละครไปใช้ในรูปแบบของกิจกรรมในแต่ละห้องเรียนซึ่งนักเรียนทั้งห้องได้ทำกิจกรรมร่วมกัน รองลงมาเป็นกิจกรรมกลางของทั้งโรงเรียนทุกระดับชั้นทำร่วมกัน

ด้านกิจกรรมประจำวันที่น่าจะนำมาใช้พบว่าครูประจำชั้นส่วนใหญ่ นำละครไปใช้ในช่่วงกิจกรรมนิทาน กิจกรรมวงกลม และกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ตามลำดับ ระยะเวลาในการใช้กิจกรรมละคร ส่วนใหญ่นำละครมาใช้ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ และใช้เวลาครั้งละประมาณ 11-20 นาที

2.2) วิธีการใช้ละคร

ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่1-3 ได้ให้ข้อมูลวิธีการใช้ละคร ด้านบทบาทครูในการสอนโดยใช้ละคร การจัดกลุ่มเด็กในการดำเนินการสอนในกิจกรรมละคร ด้านกระบวนการในการสอนโดยใช้ละคร และด้านสื่อประกอบการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากการวิจัยพบว่าด้านบทบาทในการจัดเตรียมละครของครูประจำชั้นส่วนใหญ่ คือเตรียมสื่อและอุปกรณ์ประกอบในการจัดกิจกรรม รองลงมาคือเตรียมเรื่องที่จะนำมาจัดกิจกรรม ในการปฏิบัติกิจกรรมละครครูมีบทบาทเป็นผู้แนะนำ รองลงมาครูเป็นผู้สังเกตการณ์และคอยให้การช่วยเหลือ ส่วนในการสรุปกิจกรรมละครครูส่วนใหญ่มีบทบาทโดยเป็นผู้เข้าร่วมสรุปกิจกรรมไปพร้อมกับนักเรียน รองลงมาครูเป็นผู้นำในการสรุปกิจกรรมแล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

ด้านการจัดกลุ่มเด็กในการดำเนินการสอนในกิจกรรมละคร พบว่าในกิจกรรมละครครูประจำชั้นส่วนใหญ่ ได้จัดกลุ่มเด็กโดยใช้วิธีการแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มย่อยๆในการทำกิจกรรม โดยมีเกณฑ์ในการจัดกลุ่มตามความสนใจหรือความสมัครใจของเด็ก ผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือครูและเด็กซึ่งจะร่วมกันจัดกลุ่ม

ด้านกระบวนการในการสอนโดยใช้ละคร ว่าครูประจำชั้นส่วนใหญ่ มีการฝึกทักษะพื้นฐานในกระบวนการละครด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ได้แก่การเคลื่อนไหวท่าทางประกอบจังหวะที่ครูกำหนดขึ้น รองลงมาในด้านการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5และส่วนใหญ่เริ่มกระบวนการสอนโดยครูนำถามคำถามกระตุ้น ให้นักเรียนหาคำตอบแล้วโยงเข้าสู่กิจกรรม รองลงมาคือครูถามนักเรียนถึงเรื่องที่ชอบ/สนใจ แล้วจึงนำมาจัดกิจกรรม ในขั้นตอนการสร้างสรรค์กิจกรรมละคร ส่วนใหญ่ครูจะเป็นผู้นำกิจกรรมแล้วให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในทุกด้านของกิจกรรมละคร ซึ่งผู้ร่วมแสดงในกิจกรรมละครส่วนใหญ่คือนักเรียนทุกคนในห้องเรียน ด้านแหล่งที่มาของโครงเรื่องและบทละครที่นำมาจัดกิจกรรม พบว่าครูประจำชั้นส่วนใหญ่นำเรื่อง/โครงเรื่องมาจาก นิทาน และใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกเรื่องที่จะนำมาจัดกิจกรรมละครโดยพิจารณาจากความสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน และพิจารณาความเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นหลักตามลำดับ ส่วนบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการเลือกเรื่องที่จะนำมาจัดกิจกรรมละคร ได้แก่ ครูประจำชั้น และนักเรียนในห้องเรียน และบทละครที่นำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นบทที่มีอยู่แล้ว

ด้านสื่อประกอบการสอน พบว่าครูประจำชั้นส่วนใหญ่ใช้สื่อประกอบการสอนในการจัดกิจกรรมละคร ที่นำมาจากวัสดุอุปกรณ์ประเภทของเล่นที่มีในห้องเรียน รองลงมาคือประเภทที่หาได้ตามธรรมชาติและประเภทเศษวัสดุ ตามลำดับ ส่วนที่มาของวัสดุอุปกรณ์ประกอบในกิจกรรมละคร ส่วนใหญ่ครูเป็นผู้จัดเตรียม รองลงมาคือครูและนักเรียนร่วมกันจัดเตรียม

2.3) การประเมินการใช้ละคร

ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่1-3 ได้ให้ข้อมูลการประเมินการใช้ละคร ด้านวัตถุประสงค์ในการประเมิน และด้านวิธีการที่ใช้ในการประเมิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากการวิจัยพบว่าด้านวัตถุประสงค์ในการประเมิน ครูประจำชั้นส่วนใหญ่มีการประเมินกิจกรรมละคร และมีวัตถุประสงค์ในการประเมินองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมละคร รองลงมาคือประเมินพัฒนาการเด็กที่ได้จากกิจกรรมละคร และครูประจำชั้นคิดว่าละครสามารถนำมาประเมินพัฒนาการเด็กได้ส่วนใหญ่ในด้านอารมณ์ สังคม เช่น การแสดงออก การมีส่วนร่วม และด้านสติปัญญา ในส่วนพัฒนาการทางภาษา โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารที่ได้จากการฟังและพูด

ด้านวิธีที่ใช้ในการประเมินพบว่าในการดำเนินการสอนครูประจำชั้นส่วนใหญ่ มีวิธีการในการประเมินการใช้ละครโดยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะทำกิจกรรมละคร รองลงมาใช้การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนหลังจากทำกิจกรรม และ ใช้วิธีการสอบถามความเข้าใจที่มีต่อเรื่อง/ตัวละคร ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล จากกรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียน

โรงเรียนที่เป็นกรณีตัวอย่างได้แก่ โรงเรียนน้องหนู โรงเรียนฟ้าคราม
โรงเรียนไอรัก

2.1 โรงเรียนน้องหนู

2.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียน

โรงเรียนน้องหนู เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร โรงเรียนแห่งนี้จัดตั้งมากกว่า 20 ปี ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีห้องเรียนอนุบาลรวมทั้งสิ้น 8 ห้องเรียน แบ่งเป็นชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 3 ห้องเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 3 ห้องเรียน และชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนครูในแต่ละห้องเรียนของชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีครูประจำชั้น 1 คนและครูผู้ช่วย 2 คน ส่วนในชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 มีครูประจำชั้น 1 คนและครูผู้ช่วย 1 คน นักเรียนห้องละประมาณ 22 – 28 คน

หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ดูแลงานวิชาการระดับอนุบาลนั้น ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนน้องหนู วุฒิทางการศึกษาจบชั้นปริญญาโท ทางด้านบริหาร การศึกษา มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 21 ปี ทั้งนี้ท่านยังเป็นวิทยากรให้ การอบรมแก่ครูทั้งในและนอกโรงเรียน ด้านการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติและให้ความรู้ใน กลุ่มแนวคิดปรัชญาเดียวกัน

ครูประจำชั้นอนุบาล การศึกษาปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย มีประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 14 ปี ปัจจุบันเป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 3 มี นักเรียนในความดูแล 28 คน เป็นนักเรียนชาย 18 คน และนักเรียนหญิง 10 คน อายุประมาณ 5ปีครึ่ง-6ปี

2.1.2 การวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา

1) หลักการและแนวคิดทฤษฎีของโรงเรียน

1.1) แนวคิดทฤษฎีของโรงเรียน

โรงเรียนน้องหนู ปัจจุบันได้จัดการศึกษา ตามปรัชญาของพระพุทธศาสนา ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญา และใช้ปรัชญาการสอนภาษาแบบ ธรรมชาติ (Whole Language) ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่จัดให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาโดยองค์รวมทั้ง ด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน เด็กจะได้รับการพัฒนาทักษะความสามารถทางภาษาดังกล่าว ไปพร้อมๆกันอย่างครอบคลุมทุกด้าน แล้วเด็กยังได้รับการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจและ สังคม จากการจัดการเรียนการสอนในกิจกรรมที่เด็กเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ลงมือปฏิบัติด้วย ตนเอง ซึ่งเหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก นอกจากนี้ในการให้ความรู้

ทางวิชาการและพัฒนาทักษะความสามารถในการทำงานของเด็ก ทางโรงเรียนยังยึดหลักตามทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)

1.2) แนวคิดทฤษฎีของโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้ละคร

จากแนวคิดดังกล่าวนำมาสู่การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ละครซึ่งทางโรงเรียนมีหลักในการใช้ละคร ดังนี้

แนวคิดที่ 1. บทบาทสมมุติที่จะพัฒนาไปสู่การละคร เป็นรูปแบบการเรียนรู้อิงของเด็กอนุบาลที่ใช้กันทั่วโลก

แนวคิดที่ 2. ในการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาตินั้น การละครมีส่วนช่วยพัฒนาในด้านภาษาสูงมาก ควบคู่กันทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน โดยมีการคิดเป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงทักษะดังกล่าว

แนวคิดที่ 3. ละครคือส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของเด็ก ซึ่งได้พบเห็นทางโทรทัศน์ทุกวัน แล้วเด็กก็ได้จำลองสิ่งเหล่านี้ในชีวิตจริงเข้ามาในโรงเรียน โดยนำมาถ่ายทอดในมุมบทบาทสมมุติและผ่านการสร้างสรรค์ละคร

แนวคิดที่ 4. ละครเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้และนโยบายของโรงเรียนสู่เด็กโดยรวมทั้งโรงเรียน จึงมีการจัดเวทีใหญ่หรือเรียกว่า "โรงละครหุ่นน้อย" โดยมีครูเป็นผู้แสดงละครให้เด็กดู สัปดาห์ละครครั้ง เรื่องที่นำมาแสดงได้แฝงความรู้และนโยบายดังกล่าว

จากแนวคิดดังกล่าวพบว่า เรื่องที่ครูนำมาจัดกิจกรรมละครมาจากวรรณคดีที่มีชื่อเสียงของไทย ได้แก่ เรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งให้ความสำคัญกับมรดกของชาติ ต้องการให้ผู้เรียนสืบทอดวัฒนธรรมของชาติ อันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ในรูปแบบของวรรณคดี ศิลปะที่สืบเนื่องกันมา ในตอนที่เลือกมาจัดกิจกรรมละครนั้นเด็ก ๆ กลุ่มที่มีความสนใจได้เลือกที่จะแสดง คือเรื่องรามเกียรติ์ในตอน ปราบไม่ยราพ

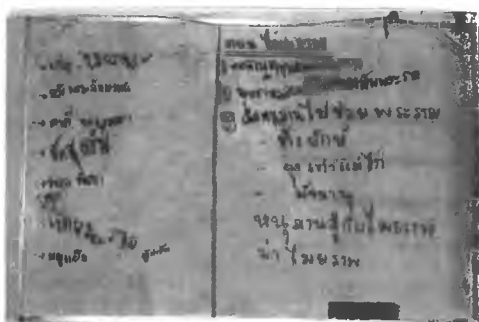

ภาพที่ 1. หนังสือซึ่งเป็นที่มาของบทละครที่เด็กๆ ใช้แสดง

ชื่อหนังสือ "หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดภาพจิตรกรรมฝาผนังรามเกียรติ์ RAMAYANA ตอนปราบไม่ยราพ"

ในการจัดกิจกรรมละครครูได้จัดประสบการณ์ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นการย้ำซ้ำทวนให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของมรดก ชีวนี้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสังคมในบริบทของไทยซึ่งมีอิทธิพล ต่อการ คิดและพฤติกรรมของผู้เรียน แหล่งการเรียนรู้ดังกล่าวได้แก่ หนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องรามเกียรติ์ การชมวีดิโอเรื่องรามเกียรติ์ และการนำเด็กให้ได้รับประสบการณ์จริง ได้แก่ การพาเด็กไปชมภาพ จิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม การพาเด็กไปชมการแสดงโขนละคร และหุ่นละครเล็ก

ครูได้จัดกิจกรรมละครโดยให้ผู้เรียนในกลุ่มละครได้ทำงานร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ สร้างละครเรื่องรามเกียรติ์ โดยเน้นให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ฉะนั้นเด็กๆในกลุ่ม ละครจึงมีส่วนร่วมในการทำงานตั้งแต่การวางแผนการทำงานร่วมกับครู การปฏิบัติงานร่วมกันใน กลุ่มย่อยซึ่งจะมีหัวหน้างานทำหน้าที่เป็นผู้นำและมอบหมายการทำงานต่อจากครู และการสรุป นำเสนองานแก่เพื่อนกลุ่มอื่นๆ ในส่วนของการวางแผนการทำงานเด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ในด้าน ภาษาไปพร้อมๆกัน โดยครูได้เน้นให้เด็กได้เขียนทุกครั้งในการวางแผนการทำงาน ดังตัวอย่าง

- เก่ง ไมยราพ	<u>ตอน ไมยราพ</u>
- กวาง พระลักษมณ์	1. ทศกัณฐ์ครุ่นคิดหาทางออก
- ตาดี หนุมาน	2. ไมยราพลอบเข้าไปที่กองทัพพระราม
- บิ๊ก สุครีพ	3. เมื่อหนุมานไปช่วยพระราม
- พล พิเภก	- ช้างยักษ์
- เอก พระราม	- ยุงเท่าแม่ไก่
- หมุ่แฮม ผู้กำกับ	- มัจฉานุ
	4. หนุมานสู้กับไมยราพ ฆ่าไมยราพ

ภาพที่ 2. แสดงการบันทึกจากการวางแผน ในการวางตัวละครและฉากในการแสดง

ในการจัดกิจกรรมดังกล่าว เด็กได้เรียนรู้บทบาทในกระบวนการทางสังคม พบว่าในการ ทำงานภายในกลุ่มเด็กมีการวางแผน เสนอความคิดเห็น มีการถกเถียงบางครั้งเกิดปัญหาในการ ทำงาน ซึ่งผู้นำกลุ่มจะเข้ามาแก้ปัญหาก่อนแล้วจึงขอความช่วยเหลือจากครูเด็กๆกลุ่มละครได้มี โอกาสทำงานร่วมกันในทุกขั้นตอน เช่น การเลือกตัวละคร การสร้างฉาก การประดิษฐ์อุปกรณ์ ประกอบฉาก การฝึกซ้อม เป็นต้น ดังภาพตัวอย่าง

ภาพที่ 3. แสดงการทำงานร่วมกันของเด็กๆ
ในการสร้างฉากละคร

ภาพที่ 4. แสดงการทำงานร่วมกันของเด็กใน
การประดิษฐ์อุปกรณ์ประกอบการแสดง

ในการฝึกซ้อมการแสดงครูเน้นท่าทางการแสดงซึ่งได้สอดแทรก ท่าทางการแสดงของโขนละครเข้ามาร่วมในการฝึกซ้อมของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้รู้จักศิลปการแสดงของโขนมากขึ้นด้วยการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติ ซึ่งมีหลายท่าทางที่ยากและต้องใช้เวลาฝึกฝนนาน เช่น ท่าดีดงาของหนุมาน ท่าทางการเดินของยักษ์ ท่านั่ง นอนหรือคลานเข้า ซึ่งจากการฝึกซ้อม พบว่านอกจากครูจะเป็นผู้ดูแลให้ ยังเกิดการช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนอีกด้วย

ภาพที่ 5. การซ้อมการแสดงละครในฉากการต่อสู้

ภาพที่ 6. การซ้อมการแสดงละคร ในฉากที่ประทับของพระราม

ในการจัดกิจกรรมละครครูได้สร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียนโดยการให้ความสำคัญกับผู้ปกครองได้เข้ามา มีบทบาทในกิจกรรม ได้แก่ การขอความร่วมมือให้มาช่วยสอนเด็กๆสร้างฉากละคร การช่วยเหลือเรื่องวัสดุที่นำมาสร้างฉากละคร การจัดหาเครื่องแต่งกายของตัวละคร การดูแลเรื่องการฝึกซ้อมของเด็กที่บ้าน รวมทั้งเป็นผู้ชมการแสดง

ภาพที่ 7. ผู้ปกครองสอนเด็กๆในกลุ่มละครให้พับดอกบัวเพื่อสร้างเป็นฉากดอกบัว

บรรยากาศการแสดงที่ให้ความรู้สึกล้ำๆการชมการแสดงโขน ซึ่งมีรูปแบบการแสดงแบบโรงละครที่มีผู้ชม การนำเสนอเรื่องโดยมีผู้บรรยายส่วนผู้แสดงจะแสดงอย่างเดียว มีการแต่งกาย การแต่งหน้า ท่าทางของผู้แสดง เลียนแบบโขน มีการใช้เพลงประกอบการแสดงที่สร้างบรรยากาศให้เข้ากับอารมณ์ของเรื่อง เช่น ใช้เพลงมวย ในการต่อสู้ที่ตื่นเต้น

ภาพที่ 8. การแสดงละครเรื่องรามเกียรติ์
จากภาพจะเห็นท่าทางการแสดงของเด็กที่มีลักษณะคล้ายโขน

ภาพที่ 9. นักแสดงและผู้กำกับกับการแสดงละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกไมยราพ

2) การเตรียมการใช้ละคร

ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายวิชาการของโรงเรียน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

2.1) การประสานงานการใช้ละครตามแนวคิดทฤษฎี

2.1.1) การประสานงานระหว่างบุคลากร

ฝ่ายวิชาการจะนำแนวนโยบายของโรงเรียนมาสู่การปฏิบัติ

สิ่งหนึ่งคือต้องการพัฒนามุมบทบาทสมมุติให้เป็นมุมละครให้เป็นละครจริงๆซึ่งคุณค่าที่เด็กจะได้รับนั้นคือการพัฒนาอย่างเต็มที่ทางด้านภาษาและความคิด ทว่าจากแนวนโยบายดังกล่าวผู้ที่ปฏิบัติจริงคือครู ซึ่งจะต้องเป็นผู้ทำละครทั้งละครหน้าเวที (โรงละครหุ่นน้อย) และจัดกิจกรรมละครให้เด็กในมุมละครที่อยู่ในห้องเรียน โดยครูจะต้องรับนโยบายมาเป็นวัตถุประสงค์หลักในการจัดกิจกรรม ซึ่งครูมีอิสระที่จะเลือกออกแบบวิธีการของตนเอง เช่นนโยบายการศึกษาแนวพุทธ คือเรื่องของการเข้าสู่ธรรมชาติและวัฒนธรรมไทย เมื่อมาสู่การปฏิบัติกลุ่มครูที่ถนัดด้านละครจะต้องนำเสนอเรื่องที่แฝงคติและวัฒนธรรมไทยเช่น นำเสนอละครพระมหาชนก เป็นต้น ส่วนมุมละครในห้องเรียนจะเห็นได้ชัดเจนจากการแสดงละครเรื่องรามเกียรติ์ เป็นต้น

2.1.2) การจัดแบ่งความรับผิดชอบเรื่องเนื้อหาเวลาและกิจกรรม

เนื้อหาและกิจกรรมละครของแต่ละชั้นจะต่างกันตามระดับ

ความสามารถของเด็กเช่นเด็กเล็กใช้บทพูดสั้นๆมีตัวละครน้อย เป็นเรื่องง่ายๆที่เด็กเล็กจะเข้าใจได้ และเมื่อโตขึ้นบทก็จะถูกพัฒนาเป็นเรื่อง/บทที่ยาวขึ้นจนกระทั่งเป็นเรื่องราวที่ซับซ้อนแบ่งเป็นตอนๆ มีตัวละครมากขึ้นในชั้นอนุบาล 3 เช่นเรื่องรามเกียรติ์

นอกจากนี้ตัวเนื้อเรื่องของละครยังขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่เรียน เช่น

เนื้อหาธรรมชาติ ผู้คนรอบตัวหรือเนื้อหาเกี่ยวกับตนเอง อีกประการหนึ่งเนื้อหาและกิจกรรมละครจะแตกต่างกันตามความสนใจและความถนัดของครูประจำชั้นแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ส่วนกิจกรรมละครที่โรงละครหุ่นน้อย จะมีครูที่มีความสนใจและถนัดในด้านนี้รวมกลุ่มกันรับผิดชอบงานในการแสดงตั้งแต่การเลือกเรื่องแต่งเรื่อง เลือกตัวละคร จัดรูปแบบการแสดง จนกระทั่งแสดงเอง ทว่าในการแสดงแต่ละครั้งทางผู้จัดจะรับนโยบายหลักของโรงเรียนที่ต้องการถ่ายทอดสู่เด็กมา แล้วจึงมาออกแบบสร้างเป็นละครเพื่อถ่ายทอดสู่เด็กตามเป้าหมาย ซึ่งจะมีการจัดช่วงเวลาให้กิจกรรมนี้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ส่วนการจัดช่วงเวลาของกิจกรรมละครในชั้นเรียนนั้น ในหนึ่งปีจะมีการแบ่งภาคการศึกษาเป็น 4 องค์ (เทอมละ 2 องค์) ในแต่ละองค์เด็กจะพัฒนาทักษะต่างๆจากกิจกรรมละครเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่องค์ที่ 1 จนถึงองค์ที่ 4 และในปลายของแต่ละองค์เด็กจะได้แสดงละครที่ตนได้สั่งสมมาตั้งแต่ต้น ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการพัฒนาของเด็ก กระทั่งในองค์สุดท้ายคือสิ้นปีการศึกษาจะเห็นถึงพัฒนาการในขั้นสุดท้ายตามระดับอายุ

2.3) การส่งเสริมการใช้ละครตามแนวคิดทฤษฎี

2.3.1) การจัดอบรมละคร

จัดการอบรมครูจากวิทยากรซึ่งเป็น ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญและทำงานทางด้านที่เกี่ยวกับละครมาให้ความรู้แก่ครูในเรื่องละคร เช่นในเรื่องบทบาท การแสดง บทละครฉาก เป็นต้น ซึ่งวิทยากรดังกล่าว ได้แก่ เพื่อน วิทยากรจากต่างประเทศ ผู้ปกครอง และภูมิปัญญาไทยซึ่งเป็นผู้รู้ในชุมชน ซึ่งเมื่อได้รับความรู้แล้วนำไปปฏิบัติทางโรงเรียนจะติดตามการทำงานเพื่อหาข้อบกพร่องและนำวิทยากรมาให้ความรู้เพื่อเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไป ส่วนครูเมื่อได้รับการอบรมแล้วนำไปปฏิบัติอย่างไร หรือต้องการพัฒนาตนในศาสตร์นี้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสนใจและความถนัดของครูแต่ละบุคคล ทั้งนี้เมื่อมีการพัฒนามาระยะหนึ่งพบว่า มีครูบางกลุ่มที่ชอบในการแสดงจริง ๆ จึงมีการติดตามการแสดง แสวงหาความรู้และฝึกฝนให้เกิดความชำนาญมากขึ้นด้วยตนเอง แล้วนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมละครให้แก่เด็กนักเรียน

2.3.2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ทางโรงเรียนเปิดให้ผู้ปกครองหรือบุคคลในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างมาก โดยทางโรงเรียนมุ่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาเด็ก ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จนเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ทางโรงเรียนก็จะขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติและพัฒนาเด็ก ซึ่งก็ได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนของแต่ละองค์ เข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียน ทั้งยังเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งกับครูในการจัดกิจกรรม เช่น การสร้างฉาก การจัดหาเครื่องแต่งกาย การมาเป็นผู้ชมให้กำลังใจและเป็นผู้ประเมินกิจกรรม เป็นต้น

3) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ละคร

ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นของโรงเรียนและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

3.1) วิธีการใช้ละครตามแนวคิดทฤษฎี

3.1.1) กระบวนการในการใช้ละคร

จากการจัดกิจกรรมละครผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามองค์ประกอบของกระบวนการละคร ในส่วนของกิจกรรมละครในชั้นเรียนเรื่องรามเกียรติ์ ดังนี้

1. ลำดับชั้นของกิจกรรม/ภาพการแสดง

ที่มาของกิจกรรมละคร กระบวนการสอนโดยใช้กิจกรรมละครเริ่มต้นมาจากคุณครูต้องการปลูกฝังความรัก ความกตัญญูต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ให้กับเด็ก ได้นำเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งเป็นผลงานพระราชนิพนธ์ของพระมหากษัตริย์ทั้งยังมีการนำเรื่องราวมาถ่ายทอดผ่านภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดพระแก้ว มาเล่าให้เด็กๆ ฟังทุกวันตั้งแต่ชั้นอนุบาล 2 ผลคือ เด็กมีความชอบและสนใจมาก ครูจึงจัดให้มีการไปทัศนศึกษาที่วัดพระแก้วเพื่อชมภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งมีภาพแสดงไว้ทุกตอน ครูพาเด็กๆ ไปชม 4 ครั้ง ในระยะเวลา 2 ปี เด็กๆ ทุกคนในห้องเรียนชื่นชอบเรื่องรามเกียรติ์และต้องการติดตามฟังเรื่องจนจบ คุณครูจึงถือโอกาสแห่งความสนใจนี้ กระตุ้นถามว่าเด็กๆ สนใจจะเล่นหรือแสดงหรือไม่ แล้วมีเด็กอยู่กลุ่มหนึ่งเกิดความประทับใจมากจึงอาสาต้องการแสดงละครในเรื่องนี้

เริ่มเข้าสู่กิจกรรมละคร เด็กๆ กลุ่มหนึ่งจำนวน 7 คนซึ่งมีความสนใจในการแสดง ได้เลือกตอนที่ชอบที่สุดเพื่อนำมาแสดง นั่นคือตอน ตีฆ้องยามรุ่งสาง ในจำนวนเด็กกลุ่มนี้ได้เลือกผู้กำกับละคร 1 คนเป็นผู้นำ ทำหน้าที่ในการอธิบายวางแผนงาน เป็นผู้มอบหมายงานให้กับเพื่อน และคอยควบคุมการทำงานของเพื่อน ในขั้นตอนของการทำงานเริ่มต้นจากเด็กๆ ต้องการแสดงละครโดยใช้หุ่นเชิด จึงต้องประดิษฐ์หุ่น โดยเด็กๆ แต่ละคนเลือกตัวละครที่ตนเองชอบแล้วทำหุ่นตัวละครตัวนั้นๆ ส่วนผู้กำกับเป็นผู้ทำป้ายชื่อเรื่องในการแสดงเพื่อติดบนเวที

การสร้างละครหุ่น เด็กๆ ทำตัวละครโดยการวาดรูปตัวละครซึ่งดูแบบจากภาพในหนังสือแล้วนำมาวาดในแบบของตนเองลงบนกระดาษ ระบายสีและตัดเป็นรูปร่างต่างๆ จากนั้นครูให้เด็กคิดหาสิ่งที่จะนำมาติดกระดาษเพื่อทำเป็นที่จับเด็กๆ ไปนำท่อน พีวีซี ขนาดประมาณ 30 เซนติเมตร มาทาบด้านหลังหุ่นแล้วติดด้วยกระดาษขาว เพื่อเป็นที่จับในการเชิด เมื่อทุกคนทำงานเสร็จ ครูจึงให้นำผลงานมานำเสนอกับเพื่อนในห้องเรียน ให้ช่วยกันแสดงความคิดเห็น และนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้นคุณครูนำเด็กๆ ไปดู วีดีโอเรื่องรามเกียรติ์ ตอนตีฆ้องยามรุ่งสาง จากนั้นมาประชุมกันเพื่อเลือกฉากที่จะนำมาแสดง โดยมีหนังสือภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ ตอนตีฆ้องยามรุ่งสางนำมาประกอบ ซึ่งได้เลือกตอนย่อยๆ ที่จะนำมาแสดง จากนั้นครูได้ให้ผู้กำกับอ่านบทในการแสดง ประกอบการซ้อมเชิดโดยออกมาเชิดตามลำดับในเรื่อง เด็กๆ ช่วยกันสร้างฉากร่วมกับครูโดยนำผ้าสีด้ามักันเป็นม่านบนเวทีสำหรับเชิดหุ่น เด็กๆ ที่เชิดหุ่นไปอยู่ด้านหลังม่านที่ละคน แล้วหุ่นของตน จากนั้นเชิดให้เพื่อนในกลุ่มได้ดู เพื่อคอยเตือนให้เชิดได้ถูกต้อง คือไม่เชิดต่ำหรือสูงเกินไปไม่ให้เห็นตัวผู้เชิด

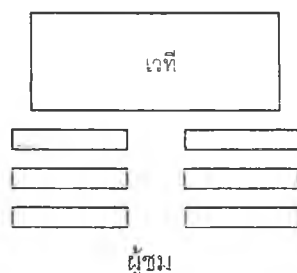
ครูให้เด็กๆ ตรวจสอบตัวละครที่ขาดหายไปและให้ทำตัวละครที่ยังขาดอยู่เพิ่มเติม โดยให้ผู้กำกับเป็นผู้ควบคุมดูแลในการประชุมวางแผนงานว่าให้เพื่อนคนใดทำตัวละครใดบ้าง และต้องมีสิ่งใดที่ต้องทำเพิ่มเติม ได้แก่ หุ่นทหารยักษ์ ลิงทหารเวร ช้างยักษ์ ยุงยักษ์ มัจฉานู

รวมทั้งฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง จากนั้นได้นำแผนงานไปนำเสนอครูแล้วจึงเริ่มปฏิบัติ ตามแผนงานโดยมอบหมายให้ช่วยกันสร้างหุ่นที่เหลือขึ้นมา ซึ่งเมื่อนำเสนอแก่เพื่อนในห้องแล้วมี หุ่นจำนวนหนึ่งใช้ไม่ได้ อีกทั้งเมื่อนำหุ่นที่เสร็จแล้วมาซ้อมเชิดเด็กๆไม่พอใจในการเชิดของตน จึงมี การปรึกษากับครูเพื่อแก้ปัญหา ในที่สุดทางออกคือเด็กจะแสดงด้วยตัวเอง

การสร้างงานแสดง เมื่อเด็กๆจะต้องแสดงเองสิ่งสำคัญคือ เด็กต้องเข้าใจบทละคร และลำดับในการแสดง ต้องฝึกท่าทางการแสดง และต้องสร้างฉากที่ใช้ในการแสดง ในขั้นนี้ครูจึง ต้องนำประสบการณ์จากหลากหลายทางเพื่อให้เด็กได้เข้าใจสิ่งเหล่านี้มากขึ้น ประสบการณ์นั้น ได้แก่ ครูนำเด็กไปดู วิดีโอเรื่องรามเกียรติ์และพาไปชมการแสดงโขนละครจริง เพื่อให้เด็กได้นำเอา ประสบการณ์เหล่านั้นมาปรับใช้ในงานของตน เช่น ในการฝึกท่าทางการแสดงครูได้นำท่าทางการ แสดงแบบโขนมาสอดแทรกให้เด็กได้ฝึกฝน ไปพร้อมๆกับการสร้างฉากซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนแก้ไข หลายครั้งจึงได้ฉากที่พอใจ นอกจากนี้ได้ฝึกซ้อมบทบาทการแสดง และลำดับการแสดง

คุณครูได้เชิญผู้ปกครองท่านหนึ่งมาช่วยเด็กๆสร้างฉากกระบว ซึ่งเป็นฉากสำคัญ ในเรื่อง ผู้ปกครองเข้ามาในกลุ่มละครและสอนให้เด็กๆพับดอกบัวจากกระดาษสี จากนั้นช่วยกัน นำมาติดที่กระดานแผ่นใหญ่ เป็นฉากกระบว นอกจากนี้เด็กๆจะต้องสร้างภูเขาซึ่งเป็นฉาก สำคัญในเรื่อง ครูจึงนำกล่องกระดาษจำนวนหนึ่งซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง นำมาให้ นักเรียนคิดสร้าง ภูเขาจากกล่องเหล่านั้น เด็กๆร่วมมือกันสร้างและชื่อใหม่หลายครั้ง ให้ภูเขานี้มี ความมั่นคง และต้องสร้างให้มีช่องทางที่ลอดออกมาได้ และต้องหาช่องที่ใส่กล่องดวงใจของ ไมยราพ จากเงื่อนไขดังกล่าวทำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบหลายครั้ง แม้ว่าจะมีการถกเถียงกันแต่ เด็กๆสร้างภูเขาได้สำเร็จ ก่อนการแสดงจริงครูให้เด็กๆ ตรวจสอบอุปกรณ์ที่ยังขาดแล้วให้ช่วยกัน ประดิษฐ์ขึ้น เช่นอาวุธของหนุมาน ไมยราพ พระราม และพระลักษมณ์ เป็นต้น และต้องออกแบบ ชื่อเรื่องติดบนเวที โดยที่ครูให้เด็กประดิษฐ์ตัวอักษรคนละหนึ่งตัวจากคำว่า “ตอน คี่ไมยราพ”

การซ้อมใหญ่ เมื่อองค์ประกอบทุกอย่างครบแล้วคุณครูให้เด็กๆแสดงให้เพื่อนๆใน ห้องชมก่อน โดยให้นักแสดงแต่งตัวผู้กำกับอ่านบรรยายบทและเปิดเพลงประกอบเหมือนแสดงจริง นับเป็นการซ้อมใหญ่ก่อนวันจริง นอกจากนี้ครูได้วางแผนกับเด็กๆถึงหมายกำหนดการในการ แสดงจริงโดยเขียนไว้ที่กระดาน ซึ่งนอกจากจะมีลำดับการนำเสนองาน/การแสดง แล้วครูได้วาด แผนผังการจัดสถานที่ให้เด็กได้เห็นภาพ

ภาพที่ 10 แสดงแผนผังการจัดสถานที่ในการแสดงละคร เรื่องรามเกียรติ์

การแสดงละคร ในวันแสดงจริงคุณครูจะเรียกประชุมผู้ปกครองเพื่อบอกหมาย กำหนดการและให้ชมการนำเสนอของเด็กๆ ซึ่งในส่วนของการเล่นละครผู้ปกครองจะเข้ามาเป็นผู้ชมการแสดง ส่วนในการแต่งตัวและแต่งหน้าจะมีครูท่านอื่นๆช่วยเหลือ เมื่อเด็กๆ แต่งตัวเสร็จแล้วครูได้นำเด็กๆ ให้อ่านบทก่อนขึ้นแสดงได้แก่ ให้อ่านที่ พระพิฆเนศ พระพิราบและพ่อปู่ เมื่อเริ่มการแสดงจะมีผู้กำกับคอยอ่านบทอยู่ด้านหน้าเวทีในขณะที่เพื่อนแสดงไปตามบทบาท ซึ่งมีดนตรีประกอบในการแสดงโดยมีครูเป็นผู้ควบคุมจนจบการแสดง ครูถามความรู้สึกเด็กๆ ว่ารู้สึกอย่างไร เด็กๆ กลุ่มละครตอบว่า "ดีใจที่ผ่านไปได้ด้วยดี" "ตื่นเต้น สนุกมาก ดีใจ" "เราเล่นได้ดีได้" ส่วนคุณนั้นได้สรุปภาพการนำเสนอของเด็กๆ และให้ทั้งการชมเชยและแนะนำการแก้ไขข้อบกพร่อง

2. การฝึกทักษะพื้นฐานละคร

การรับรู้ทางประสาทสัมผัสและอารมณ์ ครูประจำชั้นใช้วิธีการให้เด็กฝึกการฟัง เรื่องรามเกียรติ์ทุกวันวันละหนึ่งตอน นำเด็กไปชมการแสดงจริง มากกว่าหนึ่งครั้งซึ่งเป็นการสร้างอารมณ์ความรู้สึกให้ไปกับเรื่องราวของรามเกียรติ์

การเคลื่อนไหวร่างกาย เด็กๆ ได้ฝึกซ้อมท่าทางในการแสดงทั้งท่าทางที่เป็นตัวของตัวเอง และท่าทางแบบโขนละคร ทั้งการนั่ง ยืน เดิน นอน การตีลังการหรือการต่อสู้

การจินตนาการ เด็กๆ จะต้องคิดออกแบบฉากที่ตนจะแสดง คิดถึงอุปกรณ์ประกอบว่าจะต้องประดิษฐ์ให้ออกมาในรูปแบบใด เช่นการสร้างฉากภูเขาจากกล่องกระดาษ หรือการนำเก้าอี้และเบาะมาวางเป็นที่พักของพระรามเป็นต้น และต้องคิดถึงท่าทางการต่อสู้จะเป็นอย่างไรถึงเหล่านี้เด็กใช้จินตนาการของตนเองแล้วสร้างขึ้นมาเอง โดยมีครูคอยชี้แนะเพื่อแก้ไขให้ดีขึ้น

การใช้ภาษา มีการฝึกฝนในเรื่องภาษาจากการอ่านบทละคร การฟังบทละครจากวีดีโอ เด็กๆ ได้เขียนในสิ่งที่ตนได้รับมอบหมายและอ่าน ได้พูดแสดงความคิดเห็นต่างๆ เวลาทำงานกับเพื่อน และได้ถ่ายทอดความคิดออกมาในงานเขียนเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้

การใช้เสียง แม้ว่าการแสดงละครผู้แสดงมีมีบทบาท ทว่าในส่วนของผู้กำกับจำเป็นมากที่จะต้องฝึกการบรรยาย ให้มีน้ำเสียงที่ชัดเจน ซึ่งจะต้องฝึกการบรรยายอยู่บ่อยครั้ง

3. ในด้านองค์ประกอบละคร ในกิจกรรมละคร เรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกไมยราพ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงคุณค่าของเรื่องซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ตามองค์ประกอบดังนี้

โครงเรื่อง ในตอนดังกล่าวเป็นเรื่องราวของไมยราพได้ไปลักพาตัวพระรามไปขังไว้ยังเมืองบาดาลเมื่อหนุมานรู้เข้าจึงไปช่วยโดยผ่านด่านถึง 3 ชั้นคือด่านช้างยักษ์ ยุกยักษ์และด่านมัจฉานูซึ่งมารู้ภายหลังว่าเป็นลูกของตนที่เกิดจากนางสุพรรณมัจฉา เมื่อไปถึงเมืองบาดาลหนุมานจึงช่วยพระรามออกมาได้แล้วฆ่าไมยราพตายเสีย จากนั้นแต่งตั้งให้มัจฉานูปกครองเมืองบาดาลแทน จากโครงเรื่องนี้จะเห็นได้ว่ามีลำดับความต่อเนื่องของเรื่องราววีรกรรม การผจญภัย การสู้รบ

ที่ตื่นเต้น น่าติดตาม ทว่าเป็นเรื่องราวที่ซับซ้อน มีหลายฉากหลายตอน แต่ทุกตอนมีจุดมุ่งหมายชัดเจนใน 1 เรื่องจึงทำให้ติดตามได้ง่าย ส่วนตัวละครแม้ว่าจะมีตัวละครหลายตัว แต่ตัวละครเด่นๆ มีไม่มาก บทบาทค่อนข้างชัดเจนที่จะมุ่งเป้าหมายไปทางเดียว ไม่ยากเกินไปสำหรับเด็กที่ฟังเรื่องนี้ซ้ำๆ หลายๆ รอบ แม้ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ยากสำหรับเด็กวัยอนุบาล ทว่าขึ้นอยู่กับวิธีการของครูที่จะค่อยๆ นำพาเรื่องราวมาสู่เด็กจนเด็กเกิดความสนใจ ความประทับใจ และพัฒนามาสู่ความเข้าใจเรื่องจนสามารถนำมาแสดงเป็นละครได้

แก่นเรื่อง ในส่วนของแนวคิดสำคัญของเรื่องนี้ได้แก่ความคิดในความจงรักภักดีของหนุมานที่มีต่อพระราม จนทำให้ตนยอมเสี่ยงชีวิตเพื่อช่วยเหลือพระรามโดยไม่หวั่นอันตรายใดๆ จุดนี้ปลูกฝังเด็กในเรื่องของความรักชาติ พระมหากษัตริย์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ มีความชัดเจนในคุณธรรมเรื่องความดีและความเลว ทั้งในด้านความดียอมชนะความเลว หรือทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เด็กๆ จะสามารถสัมผัสความรู้สึกนี้ได้ค่อนข้างชัดเจน แม้ว่าจะมีเด็กเล่นเป็นฝ่ายมาร และต้องเป็นผู้แพ้แต่ก็ยินยอมเพราะเด็กเข้าใจคติดังกล่าว และรู้อยู่ดีว่าเป็นการแสดงซึ่งถ้าเป็นชีวิตจริงๆ เด็กๆ จะไม่ยอมเป็นฝ่ายมารแน่นอน นอกจากคุณธรรมดังกล่าวที่เด็กจะได้รับจากเรื่องนี้แล้วยังมีในเรื่องของ ความรักระหว่างพ่อลูกที่เกิดขึ้นแม้ว่าอยู่ในเหตุการณ์ของการสู้รบ เด็กจะรับรู้ได้ว่าไม่ว่าจะอยู่ที่ใด หรือทำความดีหรือเลวอย่างไร ผู้เป็นพ่อก็ยังรักและให้อภัยลูกเสมอ

ตัวละคร ในเรื่องนี้มีตัวละครค่อนข้างมาก แต่จะกล่าวเฉพาะตัวละครที่เด็กๆ นำมาเล่นเท่านั้น ซึ่งตัวละครหลักที่สำคัญของเรื่องนี้ได้แก่

พระราม เป็นตัวละครเอกที่สำคัญที่สุดในเรื่อง พระรามเป็นภาคหนึ่งของ พระนารายณ์ ซึ่งได้อวตารลงมายังโลก เพื่อปราบปรามฝ่ายอธรรม ซึ่งมีอีกชื่อนามว่าทศกัณฐ์ เป็นผู้นำ ในเรื่องนี้นั้นพระราม เป็นมนุษย์มีรูปร่างหน้าตาที่งดงาม มีกายเป็นสีเขี้ยว ด้านอุปนิสัยเป็นผู้ที่มีความดีงามเลิศทุกประการ มีความเมตตาปราณี เป็นบุตรที่กตัญญู เป็นสามีที่ซื่อตรงกับความรักที่มีต่อภรรยาคือนางสีดา จากคุณธรรมและความดีงามของพระรามนี้เองที่ทำให้มีชัยในการรบกับฝ่ายมารทุกครั้งไป ด้วยบารมีของพระองค์และการช่วยเหลือของเหล่าทหารผู้ภักดี จุดนี้สามารถเป็นแบบอย่างให้กับเด็กที่อ่าน ในการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่กระทำความดี ส่งผลให้ปลอดภัยจากภัยพิบัติทั้งปวง นอกจากนี้พระรามยังเป็นแบบอย่างของพี่ชายที่มีความรักต่อน้องชายของตนมาก ให้การปกป้อง ค้ำครอง ดูแลน้องเป็นอย่างดี จุดนี้สามารถปลูกฝังความรู้สึกของความรักที่มีให้กับพี่น้องหรือแม้กระทั่งผู้คนที่อยู่รอบๆ ข้างแก่เด็กๆ ได้

พระลักษมณ์/พระลักษณณ์ เป็นตัวละครที่สำคัญ ซึ่งคือพระอนุชาของพระราม มีรูปร่างหน้าตาที่งดงามเช่นกันแต่มีกายเป็นสีทอง พระลักษณณ์เป็นน้องชายผู้ที่เคารพภักดีในพระรามมาก อยู่เคียงข้างกายไม่ว่าจะทุกข์หรือมีความสุข ในตอนศึกเฝ้ามรภาพนี้

พระลักษมณ์ ได้แสดงความเป็นห่วงวิตกกังวลต่อการหายไปของพี่ชายมาก จึงต้องรีบเร่งสั่งทหารให้ไปช่วยเหลือ จุดนี้เองสะท้อนภาพความรักที่แท้จริงของความเป็นพี่น้องได้เป็นอย่างดี สำหรับเด็กแล้วเป็นภาพที่อบอุ่นและสามารถฝังอยู่ในใจของเด็กส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติที่งดงามต่อไป

หนุมาน ตัวละครนี้เป็นตัวดำเนินเรื่องที่สำคัญในตอนศึกไถ่ moyra

หนุมาน เป็นลิงเผือก มีกายสีเขียว เป็นทหารเอกของพระราม มีความเก่งกล้าหาญ สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีต่อพระรามมาก ช่วยเหลือพระรามในการรบทุกครั้งอย่างไม่คิดชีวิต สำหรับเด็กแล้วมีหลายคนชอบตัวละครนี้และอยากจะเป็นหนุมาน โดยเฉพาะเด็กผู้ชาย เพราะตัวละครนี้ค่อนข้างชน ไม่อยู่หนึ่ง มีความโดดเด่นซึ่งมีความคล้ายกับเด็กๆ

โมยรา เป็นตัวละครเอกเช่นกัน แต่อยู่ฝ่ายยักษ์ โมยราในตอนนี้นับว่าเป็นตัวเหตุให้เกิดเรื่องหรือเป็นผู้สร้างเรื่อง คือเป็นผู้ลักพาตัวพระรามมาไว้ที่เมืองบาดาลเพื่อจะฆ่าเสีย โมยราเป็นยักษ์ มีกายสีแดง มีความเก่งกาจในเรื่องคาถาอาคม สามารถสะกดทัพพระรามและถอดดวงใจออกจากกายได้ ทั้งยังเป็นเจ้าเมืองบาดาล โมยราเป็นตัวอย่างของความชั่วร้ายที่ต้องสยบต่อฝ่ายดีและตายในที่สุด

พิเภก เป็นน้องทศกัณฐ์ แต่ถูกขับไล่จึงมาจงรักภักดีต่อพระราม พิเภกเป็นยักษ์ที่มีกายสีเขียว มีความสุขุม มีความรู้ในเรื่องโหราศาสตร์ เป็นผู้ที่มีคุณธรรม ในตอนนี้พิเภกเป็นเสมือนกุญแจสำคัญที่ไขปริศนาว่าพระรามหายไปอย่างไรและไปตามหาได้ที่ไหน พิเภกคือตัวอย่างของผู้ที่ใช้ความคิดในการตัดสินใจปัญหา ให้ปัญญาอย่างสุขุมรอบคอบและมีสติ

มัจฉานุ เป็นทหารฝ่ายของโมยรา แต่เมื่อมารู้ว่าตนคือลูกของหนุมาน ซึ่งเกิดกับนางสุพรรณมัจฉา จึงกลับตัวมาอยู่ฝ่ายของหนุมาน มัจฉานุเป็นลิงเผือกที่มีรูปร่างเหมือนหนุมานแต่มีหางเป็นปลา ตัวละครนี้เป็นตัวแทนของผู้ที่เคยกระทำผิดพลาด โดยที่ตนเองไม่รู้ตัว แต่สามารถกลับใจมาเป็นคนดีแล้วได้รับผลแห่งการทำความดีในที่สุด

ช่างยักษ์ ยุงยักษ์ เป็นตัวแทนของปัญหาอุปสรรคแม้จะใหญ่หลวงและมากมาย ถ้าเรามุ่งมั่นที่จะฝ่าฟันก็สามารถประสบความสำเร็จได้ซึ่งสำหรับเด็กๆแล้วได้รับความปลุกฝังในเรื่องความมุ่งมั่นตั้งใจในการกระทำสิ่งใดๆ ย่อมทำให้เด็กประสบความสำเร็จได้ในภายภาคหน้า

บทพูด ในเรื่องนี้ครูได้ตัดทอนจากบทละครเดิมที่มีในหนังสือวรรณกรรมที่ค่อนข้างยากแต่มีความไพเราะ สละสลวย ทว่าเมื่อนำมาทำเป็นบทละครซึ่งเด็กจะต้องเป็นผู้อ่านและแสดงเอง ครูจึงมีการตัดทอนรายละเอียดบางตอนและตัวละครบางตัวออกไป เพื่อให้ง่ายต่อการอ่านและความเข้าใจของเด็ก แต่ก็ยังคงโครงเรื่องเดิมไว้ ลักษณะของบทละครนี้จะเป็นคำบรรยายเหตุการณ์ซึ่งไม่มีบทพูดสำหรับตัวละคร การประพันธ์เป็นแบบร้อยแก้วแบ่งเป็นตอนๆแต่มีความต่อเนื่องกันตามเนื้อเรื่อง

เพลงและเสียงประกอบ นั้นได้ใช้เทปเพลงเปิดบรรเลงประกอบในช่วงเริ่มต้นเรื่องซึ่งเป็นการเดินเข้าฉากของตัวละครในฉากแรก จะใช้ดนตรีจากการบรรเลงเดี่ยวไวโอลิน ชื่อเพลง ค้างคาวกินกล้วย ซึ่งจะนำมาใช้ในช่วงสุดท้ายตอนที่เรื่องราวมีความสงบราบรื่นและน่ายินดีพร้อมกับจบการแสดงด้วย ส่วนอีกเพลงจะนำมาประกอบในช่วงของการเดินทางและการต่อสู้ ซึ่งเป็นอารมณ์ของความตื่นเต้น เร้าใจและการสู้รบจึงใช้เพลงจากการบรรเลงเครื่องสายปี่ชวา ได้แก่ เพลงมวย เพลงต่างอาวุธ ซึ่งให้ความรู้สึกของการต่อสู้ในบรรยากาศของความเป็นไทย ช่วยให้การชมละครมีอารมณ์สมมากขึ้น

ภาพและเทคนิค ฉากในที่นี้มีทั้งส่วนที่เด็กได้สร้างขึ้นในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ และจากเดิมที่เคยทำมาแล้ว นำมาตกแต่งบนเวทีซึ่งเป็นภาพวาดของเด็กๆบนผ้า ในเรื่อง รามเกียรติ์ที่เด็กๆได้แสดงไปในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ส่วนฉากใหม่จะเป็นฉากกระบวนที่เด็กๆได้ประดิษฐ์ขึ้นด้วยการพับกระดาษเป็นรูปดอกบัว นอกจากนี้มีฉากภูเขาที่ซึ่งเก็บหัวใจของโมยราพประดิษฐ์จากการนำกล่องกระดาษมาวางต่อกันและคลุมด้วยผ้าสีดำ นอกจากนี้มีที่ประทับของพระรามทำจากโต๊ะอาหารและมีผ้าขลิบทองคลุมและวางทับด้วยหมอนอิงแบบไทย นอกจากนี้ครูยังได้นำเครื่องเล่นสำหรับมดลวดมาสร้างเป็นฉากให้หนูมานมดลวดไปยังเมืองบาดาล และประดับเวทีด้วยต้นไม้จริง จากฉากดังกล่าวจะเห็นว่าล้วนได้มาจากวัสดุ อุปกรณ์ ของใช้ใกล้ตัวแล้วนำมาดัดแปลงโดยความคิดของเด็กเอง ซึ่งมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและให้การช่วยเหลือในสิ่งที่ขาดหายไป ส่วนชุดในการแสดงนั้นเด็กๆส่วนใหญ่จะซื้อใจกระเบนและเครื่องทรงสำหรับตัวละครนั้นๆ ส่วนเสื้อจะดัดแปลงจากเสื้อยืดที่มีอยู่แล้ว แต่ก็มีบางคนซื้อทั้งชุดรวมทั้งหมวกและเครื่องประดับอื่นๆส่วนใบหน้าของผู้แสดง ครูหลายท่านช่วยกันแต่งให้โดยดูจากภาพตัวละครในหนังสือเป็นหลัก แต่จะเน้นให้มีสีของตัวละครที่ใกล้เคียงกับของจริง

4. การสรุปอภิปราย การสรุปหลังจากแสดงละครครูจะถามเด็กๆถึงความรู้สึกที่มีต่อการแสดงและหลังจากการแสดง จากนั้นครูจะเป็นผู้สรุปผล ทั้งภาพในการทำงานก่อนถึงการแสดงรวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในการแสดง รวมทั้งข้อคิดที่เด็กๆจะต้องนำไปปรับปรุงในครั้งต่อไป

5. การปรับปรุงแก้ไข ส่วนในจุดที่ต้องปรับปรุงครูจะให้คำแนะนำในสิ่งที่ควรปรับปรุงสำหรับเด็กๆทั้งห้องเรียนเพื่อที่การแสดงในครั้งต่อไปและคนที่แสดงคนต่อไปจะได้นำข้อคิดนี้ไปใช้

3.1.2) สื่อที่ใช้ในกิจกรรมละคร

สื่อที่ใช้ในกิจกรรมละครจะแบ่งเป็นสื่อที่ให้แก่เด็กได้ฝึกฝนทักษะพื้นฐานละครได้แก่ วีดีโอ หนังสือนิทานที่มีภาพประกอบ สื่อของจริงคือการแสดงโขนละครจริง ส่วนสื่อที่ใช้ประกอบการแสดงนั้นจะนำมาจากวัสดุอุปกรณ์ใกล้ตัวเด็กแล้วให้เด็กช่วยกันคิดช่วยกันหา หรือประดิษฐ์ขึ้นมาเช่นอาวุธต่างๆจากกิ่งไม้ กระดาษ นอกจากนี้ยังมีผ้าดำนำมาสร้างฉาก กล่องกระดาษ ผ้าลายไทย หมอน เป็นต้น

3.1.3) การจัดกลุ่มเด็กในกิจกรรมละคร

การแสดงละครที่โรงละครหุ่นน้อย เด็กๆทุกคนในโรงเรียนได้เข้าร่วมชมและมีเด็กบางคนที่ได้ร่วมแสดงกับครู ส่วนกิจกรรมละครในห้องเรียนการจัดกลุ่มในการทำกิจกรรมละครจะขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กและความถนัดของเด็กเป็นหลัก เมื่อเด็กพร้อมและมีความเชื่อมั่นว่าตนสามารถเผชิญหน้ากับผู้ชม ก็จะเลือกเข้ากลุ่มละครด้วยตนเอง ซึ่งในการเล่นละครหนึ่งเรื่องจะมีเด็กให้ความสนใจ 7-8 คนซึ่งจะเหมาะกับจำนวนตัวละครสำคัญๆว่าเด็กที่มาเข้ากลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กผู้ชาย ส่วนเด็กผู้หญิงจะไปทำงานอื่นๆเช่นทำตุ๊กตา งานเย็บปักหรือวาดลายไทย จากจุดนี้ผู้วิจัยคิดว่าอยู่ที่เนื้อเรื่อง เช่นในเรื่องรามเกียรติ์ จะเป็นเรื่องราวของการต่อสู้และมีตัวละครชายเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งตรงกับอุปนิสัยของเด็กผู้ชาย ถ้ามีการเปลี่ยนนำเรื่องที่มีตัวละครที่เป็นหญิงมากขึ้นหรือเป็นเรื่องราวที่นอกเหนือจากการสู้รบหรือผจญภัยอาจทำให้เด็กหญิงเกิดความสนใจและร่วมกิจกรรมนี้มากขึ้น

3.1.4) บทบาทครูในกิจกรรมละคร

ครูเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องที่ต้องการปลูกฝังให้เด็ก เพื่อความสนใจแล้วจึงเสนอเรื่องแก่เด็กโดยใช้คำถามกระตุ้น เมื่อเด็กเลือกแล้วครูต้องเตรียมเนื้อหาตั้งกล่าวให้แม่นยำแล้วจึงพาเด็กเข้าสู่กิจกรรมไปพร้อมๆกันกับครู โดยให้เด็กได้มีการปรึกษาวางแผนกันในกลุ่มแล้วนำมาเสนอครูแล้วครูจึงให้คำแนะนำและปรับปรุง ส่วนตัวครูเองจะต้องมองเด็กให้ทะลุ ศึกษาเตรียมตัวให้ข้อมูลเนื้อเรื่องเพิ่มเติมต่อเด็ก เพื่อให้เด็กได้เต็มที่ ก่อนที่จะนำมาถ่ายทอดสู่เด็ก

3.2) ลักษณะการใช้ละครตามแนวคิดทฤษฎี

3.2.1) กิจกรรมประจำวันที่น่าละครมาใช้

ในกิจกรรมการแสดงของครูที่โรงละครหุ่นน้อยนั้น ครูจัดให้มีการแสดงทุกวันอังคาร ของแต่ละสัปดาห์ ซึ่งจะอยู่ในช่วงเวลา 8.15 – 9.00 น. ใช้เวลาประมาณ 45 นาที ซึ่งเป็นเวลาของการเข้าแถวหลังจากมาถึงโรงเรียนของเด็กๆทุกคน ส่วนในชั้นเรียนนั้น ช่วงเวลาที่นำมาจัดกิจกรรมละคร จะอยู่ในช่วงกิจกรรมเข้ามาทำงานตามความสนใจ ตั้งแต่เวลา 9.45 – 12.00 น.ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง และในช่วงบ่ายซึ่งเด็กอนุบาล 3 ไม่นอนจะเป็นเวลาที่เด็กๆได้ทำงานต่อจากช่วงเช้า ตั้งแต่เวลา 14.00 – 14.30 น.ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

วิถีชีวิตประจำวัน ครูและเด็ก

เวลา	7.00 – 8.00 น.	เด็กๆมาถึงโรงเรียน ครูทักทายสวัสดิ์ ครูและเด็กช่วยกัน จัดเก็บห้องเรียน ส่งการบ้าน ปฏิบัติหน้าที่เวร ช่วยครูดูแลห้อง
	8.00 – 8.10 น.	นักเรียนปฏิบัติหน้าที่เวรในห้อง เลือกงานที่จะทำในแต่ละวัน

8.10 – 9.00 น.	เข้าแถวสวดมนต์ ฝึกสมาธิ นิทานชาดก พุทธประวัติ
9.00 – 9.15 น.	เปลี่ยนชุด เข้าห้องน้ำ ตีมน้ำ/ทานของว่าง
9.15 – 9.45 น.	ปฐมนิเทศ วางแผนกลุ่มใหญ่ ศึกษาหาข้อมูล จากทัศนศึกษา ผู้รู้/วิทยากร หนังสือ ของจริงและวิดีโอ
9.45 – 12.00 น.	เข้ามูมทำงานตามความสนใจ และสรุปนำเสนองาน
12.00 – 12.30 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
12.30 – 13.00 น.	เด็กเล่นสนามทรายอิสระ
13.00 – 13.30 น.	เด็กเล่นเกมการละเล่นกลางแจ้ง (มีกติกา)
13.30 – 13.45 น.	เด็กตักน้ำดื่ม
13.45 – 14.00 น.	อาบน้ำแปรงฟัน (เล่าเรื่องรามเกียรติ์ วันละ 1 ตอน)
14.00 – 14.45 น.	ทำงานต่อ เก็บ นำเสนองาน (ขึ้นรถโรงเรียนกลับบ้าน)
14.45 – 15.00 น.	เด็กสวดมนต์ก่อนกลับบ้าน

3.2.2) ประเภทของละครที่นำมาใช้

จากข้อมูลกิจกรรมละครของโรงเรียน ได้นำมาวิเคราะห์

ตามประเภทละครในการศึกษาในขอบข่ายของงานวิจัย 9 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. การนำฉากหรือเหตุการณ์ประจำวันมาแสดงซ้ำ (Re-enactment of imaginary scenes and everyday events)
2. การเล่นบทบาทสมมติเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ (Role – Playing solutions)
3. การแสดงละครหุ่น (Presenting a puppet show)
4. การนำบางส่วนจากเรื่องเล่าหรือในหนังสือมาเล่นเป็นละคร(Dramatizing a portion of a story)
5. ละครที่มีการบรรยายประกอบการแสดง (Narrated Theater)
6. ละครที่มีบทพูดประสานเสียงและเรื่องราวจากบทเพลง(Choral speaking and story songs)
7. ละครที่มีบทพูด(Scripted Drama)
8. ละครที่มีบทพูดหรือการบรรยาย โดยครูเป็นผู้แสดงให้นักเรียนชมอาจเป็นละครหุ่นหรือครูแสดงด้วยตนเอง
9. ละครที่ครูเชิญวิทยากรมาจัดแสดงให้นักเรียนชมในโรงเรียน

กิจกรรมละครในโรงเรียนแห่งนี้มีการจัดละครอยู่สองส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการจัดแสดงละครบนเวที โดยครูและบุคลากรในโรงเรียนที่โรงละครหุ่นน้อยและอีกส่วนหนึ่งคือละครที่จัดเป็นกิจกรรมในชั้นเรียน เรื่องรามเกียรติ์ ทั้งสองกิจกรรมนี้สามารถจำแนกตามประเภทของละครในการศึกษา ได้ทั้งหมด 4 ประเภท ดังนี้

- 1) ละครประเภทที่ 3 การแสดงละครหุ่น ซึ่งปรากฏในช่วงแรกเริ่มของการเรียนการสอน ที่เด็กๆต้องการขีดหุ่น มีการวางแผนเลือกตอนที่ว่าจะแสดง เลือกตัวละคร แล้วนำมาสร้างเป็นหุ่นขีด ซึ่งทำจากกระดาษที่วาดรูปตัวละครที่ต้องการ แล้วขีดโดยจับจากไม้ที่ติดอยู่ด้านหลัง ทว่าเมื่อนำมาขีดแล้วเกิดปัญหาบางประการจึงเปลี่ยนมาเป็นเด็กๆแสดงด้วยตนเอง
- 2) ละครประเภทที่ 4 การนำบางส่วนจากเรื่องราวในหนังสือมาแสดงเป็นละคร เนื่องจากกิจกรรมละครเรื่องรามเกียรติ์เป็นการนำเรื่องราวมาจากหนังสือเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งเด็กๆได้ฟังครูเล่าให้ฟังทุกวัน วันละหนึ่งตอน เมื่อเด็กที่มีความสนใจหรือชอบหรือประทับใจตอนไหนก็จะนำมาแสดงเป็นละคร โดยแสดงตามเรื่องราวในหนังสือนั้นๆ มีการปรับบทบางส่วนบ้างเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน
- 3) ละครประเภทที่ 7 ละครที่มีบทพูด เนื่องจากบทส่วนใหญ่มาจากหนังสือในการแสดงจะมีผู้กำกับเป็นผู้บรรยายเรื่องและกล่าวบททั้งหมด ส่วนผู้แสดงจะแสดงไปตามบทบาทที่ตนได้รับมอบหมาย ไม่มีการพูดใดๆ
- 4) ละครประเภทที่ 8 ละครที่มีครูแสดงให้เด็กชม เนื่องจากการแสดงส่วนนี้ ผู้สร้างงานรวมถึงผู้แสดงทั้งหมดคือครูในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยหลายฝ่ายร่วมมือกัน รูปแบบการแสดงมีทั้งการแสดงโดยใช้ตนเองและมีการขีดหุ่น มีการเลือกเด็กมาร่วมแสดงบ้าง แต่หลักสำคัญคือครูเด็กส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชม

3.2.3) วัตถุประสงค์ในการใช้ละคร

วัตถุประสงค์ของการแสดงที่โรงละครหุ่นน้อย เพื่อเป็นการถ่ายทอดสิ่งที่เป็นความรู้และนโยบายการศึกษาแนวพุทธ คุณธรรม จริยธรรม สู่เด็กโดยรวมทั้งโรงเรียนและเป็นต้นแบบให้เด็กนำไปเล่นละครในชั้นเรียน ส่วนวัตถุประสงค์ของละครในห้องเรียน เพื่อเป็นสื่อให้เด็กได้แสดงออกถึงความคิดทั้งยังเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ภาษาได้อย่างลึกซึ้งและระบายอารมณ์ความรู้สึก นอกจากนี้ในเนื้อหาของละครยังมีการเชื่อมโยงวิถีชีวิตคำสอนต่างๆอยู่ในนั้น ครูจึงนำมาเป็นสิ่งที่ให้ความรู้กับเด็กโดยเชื่อมโยงเรื่องราวเข้าสู่ชีวิตจริง วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งเพื่อเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อเด็กที่ชอบการแสดงออก จุดนี้เป็นการพัฒนาความสามารถหรือความถนัดของเด็กแต่ละคนให้ไปสู่ทักษะที่สูงขึ้นไปได้

3.3) การประเมินการใช้ละครตามแนวคิดทฤษฎี

3.3.1) วัตถุประสงค์ในการประเมิน

ครูประเมินตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้านและตามความมุ่งหมายที่ครูต้องการปลูกฝังให้เด็ก จากทั้งกระบวนการ ได้แก่ การวางแผนการทำงาน การเข้ากลุ่มปฏิบัติงาน การแสดงบนเวที การฝึกซ้อมและการแสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน

3.3.2) วิธีที่ใช้ในการประเมิน

เขียนรายงานจากการสังเกตของครูเองโดยตรวจสอบตามพัฒนาการจากกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก การเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนจากการทำงาน ผลงานของนักเรียน และวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนทั้งการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก นอกจากนี้ครูยังให้ผู้ปกครองได้เขียนแสดงความรู้สึกจากการได้ชมผลงานของนักเรียน เช่นผู้ปกครองท่านหนึ่งได้เขียนแสดงความรู้สึกมาดังนี้

"น้อง..เป็นหนูมาน แก่ซั่มดีสังกา ดีแล้วดีซึก ท่องบท ช่วยทำหางหนูมาน ดิชมตามตมของเล็ก ๆ ที่ไม่น่าเชื่อว่าจจะซึ้งกับเรื่องราวของรามเกียรติ์ได้ขนาดนี้.."

จากข้อความดังกล่าวจะช่วยให้ครูได้รู้จักธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กอนุบาลมากขึ้นจากข้อมูลของผู้ปกครอง หรือได้รับรู้ความคิดและความรู้สึกของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมของโรงเรียน เช่น

"บนเวทีน้อยๆแต่ยิ่งใหญ่ด้วยใจของครู-เด็กๆ หนูน้อยที่มีบรรดาพ่อ-แม่ ให้แรงใจทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง รามเกียรติ์ในละครโรงเล็กแห่งนี้เริ่มขึ้นแล้ว ตื่นเต้น ระทึกใจ ลุ้น สนุกสนาน ขบขัน ซึ้ง ทึ่ง รู้สึกได้ถึง ความสามัคคี ความตั้งใจ ถึงแม้ว่าจะหลุดบทบาทแต่ไม่หลุดเนื้อเรื่อง ความสงสัยว่าน้อง....จะเข้าใจเรื่อง รามเกียรติ์อย่างไร ซัดมากๆเลยคะ ขอขอบคุณ.."

2.2 โรงเรียนฟ้าคราม

2.2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียน

โรงเรียนฟ้าคราม เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เปิดสอนครั้งแรกเมื่อปี 2507 ปัจจุบัน มีห้องเรียนอนุบาลรวมทั้งสิ้น 8 ห้องเรียน แบ่งเป็นชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 4 ห้องเรียน (อายุ 4-5 ปี) และชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 4 ห้องเรียน (อายุ 5-6 ปี) ในแต่ละห้องเรียนมีครูประจำชั้น 1 คนและผู้ช่วย 1 คน มีนักเรียนห้องละประมาณ 30-35 คน

หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ดูแลงานวิชาการระดับอนุบาลนั้น ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง หัวหน้าระดับชั้นอนุบาลโรงเรียนฟ้าคราม วุฒิทางการศึกษาจบชั้นปริญญาโท ทางด้านการศึกษา สาขาการศึกษาปฐมวัย มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน

แห่งนี้เป็นเวลา 11 ปีทั้งนี้ท่านยังเป็นวิทยากรให้การอบรมแก่ครูในกลุ่มโรงเรียนในด้านการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติและให้ความรู้ในกลุ่มแนวคิดปรัชญาเดียวกัน

ครูประจำชั้นอนุบาล การศึกษาปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัย มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นครูประจำชั้นอนุบาลในโรงเรียนแห่งนี้เป็นเวลา 7 ปี ปัจจุบันเป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีนักเรียนในความดูแล 32 คน เป็นนักเรียนชาย 18 คน และนักเรียนหญิง 14 คน อายุประมาณ 5-6ปี

2.2.2 การวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา

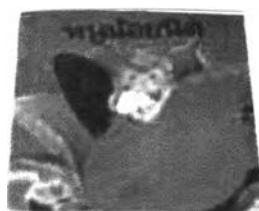
1) หลักการและแนวคิดทฤษฎีของโรงเรียน

1.1) แนวคิดทฤษฎีของโรงเรียน

โรงเรียนฟ้าคราม ปัจจุบันได้จัดการศึกษา ในระดับอนุบาลตามกลุ่มปรัชญา Constructivism เชื่อว่าเด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ควบคู่ไปกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) ซึ่งเป็นปรัชญาการสอนที่จัดให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาโดยองค์รวมทั้งด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน ซึ่งเด็กจะได้รับการพัฒนาทักษะทางภาษาดังกล่าวไปพร้อมๆกันอย่างครอบคลุมทุกด้าน แล้วเด็กยังได้รับการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสังคมควบคู่กันไป จากการจัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมการเล่นเป็นสำคัญ ซึ่งเหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฉะนั้นกิจกรรมส่วนใหญ่จึงมาจากความต้องการของเด็กและเด็กในห้องเรียนที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกต ก็เป็นผู้ประสงค์จะเล่นละครจากนิทานที่ชอบ ครูจึงจัดกิจกรรมดังกล่าวให้

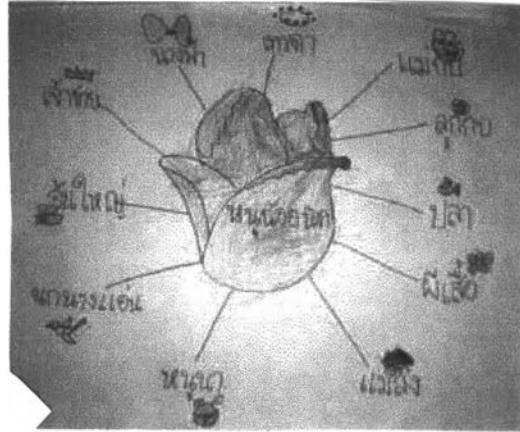
1.2) แนวคิดทฤษฎีของโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้ละคร

จากแนวคิดดังกล่าว พบว่าครูได้ใช้ละครโดยนำมาจัดเป็นกิจกรรมหนึ่งในการเรียนเรื่องดอกไม้ โดยครูให้เด็กเป็นผู้เลือกเรื่องที่จะนำมาจัดกิจกรรมละครจากหนังสือวรรณกรรมเด็ก ประเภทนิทาน จากมุมหนังสือในชั้นเรียนที่ครูได้คัดเลือกหนังสือซึ่งเหมาะกับเด็กในชั้นเรียนมาจัดวางไว้ในมุมดังกล่าวและนำมาเล่าให้เด็กฟังทุกวัน หนังสือนิทานเรื่อง "หนูน้อยนินด" นอกจากเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับเรื่องดอกไม้แล้วยังเป็นเรื่องที่เด็กๆสนใจเป็นพิเศษต้องการแสดงละคร ครูจึงนำมาจัดเป็นกิจกรรมละคร

ภาพที่ 11. หนังสือเรื่องหนูน้อยนินด เป็นที่มาของบทละครที่เด็กนำมาแสดง

กิจกรรมละครนำมาสู่การขยายประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในกิจกรรมที่หลากหลาย จากความสนใจของผู้เรียน ถูกนำมาขยายประสบการณ์ โดยการอ่านเรื่องซ้ำและนำมาหาตัวละคร ที่มีอยู่ในเรื่องทั้งหมด โดยให้เด็กร่วมกันคิดในกลุ่มใหญ่ แล้วครูนำมาเขียนและวาดรูปประกอบ แสดงบนกระดาน ดังภาพ

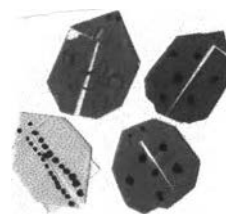

ภาพที่ 12. แผนผังแสดงตัวละคร ในหนังสือเรื่อง "หนูน้อยนินด"

ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกกิจกรรมที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยยอมรับข้อเสนอของเด็ก และสนองตอบต่อข้อเสนอแนะ เห็นได้จากครูให้เด็กกลุ่มย่อยที่ต้องการแสดงละครเรื่องหนูน้อยนินด ได้จัดกลุ่มและแสดงในกลุ่มย่อยของตนโดยขอให้ครูอ่านหนังสือให้และเด็กๆแสดงกันเอง นอกจากนี้ครูได้จัดกิจกรรมที่เชื่อมต่อกับเรื่องหนูน้อยนินดในรูปแบบอื่นซึ่งล้วนมาจากความสนใจของเด็กซึ่งแตกต่างกัน อาทิ ครูนำเนื้อเพลงกบมาสอนเด็กให้ร้องและทำท่าทางกระโดดซึ่งเป็นการฝึก ท่าทางของตัวละครอย่างหนึ่ง จากนั้นจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กประดิษฐ์หน้ากากกบ และ เด็กมีความสนใจในเรื่องแมลง ครูจึงนำเด็กเรียนรู้เรื่องแมลงและจัดกิจกรรมในมุมศิลปะด้วยการ สอนพับแมลง

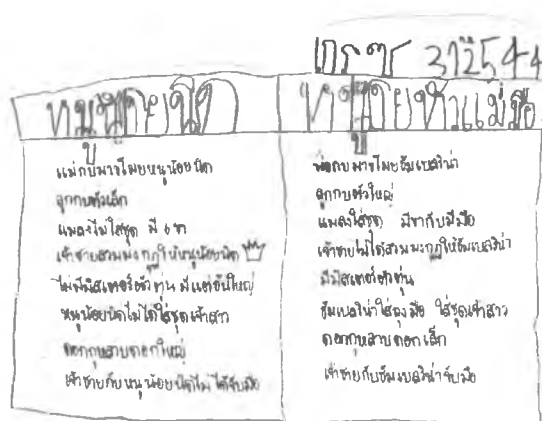

ภาพที่ 13. พี่เลี้ยงกำลังสอนให้เด็กๆ พับกระดาษเป็นตัวเต่าทองโดยศึกษาจากหนังสือการพับกระดาษ เด็กๆที่ให้ความสนใจในกิจกรรมนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชาย ซึ่งชอบเรื่องแมลง

ภาพที่ 14. ผลงานการพับแมลงเต่าทองของเด็กๆ

กิจกรรมละครมีส่วนในการส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจในการถ่ายทอดความคิดของเด็ก ออกมาสู่งานเขียน ซึ่งจะปรากฏสัญลักษณ์ต่างๆตามความคิดของเด็ก โดยครูนำหนังสือซึ่งมีเค้าโครงเรื่องเดียวกับเรื่องที่เด็กนำมาแสดงละครแต่มีความต่างกันที่ชื่อตัวละครและลักษณะของภาพวาด มาอ่านให้เด็กๆฟังเพื่อให้เด็กเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหนังสือสองเล่มซึ่งมีโครงเรื่องเดียวกัน ครูใช้วิธีการบันทึกข้อแตกต่างที่เด็กพบและเสนอความคิดเห็นแสดงบนกระดาน พบว่ามีเด็กส่วนหนึ่งพยายามเขียนตารางตามแบบครู แต่บางคนแสดงการเปรียบเทียบด้วยการคิดสัญลักษณ์ของตนเอง และบางคนสร้างตารางเพื่อแสดงข้อเปรียบเทียบของตนเองซึ่งต่างจากเพื่อน จะเห็นว่าสิ่งนี้เป็นโอกาสเปิดโอกาสให้เด็กได้ถ่ายทอดความคิดของตนออกมาเป็นสัญลักษณ์ นำไปสู่ความมั่นใจของเด็กที่มีต่อการเขียน

หนูน้อยนินด	หนูน้อยหัวแม่มือ
แม่กับนายโหมยหนูน้อยนินด	พ่อกับนายโหมยธัมเบลินา
ลูกกบตัวเล็ก	ลูกกบตัวใหญ่
แมลงไม้ใส่ชุดมี 6 ขา	แมลงใส่ชุดมีขาทั้งมีมือ
เจ้าชายสวมมงกุฎให้หนูน้อยนินด	เจ้าชายไม่ได้สวมมงกุฎให้ธัมเบลินา
ไม่มีมิสเตอร์ตัวตุน มีแต่อันใหญ่	มีมิสเตอร์ตัวตุน
หนูน้อยนินดไม่ได้ใส่ชุดเจ้าสาว	ธัมเบลินาใส่ถุงมือ ใส่ชุดเจ้าสาว
ดอกกุหลาบดอกใหญ่	ดอกกุหลาบดอกเล็ก
เจ้าชายกับหนูน้อยนินดไม่ได้จับมือ	เจ้าชายกับธัมเบลินาจับมือ

ภาพที่ 15. ผลงานการเขียนของเด็กจากภาพ คือตารางการเปรียบเทียบข้อแตกต่างของหนังสือสองเล่มคือหนังสือเรื่อง "หนูน้อยนินด" และหนังสือเรื่อง "หนูน้อยหัวแม่มือ" ของเด็กคนหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากข้อเปรียบเทียบของเพื่อนในห้อง โดยเด็กได้สร้างตารางแล้วนำไปให้ครูช่วยเขียนให้

นอกจากนี้ครูได้ใช้กิจกรรมละคร เป็นสื่อที่สร้างงานเขียนของเด็กอย่างมีจุดมุ่งหมาย เช่น ในการแสดงละครครูและเด็กมีความคิดต้องการเชิญคุณพ่อ คุณแม่ คุณครูและเพื่อนห้องอื่นๆมาชมการแสดง ครูจึงเสนอให้ทำบัตรเชิญ โดยครูเขียนข้อความในบัตรเพื่อเป็นตัวอย่างให้เด็กได้เขียนตามและออกแบบบัตรเชิญของตนเอง ดังภาพ

ขอเชิญชมการแสดง เรื่อง
 หนูน้อย นินด
 วันจันทร์ที่ 27 สิงหาคม พ.ศ.2544
 เวลา 9.30 น.

ภาพที่ 16. บัตรเชิญที่เด็กๆได้ออกแบบและเขียนข้อความตามแบบครูบนกระดาน

กิจกรรมละครนำพาให้การเรียนรู้ของเด็กมีความหมายยิ่งขึ้นครูจัดกิจกรรมโดยหยิบยกบางส่วนของเรื่องนำมาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเพื่อสร้างอุปนิสัยบางประการและใช้ในการบรรเทาปัญหา ทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อเด็กยิ่งขึ้นรวมทั้งได้ใช้ประสบการณ์นี้เพื่อค้นพบภาษาของตัวเอง โดยให้เด็กแสดงบทบาทในบางตอนในเรื่องจากความคิดความรู้สึกของเด็กผ่านคำพูดและท่าทาง เช่น ให้เด็กแสดงท่าทางและคำพูด ถ้าตนเองเป็นหนูน้อยนิตและเดินมาพบนางงามแอนนอนหนาวอยู่ที่พื้น

ครูให้เด็กที่อาสาออกมาแสดงทีละ 2 คนแสดงเป็นนางงามแอนและหนูน้อยนิต แล้วให้แสดงบทบาท คู่แรก เด็กที่แสดงเป็นนางงามแอน แสดงท่าบิ๊นแล้วลงไปนอนที่พื้น จากนั้นเด็กที่แสดงเป็นหนูน้อยนิต เดินมาพบแล้ว ถามว่า "หนาวมัย จ๊ะ " นางงามแอนตอบว่า "หนาวจ๊ะ" จากนั้นหนูน้อยนิตหยิบผ้ามาคลุมตัวนางงามแอน แล้วนางงามแอนก็ลุกขึ้นบิ๊นต่อได้

ตัวอย่างแสดงกิจกรรมละครที่ครูจัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความรู้สึกความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นโดยเฉพาะผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

ครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้ซึมซับเรื่องราวในหนังสือผ่านกิจกรรมละครอีกรูปแบบหนึ่งคือการจัดโต๊ะละครโรงเล็กโดยในกิจกรรมนี้ครูได้เปิดโอกาสให้เด็กมีประชาธิปไตยเข้ามาใช้ในการเลือกโต๊ะที่จะนำมาใช้จัดโต๊ะนิทาน นอกจากนี้ครูมีโอกาสนัดประเริญผู้เรียนในความเข้าใจต่อตัวละครในเรื่องโดยให้เด็กได้เลือกอุปกรณ์หรือสื่อที่มีในชั้นเรียนมาเป็นตัวละครในเรื่อง ซึ่งพบว่าความเข้าใจต่อตัวละครในเรื่องของเด็กมีความต่างกันเด็กบางคนเลือกจากภาพของตัวละครนั้นๆ เช่น แมลงเลือกตุ๊กตาแมลงมาเป็นตัวละคร แต่เด็กบางคนเลือกโดยการแทนคุณสมบัติของตัวละคร เช่น ผีเสื้อ เด็กคนหนึ่งเลือกตุ๊กตาที่ไม่ใช่ผีเสื้อแต่สามารถขยับมือและทำได้เหมือนผีเสื้อบิน ละครหุ่นนี้ครูมีจุดมุ่งหมายต้องการให้เด็กได้เข้าใจลำดับในการแสดงมากขึ้น เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การแสดงจริงโดยตัวเด็กเอง โดยครูจะเล่นเป็นตัวอย่างให้เด็กชมครั้งหนึ่ง ต่อจากนั้นจะวางโต๊ะนี้ไว้ในมุมห้องเพื่อให้เด็กเข้ามาเล่นเองตามความสนใจ ดังภาพ

ภาพที่ 17 โต๊ะละครหุ่นโรงเล็ก เรื่อง "หนูน้อยนิต"

ภาพที่ 18. การเล่นของเด็กๆบนโต๊ะละครหุ่น

จากภาพในหนังสือครูเปิดโอกาสให้เด็กถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านการใช้สัญลักษณ์ในหลายรูปแบบ และการแสดงละครบนเวทีเป็นอีกรูปที่เติมเต็มความหมายของภาพให้มีชีวิตชีวามากขึ้นด้วยตัวของเด็กเอง การแสดงละครทำให้เด็กเข้าใจความหมายของเรื่องราวในหนังสือได้ง่าย ตลอดจนนำพาให้เด็กหันมาสนใจหนังสือมากขึ้น รักในการอ่านและนำไปสู่พัฒนาการทางด้านภาษาขั้นสูงต่อไป

ภาพที่ 19. การแสดงบนเวทีเรื่อง "หนูน้อยนินด" จากภาพเป็นตอนที่หนูน้อยนินดมาพบเจ้าชายในดินแดนแห่งดอกไม้ ซึ่งมีเหล่าเทวดาและนางฟ้ามายืนล้อมรอบเพื่อแสดงความยินดี

ในการนำละครมาใช้ในโรงเรียนแห่งนี้ขึ้นขึ้นอยู่กับครูแต่ละคน ซึ่งส่วนใหญ่ครูจะนำมาใช้ใน ช่วงสรุปบทเรียนเป็นหลัก อย่างไรก็ตามกิจกรรมละครนั้นมิได้ระบุไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนอย่างชัดเจน ครูจึงมีอิสระที่จะเลือกใช้หรือไม่ก็ได้ เท่าที่ผ่านมามีครูห้องอื่นๆนำไปใช้บ้างเป็นการสรุปบทเรียนโดยแตงนิทานสั้นๆ แล้วนำมาทำละครเล็กๆ ทว่ายังมีครูที่นำมาใช้เล่นเป็นเรื่องราวซึ่งเป็นเพียงส่วนน้อย ปัญหาสำคัญที่นำละครมาใช้กันน้อยคือครูยังไม่มีความเข้าใจวิธีการในการนำละครมาใช้กับเด็ก ไม่รู้ว่าจะนำกิจกรรมละครมาสอนเด็กได้อย่างไร เด็กจะได้ความรู้หรือไม่ และเข้าใจว่ากิจกรรมละครเป็นเรื่องที่ยากในการจัดกิจกรรม

2) การเตรียมการใช้ละคร

ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายวิชาการของโรงเรียน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.1) การประสานงานการใช้ละครตามแนวคิดทฤษฎี

2.1.1) การประสานงานระหว่างบุคลากร

หัวหน้าฝ่ายวิชาการจะใช้การสื่อสารอย่างเป็นทางการเป็นกันเองกับครูประจำชั้นในรูปแบบของเพื่อนร่วมงาน จึงไม่มีการมอบหมายงาน แต่เป็นลักษณะของการนำเสนอแนวคิดและวิธีการให้แก่ครู ในการประชุมกันอย่างเป็นทางการสัปดาห์ละครั้ง นอกจากนี้จะใช้วิธีการปฏิบัติเป็นตัวอย่าง และเมื่อได้ข้อสรุปจึงนำมาเล่าให้ครูประจำชั้นท่านอื่นๆ ฟังทั้งทางด้านวิธี

การปฏิบัติและผลหรือประโยชน์ที่ได้รับเมื่อทำกิจกรรมดังกล่าว เมื่อมีความสนใจเกิดขึ้นครูประจำชั้นจะเข้ามาขอคำปรึกษาเพิ่มเติมแล้วนำไปปฏิบัติ ส่วนการสื่อสารพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูนำละครไปใช้นั้น หัวหน้าฝ่ายวิชาการจะพูดเสมอให้ครูลองปฏิบัติอย่างน้อยให้ได้ปีละหนึ่งเรื่อง ซึ่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการพร้อมที่จะให้คำปรึกษาและช่วยเหลือตลอดเวลา

นอกจากนี้ในการประชุมกลุ่มระหว่างโรงเรียน 7 โรงเรียนที่จะจัดขึ้นเดือนละครั้งนั้นหัวหน้าฝ่ายวิชาการก็ได้มีการนำเสนอวิธีการจัดกิจกรรมละครให้กับเพื่อนครูต่างโรงเรียนบ้าง ทว่ามิได้มีการตอบรับแต่อย่างใดเมื่อเทียบกับการตอบรับจากเพื่อนครูภายในโรงเรียนเดียวกันซึ่งมีการตอบรับอย่างดี

2.1.2) การจัดแบ่งความรับผิดชอบเรื่องเนื้อหาเวลาและกิจกรรม

ไม่มีการแบ่งความรับผิดชอบเรื่องเนื้อหาแต่หัวหน้าฝ่ายวิชาการดูแลด้วยการถามอย่างไม่เป็นทางการว่าครูห้องใด ทำอะไรบ้าง ทำแล้วเป็นอย่างไร แต่ให้ทำกิจกรรมในหัวเรื่องที่ไม่ซ้ำกันในเวลาเดียวกัน การพิจารณาเนื้อหาหรือกิจกรรมละครนั้น ครูประจำชั้นเป็นผู้รับผิดชอบตลอดเรื่องไม่มีการจัดครูพิเศษหรือจัดเวลาให้กับวิชาที่เกี่ยวข้องกับละครแต่อย่างใด ส่วนในการจัดกิจกรรมละครในชั้นเรียนครูประจำชั้นได้ใช้ช่วงเวลาของกิจกรรมกลุ่มใหญ่ในช่วงเช้าของทุกวัน ใช้เวลาประมาณ 30 นาที เพื่อที่จะมาพูดคุยข้อตกลงต่างๆรวมถึงเรื่องที่จะนำมาเล่นละคร และช่วงเวลาของกิจกรรมกลุ่มย่อย เด็กๆได้เล่นบทบาทสมมุติในเรื่องราวที่ตนสนใจหรือเล่นละครตามที่ครูได้แนะนำไปแล้วในช่วงเช้า

2.2) การส่งเสริมการใช้ละครตามแนวคิดทฤษฎี

2.2.1) การจัดอบรมละคร

ยังไม่มีการจัดอบรมละครโดยตรงในโรงเรียน แต่จะเป็นลักษณะที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการนำแนวคิดทฤษฎีมาแล้วให้ครูฟัง ว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้อย่างไรซึ่งเป็นการอบรมกันภายในอย่างไรก็ดีแม้ว่าเป็นการอบรมภายในก็ยังมีได้นำเรื่องละครมาอภิปรายกัน ส่วนการอบรมนอกสถานที่ จะมีการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมละครบ้างเช่นการเข้าอบรม เรื่อง การแต่งนิทาน , เรื่องดนตรีและการเคลื่อนไหว การใช้เสียง ซึ่งเมื่อผ่านการอบรมแล้ว หัวหน้าฝ่ายวิชาการหรือครูที่ได้รับการอบรมจำข้อมูลที่ได้มาเล่าให้เพื่อนครูฟังแล้วสรุปอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม ส่วนหลังจากอภิปรายแล้ว จะปฏิบัติหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับครูแต่ละคน

2.2.2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมละคร ส่วนใหญ่ จะมีส่วนร่วมในด้านการเตรียมอุปกรณ์และเครื่องแต่งกายในการแสดง ทั้งการจัดซื้อและประดิษฐ์ร่วมกับเด็ก และในช่วงที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูล มีผู้ปกครองมาร่วมเป็นผู้ชมการแสดงของเด็กๆ จำนวน 4 ท่าน ซึ่งที่ผ่านมามีผู้ชมการแสดงคือเพื่อนในห้องเรียนหรือเพื่อนๆข้างห้อง แม้ว่ามีจำนวน

น้อย ทว่าเป็นบุคคลสำคัญในการให้กำลังใจกับเด็กเป็นอย่างดี เพราะนอกจากนี้ผู้ปกครองที่มาชมการแสดงยังมีบทบาทเป็นผู้ประเมินในการแสดง โดยครูประจำชั้นจะให้ผู้ปกครองเขียนความรู้สึกที่มีต่อการชมการแสดง แล้วครูประจำชั้นนำมาเล่าให้เด็กๆ ฟัง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำชื่นชม ส่วนข้อที่ต้องปรับปรุงครูได้นำมาเป็นข้อมูลของตนเองเพื่อใช้แก้ไขในครั้งต่อไป

จากความร่วมมือของผู้ปกครองดังกล่าว หัวหน้าฝ่ายวิชาการได้ให้ความคิดเห็นว่าในการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าชมการแสดงยังไม่มีประสิทธิภาพพอ เพราะเป็นเพียงการบอกผ่านนักเรียน มิได้มีการสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษรจึงอาจทำให้เกิดการผิดพลาดได้ประกอบกับผู้ปกครองหลายท่านอาจจะติดงานจึงไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้

3) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ละคร

ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นของโรงเรียน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

3.1) วิธีการใช้ละครตามแนวคิดทฤษฎี

3.1.1) กระบวนการในการใช้ละคร

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามองค์ประกอบของกระบวนการละคร ดังต่อไปนี้

1. ลำดับขั้นของกิจกรรม/ภาพการแสดง

ที่มาของกิจกรรมละคร กระบวนการของกิจกรรมละครมีที่มาจาก การฟังนิทานในห้องเรียน คุณครูนำนิทานมาเล่าให้เด็กๆ ฟังทุกวัน และเด็กๆ ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับนิทานเรื่อง หนูน้อยนินด เด็กๆ จึงเสนอให้ครูจัดกิจกรรมเรื่องหนูน้อยนินด ครูจึงโยนเข้าสู่การเรียนเรื่อง ดอกไม้ (ในเรื่อหนูน้อยนินดมีดินแดนแห่งดอกไม้ซึ่งสอดคล้องกับเรื่อดอกไม้) คุณครูนำเด็กๆ เข้าสู่การเรียนเรื่องดอกไม้ โดยวาดแผนผังเกี่ยวกับดอกไม้ ระหว่างช่วงกิจกรรมการเรียนเรื่องดอกไม้ ครูนำเพลงที่เกี่ยวกับดอกไม้ มาให้เด็กๆ หาร้องเพลงและทำท่าทางประกอบ ... เพลงดังดอกไม้บาน

“ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ดังดอกไม้บาน
 ภูเขาใหญ่กว้าง ดังสายน้ำซ่าเย็น
 ดั่งภาอากาศ อันบางเบา”

ในขณะที่เดียวกันช่วงฟังนิทานครูจะนำนิทานเรื่องเกี่ยวกับดอกไม้มาเล่าให้เด็กๆ ฟัง รวมทั้งเล่าเรื่องหนูน้อยนินดให้ฟังซ้ำ

การนำเข้าสู่กิจกรรมละคร หลังจากการฟังซ้ำในนิทานเรื่องหนูน้อยนินดา เด็กๆให้ความสนใจและต้องการแสดงเรื่องหนูน้อยนินดา ครูจึงนำเด็กๆ มารู้จักกับตัวละครในเรื่องซึ่งครูได้วาดแผนผังแสดงตัวละคร โดยให้เด็กช่วยกันตอบ ในวันเดียวกันนั้นช่วงกิจกรรมวางแผน ปฏิบัติและทบทวนหลังจากที่เด็กๆ ได้รู้จักกับตัวละครต่างๆแล้ว เด็กๆรวมกลุ่มกัน 7 คนต้องการเล่นเรื่องหนูน้อยนินดาโดยขอให้คุณครูช่วยอ่านหนังสือประกอบให้แล้วเด็กเล่นละครกัน

เข้าสู่บทบาทของตัวละคร ในวันต่อมาเด็กๆเล่นละครอีกครั้ง ครังนี้มีเด็กสนใจแสดงเป็นแมลง 3 คน ครูจึงแนะนำให้ฝึกทำท่าคลานเป็นแมลงแล้วพูดตามครูในบทพร้อมๆกัน แมลงพูดว่า “แปลกจริง...ทำไมเธอจึงมีขาเพียง 2 ขาไม่ใช่ 6 ขาอย่างเรา ปีกก็ไม่มี”จากนั้นเด็กๆได้คุยกันเรื่องหนูน้อยนินดาพูดถึงเรื่องกบในนิทานครูจึงนำเนื้อเพลงกบมาร้องพร้อมกับฝึกทำท่ากระโดดประกอบเพลง และจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยให้ประดิษฐ์หน้ากากกบจากกระดาษ

เมื่อเด็กๆเริ่มคุยกันเรื่องนกนางแอ่นในนิทานของวันใหม่ ครูถามว่าถ้าเด็กๆเป็นนกนางแอ่นจะรู้สึกอย่างไร แล้วถ้าเด็กๆเป็นหนูน้อยนินดาจะพูดอย่างไร จากนั้นครูให้เด็กอาสาออกมาแสดงเป็นนกนางแอ่น และหนูน้อยนินดาที่ละ 2 คน เด็กที่แสดงเป็นหนูน้อยนินดาคนแรกเมื่อเห็นนกนางแอ่นนอนอยู่ ก็หยิบผ้ามาคลุมให้แล้วถามว่า “หนาวมั๊ยจ๊ะ” นกนางแอ่นตอบว่า “หนาวจ๊ะ” จากนั้นให้เด็กคนอื่นๆมาลองเล่นและคิดคำพูดบ้าง

ละครหุ่นโรงเล็ก เด็กที่สนใจเรื่องหนูน้อยนินดาเสนอให้จัดเวทีเล็กๆในห้องเรียน ครูและเด็กจึงเริ่มเลือกโต๊ะสำหรับทำเวทีและให้เด็กๆเลือกตุ๊กตามาเล่นเป็นตัวละคร จากของเล่นในห้องเรียนและเด็กบางคนนำตัวละครจากบ้าน เมื่อได้ตัวละครครบครูจึงเล่นให้เด็กๆดูพร้อมกับเล่านิทานประกอบโดยที่ครูจะเน้นในเรื่องคิวหรือลำดับในการแสดงเพื่อให้เด็กๆได้เข้าใจในส่วนนี้มากขึ้น จากนั้นครูจึงวางโต๊ะไว้ที่มุมห้องเพื่อให้เด็กที่สนใจมาเล่นได้อิสระ

ครูนำนิทานเรื่องหนูน้อยหัวแม่มือ ซึ่งมีโครงเรื่องเหมือนกับหนูน้อยนินดาแต่แตกต่างกันที่รายละเอียดมาเล่าให้เด็กๆฟังและให้ช่วยกันหาความแตกต่าง ดังนี้...

หนูน้อยนินดา	หนูน้อยหัวแม่มือ
ไม่มีแม่	มีแม่
แม่กบมาขโมย	พ่อกบมาขโมย
เจ้าชายสวมมงกุฎให้	เจ้าชายไม่ได้สวมมงกุฎให้
ผีเสื้อเหมือนผีเสื้อจริงๆ	ผีเสื้อใส่เสื้อผ้า
ลูกกบตัวเล็ก	ลูกกบตัวใหญ่
แมลงตัวเล็ก	แมลงตัวใหญ่
อันใหญ่	มิสเตอร์ตัวตุน
หนูน้อยนินดา	ธัมเบลลีน่า

หลังจากที่เด็กๆ เล่นละครโรงเล็กได้ระยะหนึ่ง จึงเสนอว่าอยากจะแสดงจริงบ้าง ครูจึงจัดให้แสดงละครเรื่องหนูน้อยนิตที่ห้องประชุมของโรงเรียน จากนั้นครูพาเด็กๆ มาสนทนาเกี่ยวกับบทบาทและลักษณะตัวละคร แล้วให้เด็กๆ สมัครเป็นผู้แสดงและผู้ชม และกำหนดวันที่แสดง เด็กๆ ต้องการเชิญคนอื่นๆ มาชมการแสดง ครูจึงเสนอให้ทำบัตรเชิญ ซึ่งเด็กๆ จะเชิญคุณพ่อคุณแม่ คุณครูและเพื่อนห้องอื่น โดยที่ครูเขียนข้อความในบัตรเป็นตัวอย่างดังนี้

ขอเชิญชมการแสดง เรื่อง

หนูน้อยนิต

วันจันทร์ที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2544

เวลา 9.30 น.

ในบัตรเชิญเด็กๆ วาดรูปประกอบ แล้วจึงนำบัตรเชิญไปให้แขกที่จะเชิญมาชมการแสดง ครูให้เด็กๆ ซ้อมการแสดงในห้องเรียนและไปซ้อมการแสดงที่เวทีใหญ่ที่ใช้แสดงจริง ก่อนถึงวันแสดงเด็กๆ ไปขอให้คุณพ่อคุณแม่ช่วยทำอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ภาพการแสดง ในวันที่แสดงจริงคุณพ่อคุณแม่มาชมการแสดงและช่วยเด็กๆ แต่งตัวมาถึงการแสดงบนเวทีใหญ่ ผู้แสดงจะยืนรอด้านข้างเวทีด้านขวามือของผู้ชมซึ่งเป็นผู้ปกครองและเพื่อนห้องอื่นๆ โดยเข้าแถวเรียงลำดับผู้ที่แสดงก่อน-หลัง ขณะที่แสดง ถึงบทบาทผู้ใดก็ให้ออกมาแสดงกลางเวทีด้านหน้า ส่วนครูจะยืนอยู่ด้านข้างและบรรยายเรื่องไปเรื่อยๆ มีการบอกบทพูดให้กับผู้แสดงเป็นระยะๆ เมื่อผู้แสดงผู้ใดหมดบทบาท ให้ไปยืนรอด้านข้างเวทีอีกด้านหนึ่ง เป็นเช่นนี้ไปจนจบเรื่อง

หลังจากการแสดงจบลง ในวันต่อมาครูได้ถามความคิดเห็นของเด็กๆ ที่มีต่อการแสดงละคร เด็กๆ ได้แสดงความคิดเห็น เช่น "ชอบตอนแม่กับไปอุ้มหนูน้อยนิต" "ชอบหนูน้อยนิต" และ "ชอบตอนเจ้าชายกับเจ้าหญิงอยู่บนดอกไม้ เป็นต้น

2. ในการฝึกทักษะพื้นฐานละคร

การรับรู้ทางประสาทสัมผัสและอารมณ์ ครูประจำชั้นใช้วิธีการให้เด็กฝึกฟัง เช่น ให้เด็กฟังนิทานบ่อยๆ ให้ฟังคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่ง ประกอบกับการนำเพลงที่มีจังหวะช้าๆ และมีความไพเราะมาสอนและร้องกับเด็กๆ

การเคลื่อนไหวร่างกาย มีการฝึกเคลื่อนไหวไปตามเพลงเช่นเพลงกบกระโดด ให้เด็กได้ฝึกท่าทางการกระโดดของกบ และยังมีการให้เด็กได้ฝึกท่าทางของสัตว์ต่างๆ ที่มีในเรื่องได้แก่ ท่าบินของผีเสื้อ ท่าเดินของแมลง ท่านก ท่ากบ เป็นต้น โดยเริ่มต้นครูจะให้เด็กทำตามท่าทางตามความคิดของตนเองและแนะนำเพิ่มเติม

การจินตนาการ การจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสได้เล่นแสดงบทบาทสมมุติ ทั้งที่จัดในมุมบทบาทสมมุติและในกิจกรรมกลุ่มใหญ่

การใช้ภาษา การฝึกพูดโดยให้เด็กพูดแสดงความคิดเห็นทุกๆวันในช่วงเช้า

การใช้เสียง เด็กได้ฝึกร้องเพลงซึ่งมีการเลียนเสียงธรรมชาติ

3 การพัฒนาองค์ประกอบของบทละคร

กิจกรรมละคร เรื่องหนูน้อยนินดามีที่มาจากหนังสือนิทานที่เด็กสนใจประกอบกับเป็น เรื่องที่มีความสอดคล้องกับการเรียนเรื่องดอกไม้ ครูจึงนำเนื้อเรื่องในหนังสือมาใช้เป็นบทละครโดยมิได้ดัดแปลงใดๆ ฉะนั้นจึงสามารถวิเคราะห์บทละครเรื่องหนูน้อยนินด ตามองค์ประกอบดังนี้

โครงเรื่อง เป็นเรื่องราวของเด็กผู้หญิงตัวเล็กมากที่ถูกพาตัวจากบ้านโดยแม่กบ เพื่อนำไปให้ลูกชายของตนแต่หนูน้อยนินดาได้รับการช่วยเหลือจากปลาและผีเสื้อให้พ้นจากบ้านกบ แต่ถูกแมลงพาไปทิ้งไว้ในป่า ทว่ามีแม่หนูมาพบจึงพาหนูน้อยนินดาอยู่ด้วยแล้วจะให้แต่งงานกับตัวตุ่น ระหว่างนั้นได้พบนางแอนนอนหนาวไม่สบายหนูน้อยนินดาจึงช่วยเหลือจนกระทั่งนางแอนหายเป็นปกติจึงช่วยเหลือหนูน้อยนินดาให้พ้นจากการแต่งงานกับตัวตุ่นและพาไปยังดินแดนแห่งดอกไม้ซึ่งมีเจ้าชายตัวเล็กๆรอหนูน้อยนินดาอยู่ จากโครงเรื่องนี้จะเห็นได้ว่ามีลำดับความต่อเนื่องของเรื่องราวที่ชัดเจน เป็นเรื่องราวที่ร้อยเรียงอย่างเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนเด็กๆสามารถติดตามเรื่องได้ง่าย ทว่าเหตุผลของการเลือกมิได้มาจากครูแต่เด็กๆเป็นผู้เลือก แสดงว่าเรื่องนี้มีความเหมาะสมกับเด็ก เพราะเด็กเลือกจากความสนใจ ความชอบและมีความใกล้เคียงกับเด็ก

แก่นเรื่อง ในส่วนของแนวคิดสำคัญของเรื่องนี้ได้แก่ความคิดในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเมตตาสงสาร ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการช่วยเหลือผู้ที่กำลังลำบากหรือมีปัญหา เช่นเดียวกับผีเสื้อและปลาที่ให้ความช่วยเหลือหนูน้อยนินดา หรือหนูนาที่ช่วยหนูน้อยนินดาโดยให้ไปอยู่บ้านกับตน หรือภาพของหนูน้อยนินดาให้ความช่วยเหลือนางแอนที่กำลังนอนหนาว โดยที่ตนมิได้หวังสิ่งตอบแทนแต่ความดีนี้ทำให้เราหลุดพ้นจากความลำบากได้ เช่นเดียวกับหนูน้อยนินดาที่ได้รับการตอบแทนโดยนางแอนพาไปพบเจ้าชาย เป็นต้น นอกจากนี้คุณธรรมดังกล่าวที่เด็กจะได้รับจากเรื่องนี้แล้ว ยังมีในเรื่องของการทำความดี เนื่องจากในเรื่องหนูน้อยนินดาเป็นเด็กดี จึงได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนมากมาย

ตัวละคร ในเรื่องนี้มีตัวละครค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่เด็กได้เลือกเรื่องนี้ เพราะเด็กสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้หลายคน ต่อไปนี้เป็นการวิเคราะห์คุณสมบัติของตัวละครที่เด็กๆได้สวมบทบาทซึ่งเป็นคุณค่าที่เด็กได้เรียนรู้จากการแสดง ดังต่อไปนี้

หนูน้อยนินดา เป็นตัวละครเอกที่สำคัญที่สุดในเรื่อง เป็นผู้ดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ แม้ว่าการเริ่มต้นของเรื่องมิได้เกิดขึ้นโดยหนูน้อยนินดา ทว่าตัวละครนี้ก็เหตุแห่งการเกิดขึ้นของเรื่องราว ตัวหนูน้อยนินดาเองเป็นเด็กหญิงตัวเล็กๆ ที่ดูบอบบางสะท้อนถึงตัวเด็กที่ต้องการ

การช่วยเหลืออยู่ตลอด แต่ทว่าอุบิลัยเป็นคนดี มีเมตตา ซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างให้กับเด็กที่อ่านได้

แม่กบ ตัวละครนี้เป็นผู้ทำให้เกิดเรื่องราว เป็นผู้เริ่มต้นของเรื่อง แม้ว่าแม่กบมีอุบิลัยไม่ดีคือขโมยหนูน้อยนิตมาจากบ้านก็ตาม ทว่าแม่กบได้กระทำเพราะรักและเอ็นดูในตัวหนูน้อยนิต ซึ่งมีใช้สิ่งที่มีแต่อย่างใด สิ่งที่ได้จากตัวละครตัวนี้คือความรักของแม่ที่มีให้กับผู้เป็นลูก

ปลา ตัวละครนี้เป็นตัวละครตัวแรกที่ทำให้ความช่วยเหลือแม้ว่าหนูน้อยนิตแม้มิได้เป็นพวกเดียวกัน แต่ปลาก็เป็นตัวแทนของคนดี ที่ช่วยเหลือแม้ไม่รู้ว่ามีผู้ที่ตนช่วยเหลือคือใคร ทั้งยังเป็นตัวแทนจากเบื้องล่างคอยช่วยเหลือ จากเรื่องปลามีเพียงตัวเดียวแต่ในการแสดงมีเด็กอาสาต้องการแสดงเป็นปลาถึง 3 คน ซึ่งล้วนเป็นเด็กผู้ชาย

ผีเสื้อ เป็นผู้สานต่อจากปลาที่ให้ความช่วยเหลือแก่หนูน้อยนิต ผีเสื้อเป็นตัวแทนความช่วยเหลือจากเบื้องบน ซึ่งสะท้อนให้เด็กได้รู้ว่าไม่ว่าจะอยู่ที่ใดเด็กก็จะได้รับการช่วยเหลือจากทุกๆที่ เด็กผู้หญิงหลายคนต้องการเป็นผีเสื้อ แม้ว่าผีเสื้อมีบทบาทน้อย ทว่ามีความสวยงามเป็นตัวแทนของความสวยงาม ซึ่งตรงกับอุปนิสัยของเด็กผู้หญิง ในการแสดงมีเด็กผู้หญิงต้องการแสดงเป็นปลา 4 คน จากในเรื่องมีผีเสื้อเพียงตัวเดียว

แมลงปีกแข็ง ตัวละครนี้ผู้พาให้ผีเสื้อไปพบกับหนูนานาเป็นตัวละครที่สะท้อนความเป็นพวกพ้อง เนื่องจากหนูน้อยนิตมีลักษณะไม่เหมือนกับตน จึงไม่ยอมรับให้เป็นพวกเดียวกัน แต่มิได้ทำร้ายหนูน้อยนิตแต่อย่างใด ตัวละครนี้เด็กผู้ชายให้ความสนใจแสดงเป็นแมลงหลายคน อาจเป็นเพราะเป็นสิ่งที่น่าสนใจน่าค้นหา เหมาะกับธรรมชาติของเด็กผู้ชาย ซึ่งในการแสดงเด็กที่ต้องแสดงเป็นแมลงมี 3 คน เป็นเด็กชายทั้งหมด

หนูนานา เป็นตัวละครที่มีความเมตตาอีกตัวหนึ่ง รักในตัวหนูน้อยนิตและมีความหวังดีต่อหนูน้อยนิต จึงให้แต่งงานกับตัวตุ่น แต่หนูนานาขาดการตระหนักรู้ต่อความรู้สึกของหนูน้อยนิต จึงทำให้หนูน้อยนิตลำบากใจ

ตัวตุ่น เป็นตัวละครที่มีบทบาทไม่มากนักมีความรักต่อหนูน้อยนิต ทว่าตัวตุ่นอยู่ใต้พื้นดินซึ่งมีแต่ความมืดซึ่งไม่เหมาะกับหนูน้อยนิต เพราะการแต่งงานนี้เองที่ทำให้หนูน้อยนิตไปอำลาแสงแดดและได้รับการช่วยเหลือ

นกกางแอน เป็นผู้ทำให้หนูน้อยนิตมีโอกาสได้แสดงตัวตน คือความดี ความเมตตา นั่นคือนกกางแอนสะท้อนผู้ที่ต้องการการช่วยเหลือในสังคม ที่มาเพื่อให้เราได้มีโอกาสแสดงความดีที่อยู่ในตัวเรา และผู้คนเหล่านี้ต่อไปอาจเป็นผู้ที่กลับมาให้ความช่วยเหลือแก่เราบ้างในวันหนึ่ง

บทพูด ในเรื่องนี้บทพูดใช้ภาษาต่างๆ ที่เด็กในวัยนี้เข้าใจได้ คล้ายภาษาที่เด็กพูดคุยกันปกติในชีวิตประจำวัน เป็นร้อยแก้วสำนวนภาษาเหมาะกับเด็ก

เพลงและเสียงประกอบ ไม่มีในเรื่องนี้แม้ว่าครูพยายามนำเพลงที่เกี่ยวข้องกับตัวละครในเรื่องมาร้อง แต่ยังไม่สามารถนำมาแทรกในส่วนของการเล่นได้

ภาพและเทคนิค ในเรื่องนี้ไม่มีการสร้างฉาก รวมทั้งแสงหรือสีของไฟ ทว่าอุปกรณ์ที่นำมาใช้ส่วนใหญ่นำมาโดยการประดิษฐ์เช่น ปีกผีเสื้อทำจากกระดาษ หน้ากากกบ มงกุฎทำจากลูกบิด หน้ากากแมลงทำจากกระดาษ เป็นต้น ส่วนเสื้อผ้านั้นเด็กๆ ได้นำเสื้อผ้าของตนมาจากบ้าน เช่น หมู่น้อยนิดสวมชุดซึ่งเป็นนางฟ้า ส่วนผีเสื้อสวมชุดกระโปรง เป็นต้น

4. การสรุปอภิปราย การสรุปหลังจากแสดงละคร ครูถามเด็กถึงความชอบที่มีต่อการแสดง แล้วให้เด็กๆ วาดรูปตอนที่ตนชอบ แล้วครูนำผลงานมาติดแสดงบนกระดาน นอกจากนี้ครูได้นำความคิดเห็นของผู้ปกครองที่เขียนชื่นชมในการแสดง มาถ่ายทอดให้เด็กฟัง

5. การปรับปรุงแก้ไข ในจุดที่ต้องปรับปรุง ครูบันทึกข้อที่ควรปรับปรุงไว้ทั้งจากการบันทึกของตนเองและจากคำแนะนำของผู้ปกครอง มาพิจารณาทบทวนและแก้ไขในครั้งต่อไปที่มีการจัดกิจกรรมเช่นเดียวกันนี้

3.1.1) สื่อประกอบการใช้ละคร

สื่อประกอบการสอนได้ใช้สื่อใกล้ตัวเด็กเป็นหลัก ซึ่งเด็กเป็นผู้เลือกเอง ครูเน้นสื่อปลายเปิดที่เด็กสามารถนำมาคิดจินตนาการเพิ่มเติม ดัดแปลงได้หลากหลาย เช่น เชือกไหมพรมนำมาทำเป็นเชือก นำมาพันเป็นมงกุฎ หรือผ้านำมาทำเป็นปีกนก ผ้าห่ม ผ้าคลุมไหล่ เป็นต้น ส่วนหนึ่งครูสอนให้เด็กประดิษฐ์ขึ้นเอง เช่น หน้ากากกบ เป็นต้น

3.1.3) การจัดกลุ่มเด็กในกิจกรรมละคร

ในกิจกรรมกลุ่มใหญ่ซึ่งเป็นการรวมเด็กทุกคนในห้องเรียน เด็กได้ทำกิจกรรมละครร่วมกันประมาณวันละ 20-30 นาที นอกจากนี้จัดเป็นกลุ่มย่อยประมาณ 4-5 คนในการประดิษฐ์อุปกรณ์เช่น หน้ากากกบ พับกระดาษหรือจัดละครสั้นๆ ให้เด็กแสดง ทั้งนี้การจัดกลุ่มเด็กขึ้นอยู่กับความสมัครใจของเด็กเป็นหลัก ครูให้เด็กมีโอกาสได้ตัดสินใจเลือกเอง ตั้งแต่การเลือกรื่องที่แสดง การเลือกตัวละครที่ตนแสดง เลือกโต๊ะที่นำมาทำละครโรงเล็ก เลือกตุ๊กตา เป็นต้น แม้ว่ามีเด็กจำนวนหนึ่งเข้าร่วมกิจกรรมโดยเป็นเพียงผู้ชมมิได้เป็นผู้แสดง สิ่งนั้นมาจากความสมัครใจของเด็กเอง ทว่าครูไม่มีการบังคับแต่ต้องกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในครั้งต่อไป

3.1.4) บทบาทครูในกิจกรรมละคร

บทบาทครูในกิจกรรมละคร ครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กสนใจ คิดถึงการแสดง เรียงลำดับการแสดง บทบาทการแสดง และอุปกรณ์ โดยอ่านนิทานให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ จัดการเรียนให้เกี่ยวเนื่องกับนิทานเช่น ดอกไม้ แมลง การพูดเชื่อมโยง

พฤติกรรมของเด็กกับนิทาน การตอบสนองต่อเด็กทันทีที่สนใจ นอกจากนี้ครูยังเป็นผู้มีเรื่องลำดับในการแสดงให้เด็ก ,การฟังและการพูดให้ชัดเจน ช่วยนำในการวิเคราะห์ตัวละครให้กับเด็ก เป็นผู้ดำเนินการในการแสดง

3.2) ลักษณะการใช้ละครตามแนวคิดทฤษฎี

3.2.1) กิจกรรมประจำวันที่น่าละครมาใช้

กิจกรรมประจำวันที่น่าละครมาใช้มากที่สุดอยู่ในช่วงกิจกรรมกลุ่มใหญ่ ในช่วงเช้าหลังจากเข้าแถวเคารพธงชาติ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วม เด็กมีความตั้งใจและอยู่ในกิจกรรมนี้ได้ยาวนาน เพราะเป็นช่วงเวลาที่เด็กมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนออกมาได้มากที่สุด ซึ่งใช้เวลาประมาณวันละ 30 นาที และในช่วงกิจกรรมกลุ่มย่อย ซึ่งอยู่ในช่วงหลังจากที่ตื่นนมเสร็จ ในช่วงนี้ครูให้เด็กวางแผนที่จะทำกิจกรรมในมุมต่างๆได้อย่างอิสระ เช่น มุมหนังสือ มุมบ้าน มุมบล็อก มุมศิลปะวาดรูป มุมสีน้ำ เป็นต้น ในช่วงนี้นอกจากเด็กๆได้เล่นบทบาทสมมุติในมุมบ้านแล้ว เด็กได้มีโอกาสทบทวนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับละครที่ครูได้พูดคุยไปในช่วงเช้า เช่นการซ้อมลำดับการแสดง การซ้อมท่าทางการเคลื่อนไหวของตัวละครต่างๆ เป็นต้น

3.2.2) ประเภทของละครที่นำมาใช้

ในชั้นเรียนนี้มีกิจกรรมละคร 2 กิจกรรมใหญ่ๆได้แก่

กิจกรรมการเล่นละครโรงเล็ก เรื่องหนูน้อยนินดะและการแสดงละครเรื่องหนูน้อยนินดะ ซึ่งลักษณะของทั้งสองกิจกรรมเป็นกิจกรรมต่อเนื่องกัน ซึ่งลักษณะของกิจกรรมการเล่นละครโรงเล็ก คือได้จัดเวทีละครโรงเล็กโดยใช้โต๊ะที่ใช้รับประทานอาหาร ครูให้เด็กช่วยกันหาตุ๊กตาต่างๆในห้องเรียนนำมาเป็นตัวละคร ครูได้เล่านิทานให้ฟังโดยประกอบการเล่นละครโรงเล็ก เพื่อเป็นตัวช่วยในการลำดับเรื่องในการเล่นละคร เมื่อเด็กได้เล่นละครโรงเล็กสักกระยะหนึ่ง จะเกิดการแสดงจริงด้วยตัวเอง ครูจึงจัดให้มีการแสดงละครเรื่องหนูน้อยนินดะที่ห้องประชุมของโรงเรียนซึ่งมีเวทีสำหรับการแสดง จากลักษณะดังกล่าวเป็นละครที่จัดอยู่ในประเภทละครในการศึกษา 3 ประเภท ดังนี้

1) ละครประเภทที่ 3. การแสดงละครหุ่น เนื่องจากเป็นละครที่ได้นำตุ๊กตาหรือสื่ออื่นๆนำมาใช้เป็นตัวละครดำเนินเรื่องในการแสดง บนโต๊ะซึ่งได้จัดให้เป็นเวทีละคร

2) ละครประเภทที่ 4. การนำบางส่วนจากเรื่องราวในหนังสือมาแสดงเป็นละคร เนื่องจากเป็นการนำเรื่องราวมาจากหนังสือนิทาน มาศึกษาตัวละครแล้วจึงนำมาแสดง

3) ละครประเภทที่ 7. ละครที่มีบทพูด ซึ่งลักษณะของการแสดงนั้นคุณครูจะเป็นผู้บรรยายเรื่องตามหนังสือแล้วให้เด็กๆออกมาแสดงตามบทบาทที่ตนได้รับตามลำดับโดยส่วนใหญ่ ครูเป็นผู้บรรยายตลอดเรื่องและมีบอกบทให้เด็กๆได้พูดบ้าง บางครั้ง

3.2.3) วัตถุประสงค์ในการใช้ละคร

วัตถุประสงค์ในการใช้ละครของครูประจำชั้น มี 3 ข้อดังนี้

1) เพื่อให้เด็กซาบซึ้งกับเรื่องราวต่างๆในหนังสือนิทาน เนื่องจากกิจกรรมละครทำให้เด็กหันมาสนใจนิทานมากขึ้น เมื่อเด็กต้องมาเล่นละคร เด็กจะต้องเข้าใจลำดับของเรื่องและตัวละครมากขึ้น นอกจากนี้เด็กยังต้องจินตนาการบทบาทหรือสภาพของตัวละครนั้นๆให้ชัดเจนและมีชีวิต แล้วถ่ายทอดความคิดเหล่านั้นผ่านการแสดงละคร ซึ่งเรื่องราวต่างๆตั้งแต่ต้นจนจบ จะเข้าไปอยู่ในตัวเด็กแล้วทำให้เกิดความซาบซึ้งกับเรื่องดังกล่าว

2) เพื่อให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมในเรื่องกติกากายการยอมรับและการอยู่ร่วมกัน เนื่องจากกิจกรรมละครเป็นกิจกรรมที่เด็กๆทุกคนมีส่วนร่วมกัน ตั้งแต่เลือกเรื่อง คัดเลือกตัวละคร จนกระทั่งถึงการแสดง เด็กๆต้องแสดงความคิดเห็นของตนต่อที่ประชุม จึงต้องมีทั้งข้อคิดเห็นที่เป็นที่ยอมรับนำมาปฏิบัติ และมีได้นำมาปฏิบัติ สิ่งนี้เป็นกติกากายการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างหนึ่ง ว่าเมื่ออยู่ในสังคมเด็กๆต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับในข้อตกลงของเสียงส่วนใหญ่ ซึ่งเด็กๆเรียนรู้ได้จากกิจกรรมละคร

3) ละครเป็นวิธีการที่ง่ายต่อการเรียนรู้ของเด็กเล็กๆ ละครสามารถสร้างองค์ความรู้ให้กับเด็กได้ เมื่อเด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง จะเรียนรู้และสรุปได้เพราะละครให้ภาพแก่เด็กในการเรียนรู้สิ่งต่างๆได้ดี เนื่องจากเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน นอกจากนี้เด็กสามารถเชื่อมโยงบทบาทสมมุติมาสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงได้

3.3) การประเมินการใช้ละครตามแนวคิดทฤษฎี

3.3.1) วัตถุประสงค์ในการประเมิน

ครูประเมินในส่วนของบันทึกพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคมและภาษาจากการปฏิบัติตลอดช่วงกิจกรรม เช่นมองว่าเด็กคนใดทำจุดได้/ไม่ได้เป็นหลัก ถ้าทำไม่ได้ครูจะช่วยอย่างไร

3.3.2) วิธีที่ใช้ในการประเมิน

จดบันทึกคำพูด/พฤติกรรม ในช่วงการแสดงความคิดเห็น ในช่วงการฟังนิทานและในช่วงของการแสดงละคร ตลอดจนสังเกตการเปลี่ยนแปลงของเด็กหลังจากได้ร่วมกิจกรรมละคร เช่น เด็กบางคนกล้าแสดงออกมากขึ้น มีความมั่นใจในตัวเองสูงขึ้น เป็นต้น

2.3 โรงเรียนไอรัก

2.3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียน

โรงเรียนไอรัก เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดทำการสอนในระดับชั้นเนอสเซอรี่และอนุบาล ก่อตั้งมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2527 ปัจจุบันมีห้องเรียนชั้นเนอสเซอรี่ อายุ 1ปีครึ่ง-3 ปี จำนวน 2 ห้องเรียนและชั้นอนุบาลแบบคละอายุตั้งแต่ 3-7 ปี จำนวน 4 ห้องเรียน ในแต่ละห้องมีครูประจำชั้น 1 คนและครูผู้ช่วย 1 คน นักเรียนห้องละประมาณ 25 คน ปัจจุบันเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญของการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ มีผู้ให้ความสนใจและเข้ามาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ทางมูลนิธิบ้านรักได้มีการจัดอบรมเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและเชิญผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ

หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้รับใบอนุญาต โรงเรียนไอรัก วุฒิต่างการศึกษาจบชั้นปริญญาตรี ด้านศิลปะศึกษาและประกาศนียบัตรวิชาชีพครูวอลดอร์ฟ (เทียบเท่าปริญญาโท) มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน 17 ปี ท่านเป็นวิทยากรในการอบรมครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ

ครูประจำชั้น การศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย มีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนอนุบาลแห่งนี้ 4 ปี และมีประสบการณ์จากการฝึกอบรมแนวทางการศึกษา วอลดอร์ฟ ปัจจุบันเป็นครูประจำชั้นเรียนคละอายุ ระหว่าง 3 – 6 ปี มีนักเรียนในความดูแล 22 คน เป็นนักเรียนหญิง 11 คนนักเรียนชาย 11 คน

2.3.2 การวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา

1) หลักการและแนวคิดทฤษฎีของโรงเรียน

1.1) แนวคิดทฤษฎีของโรงเรียน

โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก จัดการศึกษาตามหลักมนุษยปรัชญา (ANTHROPOSOPHY) ซึ่งปรัชญาชีวิตเพื่อความเป็นมนุษย์ของ ดร. รูดอร์ฟ สไตน์เนอร์อันเป็นพื้นฐานของการจัดการศึกษาวอลดอร์ฟ ที่มุ่งเน้นพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยพัฒนาทั้งส่วนของร่างกายและจิตวิญญาณควบคู่กันไปอย่างสมดุลย์ เพื่อให้บรรลุถึงความดี ความงาม และความจริง

1.2) แนวคิดทฤษฎีของโรงเรียนกับการใช้ละคร

ทฤษฎีพัฒนาการที่สอดคล้องกับมนุษยปรัชญาเชื่อว่าเด็กในวัย 3-6ปี อยู่ในช่วงวัยที่เต็มไปด้วยจินตนาการและมนิภาพ การรับรู้สิ่งต่างๆรอบกายจึงเป็นไปในแบบองค์รวม คือทั้งมิติทางรูปธรรมซึ่งสามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5และมิติทางจิตวิญญาณ ซึ่งการรับรู้ดังกล่าว จะพัฒนาไปสู่ความคิดและความเข้าใจในภายหลัง

ในมิติทางจิตวิญญาณนั้นครูและเด็กมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน จึงเป็นโอกาสที่ครูจะถ่ายทอดเนื้อหาทางคุณธรรมให้แก่เด็กผ่านช่วงเวลาแห่งการเล่านิทานและแสดงละครหุ่น เพราะในช่วง 7 ปีแรกเท่านั้นที่เด็กจะเลียนแบบด้านศีลธรรม และเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง ครูจึงให้ความสำคัญกับการคัดเลือกนิทานที่นำมาจัดกิจกรรม ซึ่งส่วนใหญ่ได้นำเรื่องราวมาจาก เทพนิยาย ที่เป็นที่ยุ่จักกันในชื่อของนิทานกริมม์ ซึ่งเป็นบันทึกของนักประวัติศาสตร์สองพี่น้องชาวเยอรมันชื่อกริมม์ บันทึกไว้ซึ่งมีคุณค่าต่อการให้ภาพที่ชัดเจนในการกระทำ ความดี ความชั่ว เทพนิยายเป็นเรื่องราวที่ถูกเล่าขานสืบทอดมาเป็นเวลาอันยาวนาน เป็นเรื่องจริงของมนุษยชาติที่สะท้อนอยู่ทั่วทุกมุมโลก ซึ่งยังคงภาพเดิมของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในอดีตที่ไปตามครรลองแห่งศีลธรรมไว้ เมื่อเรื่องราวเหล่านั้นถ่ายทอดมาสู่เด็ก เด็กรับการสืบทอดความรู้สึกทางศีลธรรมนั้นเข้ามาไว้ในตัว นอกจากนี้ครูยังใช้นิทานพื้นบ้านไทยซึ่ง เชื่อมโยงธรรมชาติ ฤดูกาล ไปสู่วัฒนธรรม วิถีชีวิต ชุมชน และโยงมาถึงชีวิตประจำวันของเด็ก

จากนิทานที่คัดเลือกมาสู่วิธีการเล่านิทานและการแสดงละครหุ่น ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านภาพให้เข้าถึงส่วนลึกในตัวเด็ก ครูเลือกใช้วัสดุจากธรรมชาตินำมาจัดโต๊ะนิทาน รวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ของสีกับความหมายศีลธรรมโดยใช้ทฤษฎีสีของเกอเธ่ นักวิทยาศาสตร์ กวีและนักปราชญ์ชาวเยอรมัน ดังนั้นการเลือกสีของผ้าและวัสดุต่างๆ เพื่อใช้ในการสร้างตัวหุ่น ฉาก หรือองค์ประกอบของภาพที่อยู่บนโต๊ะนิทาน เพราะสีซึ่งเป็นคุณสมบัติของวัสดุนั้นสามารถส่งผ่านความรู้สึกทางศีลธรรมแก่เด็กได้ ประกอบกับเรื่องราว นิยาย ตัวละคร สถานที่ ล้วนมีความหมายจากสีที่ใช้ สีที่สว่างคือสีที่กระจ่างใสพอที่แสงผ่านได้ สะท้อนความดีงาม ปัญญา ศีลธรรม ส่วนสีที่มืดทึบ คือสีที่ขุ่นมัวจนแสงมิสามารถผ่านได้ ให้ความรู้สึกที่ไม่ดี ขาดศีลธรรม

ภาพที่ 20. โต๊ะนิทานละครหุ่น ซึ่งใช้ผ้าสีต่างๆเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดฉาก ประกอบกับวัสดุจากธรรมชาติอื่นๆ เช่น หน่อไม้ ต้นไม้ หิน เมล็ดพืช ขนแกะ ฯลฯ นอกจากนี้สีผ้าที่บ่งบอกถึงสถานที่ เช่น สีเหลืองหมายถึง พระราชวัง สีเขียว หมายถึง ป่า สีแดง หมายถึง บ้าน ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นโลกซึ่งปูด้วยผ้าสีฟ้าหรือน้ำเงินแล้ว ตัวละครแต่ละตัวต่างสวมใส่เสื้อผ้าสีต่างกันอันบ่งบอกถึงลักษณะนิสัยและการกระทำของตัวละคร

หลักการสำคัญในการจัดละครสำหรับเด็กคือการพัฒนาการตระหนักรู้ (intuition) ซึ่งมีใช้ความคิดเหตุผลอันมีลักษณะเชิงเส้นตรง แต่เป็นความคิดเชิงพลวัต (dynamic) อันจะเกิดได้จากจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกของเด็ก ดังนั้นละครจึงเป็นกระบวนการซึมซับทางศีลธรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไปที่เน้นบรรยากาศ ให้เด็กได้สร้างจินตนาการภายในและความประทับใจจนเด็กสามารถสร้างและถ่ายทอดความมุ่งมั่นทางศีลธรรมของตนเองผ่านการเล่นละครเองได้ มิใช่เป็นการนำเสนอคำสอนทางศีลธรรมโดยตรง

องค์ประกอบของการแสดงละครหุ่นที่สำคัญ คือหุ่นที่ใช้ในการแสดง จะไม่มีรูปลักษณะทางกายที่เฉพาะเจาะจงเพราะมุ่งนำเสนอตัวตนคุณสมบัติทางศีลธรรมของมนุษย์ ครูได้ใช้หุ่นที่ไม่มีรายละเอียดในตัวเองเช่นไม่มีหน้า ตา จมูก ปาก หู บางชนิดไม่มีแขน ขา มาใช้ประกอบการแสดงรายละเอียดของหุ่นที่ขาดหายไป คือโอกาสที่ครูเปิดให้แกเด็กได้เติมเต็มด้วยจินตนาการของเด็กเอง ซึ่งความคิดที่มีต่อรายละเอียดที่เหลือนั้นในเด็กแต่ละคน มีความแตกต่างกัน ดังแสดงตัวอย่างลักษณะของหุ่นที่ใช้ในการแสดงละครหุ่น ดังนี้

ภาพที่ 21. หุ่นตั้งโต๊ะ มีลักษณะหัวกลม ทำจากขนแกะ มีลำตัวทรงกระบอกไม่มีหน้า แขนและขา ทำจากผ้าและหุ่นสามารถวางตั้งได้ เวลาเชิด จับที่ลำตัวหุ่นด้านหลัง ยกและวางตัวหุ่น ไปในทิศทางที่ต้องการ

ภาพที่ 22. หุ่นสาย หุ่นที่ทำจากผ้า มีลักษณะส่วนหัวกลมข้างในใส่หุ่นแล้วผูกเป็นปม ไม่มีหน้าตา จมูกหรือปาก ส่วนแขนทั้งสองข้างเป็นลักษณะของปลายผ้าที่มัดเป็นปมแต่เล็กกว่าส่วนหัว นำขนแกะมาติดเป็นผมแล้ว คลุมด้วยผ้าสีต่างๆตามลักษณะของตัวละคร ตรีงด้วยเส้นด้ายหรือเชือกที่หัวและแขนทั้งสองข้าง เพื่อใช้จับบังคับเชิด แต่ถ้าไม่มีเส้นด้ายดังกล่าวจะเรียกว่า หุ่นปม ซึ่งเวลาเชิดจะใช้มือประคองที่ตัวหุ่นแล้วจับที่มือหุ่นทั้งสองให้เคลื่อนไหว

การแสดงนิทานละครหุ่นได้สร้างบรรยากาศที่งดงามให้มีแสงจากธรรมชาติ เข้ามาในห้อง เพียงเล็กน้อยเพื่อให้เด็กสงบไม่ถูกรบกวนโดยแสงสว่างเกินไป ประกอบกับขั้นตอนที่นำเข้าสู่บรรยากาศของจินตนาการของนิทานและจบการแสดงด้วยบทเพลงที่นุ่มนวลไพเราะ

เช่นเดียวกับการนำเด็กให้เข้าร่วมในบรรยากาศของกิจกรรมวงกลมซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างนุ่มนวลไปพร้อมกับบทเพลงและบทคล้องจองอันมีเรื่องราวของธรรมชาติหรือเหตุการณ์รอบๆกายที่เกิดขึ้นภายใต้ฤดูกาลในขณะนั้น ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยเฉพาะแขนและขา จากท่าทางที่ครูสร้างขึ้นบนพื้นฐานของท่าทางการเคลื่อนไหวของมนุษย์ที่แท้จริง โดยคำนึงถึงทิศทางและจังหวะ ที่เด็กควรได้รับในกิจกรรมวงกลม ได้แก่ การเคลื่อนไหวไปด้านหน้าและด้านหลัง การเคลื่อนไหวที่ไปด้านข้างทั้งซ้ายและขวา การยืน การนั่ง ซึ่งคือการเคลื่อนไหวไปในด้านบนและด้านล่าง การยืนซึ่งเป็นการหยุดและเดินซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่อีกทั้งจังหวะที่มีช้าและเร็ว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการใช้แขนและขาอย่างมาก จึงช่วยพัฒนาเด็กในด้าน การเคลื่อนไหวร่างกาย และ อารมณ์ความรู้สึกที่ควบคู่กับอิริยาบถต่างๆดังเช่น ท่าทางการเคลื่อนไหวตามบทเพลงดังนี้

บทเพลงพระอาทิตย์

ใช้แม่ธรณี ใช้แม่ธรณี เหล่ามาลีซ่อนอยู่ที่ใด

นอนเธอ นอนอยู่

ในอ้อมกอดแม่

จนตะวัน แลสาดส่องฟ้า

ท่าทางการเคลื่อนไหว

ทุกคนในวงนั่งคุกเข่าพร้อมวางมือทั้งสองประกบกันที่พื้น

นั่งมือทั้งสองมาประกบกันที่ไหล่ พร้อมกับเอียงศีรษะไปทางด้านที่วางมือ

เลื่อนมือทั้งสองข้างมาโอบกอดด้านหน้า

ลุกขึ้นยืน พร้อมกับวาดมือขึ้นไปทางด้านบน แล้ววาดโค้งลงมาเป็นรูปวงกลม

ภาพที่ 23. ท่าทางการเคลื่อนไหว ประกอบบทเพลงพระอาทิตย์

ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมวงกลม "แม่พระธรณี"

นอกจากนี้แนวคิดของมนุษย์ปรัชญาซึ่งเน้นเรื่องจังหวะชีวิต จึงต้องจัดเวลาให้เป็นจังหวะ ซึ่งสัมพันธ์กับการหายใจเข้าออกของเด็ก กิจกรรมวงกลมตอนเช้าจึงจัดอยู่ในช่วงหลังจากที่เด็กๆ ได้เล่นสร้างสรรค์ตอนเช้า ส่วนนิทานละครหุ่นจึงจัดอยู่ในช่วงเวลาหลังจากเล่นสนาม ซึ่งทั้งสองกิจกรรมนี้เด็กได้ปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน เช่นนิทานหนึ่งเรื่องใช้เวลาเล่นนิทานและแสดงละครหุ่น ประมาณ 4 สัปดาห์ ส่วนในกิจกรรมวงกลมในหนึ่งเรื่องใช้เวลาประมาณ 1 เทอม

2) การเตรียมการใช้ละคร

ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายวิชาการของโรงเรียนและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.1) การประสานงานการใช้ละคร

2.1.1) การประสานงานระหว่างบุคลากร

ผู้บริหารหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการและคณะครูจะมีการประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาหลักสูตรของโรงเรียน ถึงสิ่งที่เด็กฯ จำต้องเรียนรู้ซึ่งเน้นให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับฤดูกาลเป็นสาระสำคัญ มีการประชุมครูสัปดาห์ละหนึ่งครั้งเพื่อนำเสนอกิจกรรมที่ครูปฏิบัติรวมทั้งปัญหาและมีการนำเสนอแนวทางการแก้ไขนอกจากนี้ยังมีการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการเพื่อกระตุ้นให้ครูปฏิบัติกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ หัวหน้าฝ่ายวิชาการจะมอบหมายให้ครูประจำชั้นต้องเป็นผู้ที่เตรียมละครหุ่นด้วยตนเอง แต่ก็มีส่วนกองกลางของโรงเรียน (ห้องตุ๊กตา) ที่เก็บอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ สามารถให้ความช่วยเหลือได้ แต่ทั้งนี้ครูประจำชั้นต้องสร้างละครหุ่นเองเป็นสำคัญ หัวหน้าฝ่ายวิชาการทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกสอนให้ประดิษฐ์ และช่วยดูแลเรื่องสีของตัวละครให้มีความเหมาะสมกับบทบาทนั้นๆ ทั้งยังเป็นທີ່ปรึกษาในเรื่องเนื้อหาบทสนทนาแก่ครูผู้สอน

ทางโรงเรียนเห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ เป็นการผูกสังคมน้อยหนึ่ง ในการเผยแพร่นิทานละครหุ่นให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้ที่มาดูงานหรือบุคลากรที่ไม่มีโอกาสสัมผัสกับการสอนเด็กโดยตรง ได้ใกล้ชิดกับการศึกษาเด็กผ่านกิจกรรมนิทานละครหุ่น โดยทางโรงเรียนได้ตั้งคณะละครขึ้นมา ประกอบไปด้วยครูและผู้ปกครอง จำนวนหนึ่ง มาจัดฉากแสดงหุ่นสายให้บุคลากรดังกล่าวได้ชม นิทานจากบทละครที่คัดสรรแล้ว ตามฤดูกาล ส่วนในการประสานงานกับทางโรงเรียนอื่นๆ หัวหน้าฝ่ายวิชาการให้ความสนใจและรอโอกาสที่จะดำเนินการ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการเชิญชวนให้ผู้อื่นเข้ามาดูงานอย่างสม่ำเสมอ

2.1.2) การจัดแบ่งความรับผิดชอบเรื่องเนื้อหา/เวลาและกิจกรรม

เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับฤดูกาลเป็นสาระสำคัญ แล้วนำมาพิจารณาถึงเนื้อหาภายใต้ฤดูกาล ซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม ตามด้วยวิถีชีวิต ชุมชน และโยงมาถึงชีวิตประจำวันของเด็กโดยใช้กิจกรรมวงกลม เมื่อพิจารณาเนื้อหาของนิทานละครหุ่น ในระดับชั้นเนอสเซอรี เด็กวัยนี้จะชอบการกระทำซ้ำๆ นิทานจึงมีเนื้อหาการกระทำซ้ำๆ ไม่ซับซ้อน ซึ่งต่างจากอนุบาล (3 - 7 ปี) นิทานจะมีเรื่องราวที่ซับซ้อนขึ้น เนื้อหาของนิทานนั้นเป็นเรื่องราวแห่งการดำรงอยู่ของบรรพกาลเต็มไปด้วยความคิดทางด้านคุณธรรมซึ่งครูจะเลือกมาเพื่อถ่ายทอดความคิดนี้ไปสู่เด็ก

ในการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็ก ในกิจกรรมวงกลมเป็นกิจกรรมที่เด็กทั้งชั้นได้เข้าร่วมโดยเคลื่อนไหวไปพร้อมๆ กับท่อนบทกลอน/ร้องเพลงไปพร้อมๆ กับครูตั้งแต่

ต้นฉบับในหนึ่งเทอมจะใช้กิจกรรมวงกลมหลัก 1 เรื่องซึ่งจะสอดคล้องกับฤดูกาลและจะนำมาปฏิบัติทุกวันวันละ 15-20 นาที ส่วนในกิจกรรมนิทานละครหุ่น ครูจะนำนิทาน 1 เรื่องมาเล่าให้เด็กฟังทุกวัน วันละ 10-15 นาที เป็นเวลานานประมาณ 3-5 สัปดาห์ทุกวัน ในสัปดาห์แรกๆครูจะเล่านิทานปากเปล่าและเด็กทุกคนเป็นผู้ชม ในสัปดาห์ต่อไปครูจะนำหุ่นมาเชิดประกอบการเล่าและให้โอกาสเด็กโตมาช่วยคุณครูเชิดตัวหุ่นเนื่องจากเด็กโตจะเริ่มเข้าใจลำดับของเรื่องจึงสามารถมาช่วยเชิดหุ่นได้ แต่สิ่งสำคัญคือครูยังคงเป็นผู้เล่าอยู่เพราะเด็กๆยังต้องการนิทานที่มาจากผู้เล่าที่มีความมั่นคงเพียงพอที่จะสามารถถ่ายทอดเนื้อหาของนิทานสู่เด็กโดยผ่านการเล่าอย่างมีศิลปะซึ่งช่วยให้ผู้ฟังมีจินตนาการร่วมด้วย ต่อจากนั้นเด็กอาจเล่นเลียนแบบการเล่านิทานและการเชิดหุ่นของครู โดยเด็กจะเป็นผู้จัดการเชิดหุ่นขึ้นมาเองในการเล่นอิสระช่วงเช้า เด็กๆจะผลัดกันเตรียมหุ่นเชิดและผลัดกันเป็นครูเล่านิทาน

2.2) การส่งเสริมการใช้ละคร

2.2.1) การจัดอบรมละคร

มีการจัดอบรมละครให้กับครูอย่างสม่ำเสมอทุกปี ปีละครั้งและหาโอกาสจากวิทยากรจากต่างประเทศในแนวการศึกษาพลอดอร์ฟที่เดินทางมาประเทศไทย แต่หัวหน้าฝ่ายวิชาการก็สามารถเป็นผู้ให้การอบรมภายในแก่ครูในโรงเรียนได้ อย่างน้อยได้จัดให้มีการพูดคุยกันเองสัปดาห์ละครั้งเนื้อหาในการอบรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจและความหมายของการเล่านิทาน ซึ่งเป็นการนำความรู้และคุณธรรมมาถ่ายทอดเป็นนิทานหุ่นในแบบพลอดอร์ฟซึ่งมีการจัดบรรยากาศด้วยผ้าสีต่างๆให้เหมาะสมกับฉากของเรื่องและการเลือกวัสดุอุปกรณ์ตกแต่งฉากที่เน้นวัสดุธรรมชาติ การทำตัวละครหุ่นแบบง่ายๆจากผ้าสีต่างๆที่แสดงลักษณะของตัวละครนั้นๆ การดำเนินเรื่องเป็นไปอย่างช้าๆเน้นที่อารมณ์ความรู้สึกเพื่อให้เด็กจับใจความสำคัญของเรื่องและมีจินตนาการร่วมไปด้วย นิทานสามารถแทรกซึมเข้าไปได้ง่ายกว่าคำพูดและการสั่งสอนโดยตรง เพราะเด็กจะรับรู้เรื่องราวของนิทานโดยผ่านโลกแห่งจินตนาการ เด็กจะสร้างมโนภาพขึ้นในจิตใจ คุณธรรมต่างๆในตัวละครเป็นประสบการณ์ทางจิตวิญญาณเด็กจะแยกแยะตัวละครที่ดีและเลวได้ นอกจากนี้ 1. ความรู้ความเข้าใจดังกล่าว ที่ครูผู้เล่านิทานจักต้องเข้าใจแล้ว 2. ครูจักต้องพร้อมเป็นผู้สรรหาเลือกนิทานที่เหมาะสมกับเด็กบางคนเพื่อนำมาแก้ไขบางสิ่งที่เป็นปัญหาในจิตใจของเด็ก 3. เป็นผู้เล่า และ 4. เป็นผู้จัดละครหุ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ครูจักต้องฝึกฝนอย่างมาก ครูที่มีได้ฝึกฝนทำหุ่นให้เรียบร้อยสวยงามเวลานำไปเล่าแสดงให้เด็กดู เสมือนเล่านิทานของผู้อื่น เพราะจิตวิญญาณของครูไม่ลงไปสู่นิทาน นอกจากการอบรมครูในโรงเรียนแล้ว มีการส่งครูไปต่างประเทศบ้างเป็นครั้งคราว และเมื่อครูได้รับความรู้จากการอบรม หัวหน้าฝ่ายวิชาการจะพูดคุยอย่างสม่ำเสมอถึงความสำคัญของกิจกรรมและมีให้ละเลยช่วงเวลาแห่งการเล่านิทาน ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ครูนำความรู้ไปใช้ในห้องเรียน

2.2.2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนชมละครหุ่นปีละ 2 ครั้งเป็นอย่างน้อย ในช่วงที่โรงเรียนจัดนิทานและแสดงละครหุ่น ในห้องประชุมใหญ่ในวันแม่ เช่น เรื่องพรสังข์ทอง หรือเจ้าชายหอยสังข์ และนิทานหุ่นวันครอบครัวที่จัดขึ้นในวันปีใหม่ ยังมีกิจกรรมให้คุณแม่มาเล่า นิทานให้ลูกฟังและเป็นคนเชิดหุ่น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมของเด็กอนุบาลปีที่ 3 ในช่วงเช้าสายซึ่ง พ่อแม่จะต้องเล่านิทานให้ลูกฟังทุกวัน แล้วมาบอกเล่ากัน

การให้ความร่วมมือของผู้ปกครองในการจัดแสดงละครหุ่นสังเกตได้ว่าเฉพาะผู้ที่มีความชอบและถนัดจะให้ความร่วมมือเต็มที่มากและทำได้ดี ส่วนผู้ปกครองที่ไม่ได้ร่วมจัดแสดงด้วยเมื่อ ได้ชมก็จะให้ความสนใจ

3) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ละคร

ข้อมูลส่วนใหญ่ นำมาจากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นและการสังเกตในชั้นเรียน รวมทั้งจากเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

3.1) วิธีการใช้ละคร

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาสู่การปฏิบัติ ครูประจำชั้นได้มีวิธีการในการนำกิจกรรมวงกลมและกิจกรรมนิทานละครหุ่น มาจัดในชั้นเรียนดังนี้

3.1.1) กระบวนการในการใช้ละคร

ครูประจำชั้นได้นำกิจกรรมวงกลมและกิจกรรมนิทานละครหุ่น มาจัดกิจกรรมในชั้นเรียนควบคู่กันไปพบว่าขั้นตอนของแต่ละกิจกรรมนั้นแตกต่างกัน จึงขอเสนอ ภาพขั้นตอนของกิจกรรมวงกลมและกิจกรรมนิทานละครหุ่น พร้อมกับการวิเคราะห์ตาม องค์ประกอบของกระบวนการละคร เป็นลำดับดังนี้

กิจกรรมวงกลม

1. ลำดับขั้นของกิจกรรม/ภาพการแสดง

การนำเข้าสู่อะกิจกรรม เนื่องจากในชั้นเรียนห้องอนุบาลจัดต้องคงไว้ซึ่งบรรยากาศที่สงบ แม้ว่าภายในชั้นเรียนจะมีการเปลี่ยนกิจกรรมอยู่บ้าง ทว่าในการนำเด็กจากกิจกรรมหนึ่งเข้าสู่กิจกรรมหนึ่งซึ่งต่างกันทั้งในด้านพื้นที่และอิริยาบถของเด็ก อาจทำให้บรรยากาศของชั้นเรียนถูกรบกวนกระเทือนได้ ครูประจำชั้นจึงต้องคำนึงในการคงบรรยากาศอันสงบนั้นไว้ ทั้งนี้เป็นการรักษาความมั่นคงทางจิตใจของผู้เรียน ฉะนั้นในการนำเด็กเข้าสู่กิจกรรมวงกลมซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมละครในชั้นเรียนนี้ ครูจึงใช้วิธีการร้องเพลงเป็นสัญญาณให้เด็กลุกจากที่นั่งของตนแล้วไปเข้าแถวเป็นวงกลม โดยที่ครูเป็นผู้นำลูกไปก่อนพร้อมกันนั้นได้ร้องเพลงแล้วใช้คำพูดว่า

"คุณครูบินไป..." (คุณครูทุกคนลุกจากที่นั่งบนโต๊ะอาหาร สอดเก้าอี้เก็บแล้วเดินไปยืนรอในวงกลม)

"เด็กๆบินไป..." (เด็กๆทุกคนลุกจากที่นั่งบนโต๊ะอาหาร สอดเก้าอี้ไว้ใต้โต๊ะ แล้วเดิน บ้างวิ่ง บ้างทำท่าบิน ไปยังวงกลมที่คุณครูรออยู่)

การทักทาย ในกิจกรรมวงกลมนี้เป็นช่วงเวลาที่คุณครูและเด็กได้มีการทักทายอย่างเป็นทางการโดยพร้อมเพรียงกัน ฉะนั้นเมื่อเด็กๆทุกคนมาขึ้นพร้อมกันเป็นวงกลมแล้ว บทเพลงแห่งการทักทายครู เพื่อนและธรรมชาติจึงเริ่มต้นขึ้น ดังนี้

"สวัสดิ์ตะวัน สวัสดิ์โลกหล้า สวัสดิ์ต้นไม้และนกในนภา
สวัสดิ์ภูเขา ปลายน้ำในธารา สวัสดิ์คุณครู เพื่อนยาและฉันเอง"

จากบทร้องข้างต้นครูได้นำนักเรียนให้ปฏิบัติท่าทางประกอบด้วยการไหว้ ทั้งครู เพื่อนและทั้งยังเป็นการปลุกฝังให้เด็กเคารพต่อธรรมชาติรอบกายซึ่งมีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์

การเข้าสู่การแสดง ในกิจกรรมวงกลมลักษณะสำคัญจะเน้นที่การเคลื่อนไหวร่างกาย แสดงท่าทางไปพร้อมๆกับการท่องบทคล้องจองและการร้องเพลง ดำเนินไปตามบทซึ่งเป็นเรื่องราวของธรรมชาติหรือเหตุการณ์รอบๆกายที่เกิดขึ้นภายใต้ฤดูกาลในขณะนั้น ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ซึ่งในต้นทอมแรกการเคลื่อนไหวของคุณครูและเด็กจะดำเนินไปในตำแหน่งของตนในวงกลมตลอดกิจกรรม เมื่อถึงกิจกรรมวงกลมเรื่องต่อไปครูได้เลือกเด็กออกมาสวมบทบาทเป็นตัวละครในเรื่อง โดยใช้ผ้าสีต่างๆผูกศีรษะเป็นสัญลักษณ์ของตัวละคร เมื่อการดำเนินเรื่องเริ่มขึ้นเด็กๆและครูทุกคนต่างเคลื่อนไหวไปพร้อมกันในตำแหน่งของตนในวงกลม กระทั่งถึงบทของตัวละครใด เด็กที่โพกผ้าเป็นตัวละครนั้นจึงเข้ามาในวงล้อมของเพื่อนและทำท่าทางการเคลื่อนไหวที่แสดงออกถึงตัวละครที่เป็นอยู่แล้วเดินไปรอบๆวง และเมื่อจบบทของตนผู้ที่แสดงเป็นตัวละครดังกล่าวจึงเข้ามาอยู่ในตำแหน่งเดิมของวง เป็นเช่นนี้ตามลำดับจนจบเรื่อง เช่น ในกิจกรรมวงกลม "แม่ธรณี"

ในบทเพลง "ฝน" เด็กที่โพกผ้าสีฟ้า 2 คนออกมายืนกลางวงแล้วเดินไปรอบๆ พร้อมกับทำท่าทางฝนตกครูและเพื่อนๆ ทำท่าทางตามแต่ยืนอยู่ในวง จนจบตามบทเพลง..

สายฝนโปรยมา มาอวยพรให้ชาวนา(2 ครั้ง)

เสียงฝนดัง ชู่.....ซ่า.....ชู่ซ่า

ไหลปลาลงแม่ธรณี (ยื่นมือไปด้านหน้าทั้ง 2 ช้างโค้งไปทางด้านซ้ายและขวา เป็นคลื่น)

เมื่อจบบทเด็กๆที่แสดงเป็นฝน กลับเข้ามาในที่เดิม

จากตัวอย่างดังกล่าวเด็กจักต้องออกมาตามลำดับนั้นหมายถึงเด็กจักต้องเรียนรู้ที่จะมีสติคอยแสดงบทบาทของตนตามเวลาในการแสดงบทบาทนั้น แม้ว่าในช่วงแรกๆ ครูและเพื่อนต้องเตือนทว่าครั้งต่อไปเด็กสามารถเรียนรู้ติดตามได้เอง แม้ว่าในแต่ละครั้งเด็กจะแสดงไม่ซ้ำกันเลยหรือเปลี่ยนบทบาทไปเรื่อยๆ สิ่งนี้เป็นเพราะการใช้กิจกรรมวงกลมในเรื่องหนึ่งซ้ำๆทุกวันติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้ภาพนั้นฝังลึกอยู่ในตัวเด็กจึงทำให้กิจกรรมดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

2. การฝึกทักษะพื้นฐานละคร

การฝึกทักษะพื้นฐานละครจักเกิดขึ้นในทุกช่วงของการเปลี่ยนกิจกรรม ซึ่งครูใช้เพลงเป็นสัญญาณในทุกช่วงทว่าในกิจกรรมวงกลมการฝึกพื้นฐานละครได้ถูกสอดแทรกอยู่ในช่วงของการแสดงตั้งแต่ต้นจนจบ เด็กได้ร่วมกิจกรรมวงกลมซ้ำๆทุกวันนับเป็นการฝึกพื้นฐานละครให้มีการพัฒนายิ่งขึ้นเรื่อยๆ ในทุกๆวัน ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบได้ดังนี้

การรับรู้ทางประสาทสัมผัสและอารมณ์ ในกิจกรรมวงกลมครูได้พัฒนาเด็กในด้านนี้ตั้งแต่เริ่มกิจกรรม โดยการปูพื้นอารมณ์ด้วยความนุ่มนวลในช่วงการเปลี่ยนกิจกรรมและประทับประคองกิจกรรมให้อยู่ในอารมณ์นั้นๆไปตลอดจนจบด้วยทำนองและจังหวะของบทร้องและบทกลอนที่เชื่อมต่อกันอย่างกลมกลืน ในด้านประสาทสัมผัส เด็กได้พัฒนา sense of touch อย่างมากในท่าทางที่ประกอบการแสดงซึ่งเด็กจะได้รับรู้จากท่าทางการสัมผัสร่างกายของตนด้วยความนุ่มนวล เช่น ในกิจกรรมวงกลม “คุณแม่ซักผ้า” ใช้ท่าทางตามบทกลอน...

เหมียว เหมียว เหมียว (ครูและเด็กๆ นั่งในท่ายืดขา ใช้มือทั้งสองข้างลูบกันไปมาสวมครั่ง)

รูปร่างปราดเปรียวเป็นนักหนา (ใช้มือลูบที่แขนจากหัวไหล่ ไหล่ ไปถึงปลายนิ้ว สลับกันทั้ง 2 ข้าง)

ร้องเรียกเหมียว เหมียว ประเดี้ยวก็มา (ใช้มือทั้งสอง แตะที่ศีรษะ ไหล่ เอว และได้นิ้วลงไปชี้ขา)

เกล้าขังเกล้าขาน่าเอ็นดู (มือทั้งสองลูบขาทั้งสองข้างสลับกัน แล้วจึงใช้มือทั้งสองลูบกันไปมา)

การเคลื่อนไหวร่างกาย ในกิจกรรมวงกลมสิ่งที่เป็นหลักสำคัญในการร่วมในกิจกรรมนี้คือการเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อแสดงท่าทางให้สอดคล้องกับบทละคร ในการออกแบบท่าทางการเคลื่อนไหว จักเป็นท่าที่มีพื้นฐานจากคุณสมบัติหรือลักษณะของสิ่งที่ต้องการสื่ออย่างแท้จริงแต่มีใช้ท่าทางที่แจ่มชัดหรือบ่งบองของสิ่งนั้นชัดเจนจนไม่เหลือให้เด็กได้จินตนาการ ท่าทางนั้นจะเป็นท่าทางที่ง่ายไม่ซับซ้อน อีกทั้งต้องเชื่อมต่อกันแต่ละท่าทางให้มีความราบรื่น นอกจากนี้ในการเคลื่อนไหวที่ครูจักต้องคำนึงถึงทิศทางและจังหวะ ที่เด็กควรได้รับในกิจกรรมวงกลม ได้แก่ การเคลื่อนไหวไปด้านหน้าและด้านหลัง การเคลื่อนไหวที่ไปด้านข้างทั้งซ้ายและขวา การยืน การนั่งซึ่งคือการเคลื่อนไหวที่ไปในด้านบนและด้านล่าง การยืนซึ่งเป็นการหยุดและเดินซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่ อีกทั้งจังหวะที่มี

ช้าและเร็ว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการใช้แขนและขาอย่างมาก จักช่วยพัฒนาเด็กในด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย และ sense of movement

การจินตนาการ แม้ว่าครูจะไม่ใช้ท่าทางที่บ่งบอกถึงสิ่งที่จะสื่ออย่างแจ่มชัดนัก ทว่า จุดนี้เองที่เด็กจะวาดสานภาพนั้นต่อในจินตนาการให้สมบูรณ์ในแบบฉบับของเด็กซึ่งบางครั้งอาจงดงามยิ่งกว่าที่ครูกคิด จุดนี้เป็นการพัฒนาจินตนาการของเด็กให้กว้างไกลยิ่งขึ้น

การใช้ภาษา การใช้มือทำท่าทางที่สื่อถึงภาพต่างๆจากคำในบทกลอน ทำให้เด็กเรียนรู้ในด้านภาษาได้เป็นอย่างดี ทั้งภาษาพูดที่ครูร้องเพลงและท่องบทกลอน เด็กได้เลียนแบบคำพูด เสียงที่เปล่งออกมา เด็กสามารถเข้าใจคำที่ยากได้ง่ายๆจากภาษากายในท่าทางการเคลื่อนไหว

การใช้เสียง ในบรรยากาศการแสดงในกิจกรรมวงกลมนั้น จะเห็นว่าเป็นไปด้วย ความสงบ ราบรื่น นุ่มนวล นำพาให้เด็กคล้อยตามไปกับเรื่องได้โดยง่าย เสียงที่เกิดขึ้นในกิจกรรมวงกลมล้วนเป็นเสียงร้องของครูและเด็ก ครูจะใช้เสียงร้องที่เป็นเสียงสูงแต่ไม่ใช่เสียงดังและร้องด้วยความนุ่มนวล เนื่องจากเป็นบรรยากาศที่สอดคล้องกับสภาวะของเด็ก ซึ่งมีเสียงสูงทำให้เด็กร้องตามได้ส่งผลต่อการเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของเด็ก ทำให้เค้าสงบ มีอารมณ์ที่มั่นคงและตั้งงาม

ทั้งนี้ในการนำกิจกรรมวงกลมดังกล่าวมาใช้จัดกิจกรรม ครูจักต้องพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญของบทละครอย่างพิถีพิถัน เพื่อที่จะเลือกและนำมาสร้างให้เกิดกิจกรรมวงกลมที่มีคุณภาพสามารถนำมาใช้ได้ตามเป้าประสงค์

3. การพัฒนาองค์ประกอบของบทละคร

ในกิจกรรมวงกลมผู้ที่พัฒนาองค์ประกอบของละครที่สำคัญคือหัวหน้าฝ่ายวิชาการและครูประจำชั้นที่จักสร้างบทให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งในการสร้างบทละครในกิจกรรมวงกลมได้พิจารณาดังต่อไปนี้

โครงเรื่อง จักต้องสอดคล้องกับหลักสูตรฤดูกาล โครงเรื่องที่นำมาใช้ในกิจกรรมวงกลมจึงเกี่ยวพันกับธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิตเกิดขึ้นรอบๆตัวเด็กในช่วงเวลาหรือฤดูกาลนั้นๆ เช่นกิจกรรมวงกลม "คุณแม่ซักผ้า" เป็นการบรรยายอาการของสัตว์ได้แก่ เต่า แมว สุนัข ในช่วงฤดูฝนและเชื่อมต่อกับกิจวัตรประจำวันของคุณแม่ในฤดูนี้คือ กิจกรรมการซักผ้า เริ่มต้นจากขั้นตอนการซัก การตากผ้าจนกระทั่งการเก็บและพับผ้า เด็กได้เลียนแบบคุณแม่ของตนเองทำให้ใกล้ชิดกับแม่ของตนเองมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการย้ำภาพดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกด้วย

ส่วนในกิจกรรมวงกลม "แม่ธรณี" เป็นเป็นเรื่องราวของภาพธรรมชาติในฤดูฝน เริ่มต้นด้วยการหว่านข้าวลงบนผืนดินของชาวนาทำกลางแสงอรุณ เมื่อเมล็ดข้าวได้รับการปกป้องจากผืนดิน ได้รับความคุ้มครองจากเทพยดา เมื่อฝนตกฟ้าร้อง ต้นข้าวก็ค่อยๆผลิยอดอ่อนแล้วค่อยๆเติบโตงอกงามและแข็งแรงที่สุดในที่สุด แม้ว่าจะมีลมพัดแรงต้นข้าวก็ไหวเอนตาม จวบจนกระทั่ง

ต้นข้าวผลิดอกบานเต็มท้องทุ่ง เหล่าผึ้งก็มาดอมดม จนกระทั่งอาทิตย์ลับทุกสิ่งทุกอย่างก็เข้าสู่ ภาวะหลับไหลเมื่อความมือปกคลุมทั่วพื้นที่

จะเห็นได้ว่าโครงเรื่องนี้ได้เสนอภาพธรรมชาติที่พบได้จริงในไร่ชาวนา เสนอภาพที่ให้เห็นถึงการเจริญเติบโตซึ่งเต็มไปด้วยความงดงามและน่ายินดี โครงเรื่องมีลำดับความต่อเนื่องที่น่าติดตาม ง่ายต่อความเข้าใจเหมาะกับเด็กเล็กๆ มีการเริ่มต้นด้วยความเบิกบานยินดี ดำเนินเรื่องด้วยความสุขสนุกสนานและจบลงด้วยความสงบ

ตัวละคร ในกิจกรรมวงกลมทุกตัวจำเป็นต้องมีความสำคัญ บ่งบอกถึงคุณค่าที่มีต่อชีวิตมนุษย์และเด็กสามารถพบเห็นได้ในวิถีชีวิตหรือธรรมชาติของตน เช่นในกิจกรรมวงกลม “แม่ธรณี” ได้กล่าวถึงตัวละครและบทบาททั้งทางด้านนามธรรมและรูปธรรมของตัวละคร ซึ่งในการแสดง เด็กๆ ได้ใช้ผ้าสีต่างๆ โปกศรี ะเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกความหมายของตัวละคร ดังนี้

พระอาทิตย์ เด็กที่แสดงเป็นพระอาทิตย์จะต้องโปกผ้าสีแดง แสดงว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจ สามารถปกป้องคุ้มครองผู้ที่อยู่ภายใต้รัศมีได้ ทั้งยังเป็นผู้ที่เมตตาและเป็นผู้ให้ และที่สำคัญเป็นผู้ที่ปลุกสรรพชีวิตให้ตื่นขึ้นรวมทั้งเป็นผู้ปลุกเมล็ดข้าวน้อยให้ตื่นขึ้นด้วย

ชาวนา เด็กที่แสดงเป็นชาวนาโปกผ้าสีชมพู ในเรื่องชาวนาเปรียบเสมือนผู้ที่มีเมตตา เป็นผู้นำพาเมล็ดน้อยมาสู่พื้นดินเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่

เมล็ดข้าว เป็นตัวละครที่สำคัญในวงกลมเด็กทุกคนจึงเปรียบกับเมล็ดข้าว จึงไม่มีผู้ใดออกมาแสดงกลางวงกลม เมล็ดข้าวหรือต้นข้าวเป็นตัวดำเนินเรื่องเพราะเรื่องทั้งหมดจะเกี่ยวพันกับต้นข้าวทั้งสิ้น

ฝน เด็กที่โปกผ้าสีฟ้าแสดงเป็นฝน หยาดฝนเป็นตัวแทนของความบริสุทธิ์ซึ่งมาจากที่สูงและให้ความสดชื่น น้ำฝนเป็นสัญลักษณ์แห่งการมีชีวิต ฉะนั้นผู้ที่ได้รับน้ำฝน นำพาให้นำพาให้ผู้นั้นได้มีชีวิตและมีความสุขสดชื่น

ลม เด็กที่โปกผ้าสีขาวแสดงเป็นลม ในเรื่องลมเหมือนเป็นผู้ทดสอบความแข็งแรงของต้นข้าวที่โตเต็มที่แล้ว ทว่าเมื่อลมสงบพัดเพียงเบาๆ กลับเป็นผู้ที่ช่วยให้ต้นข้าวได้โยกเอนไม่อยู่หนึ่ง ช่วยให้ต้นข้าวได้เคลื่อนไหวดูมีชีวิตชีวามากขึ้นทั้งยังได้มีโอกาสพบบปะกับต้นข้าวอื่นๆ

ผึ้ง เด็กที่แสดงเป็นผึ้งโปกผ้าสีเหลือง ในเรื่องผึ้งเป็นเพื่อนที่มาเยี่ยมเยือนดอกข้าว ทั้งยังเป็นความดีงามที่มาจากที่สูงช่วยให้ดอกข้าวได้ผสมเกสรและแปรเปลี่ยนไปเป็นเมล็ดข้าวต่อไป

เจ้าแห่งราตรีกาล เด็กที่โปกผ้าสีม่วงซึ่งเป็นสีที่รวมความจริง ความดี ความงาม ทุกอย่างไว้ แสดงเป็นเจ้าแห่งราตรีกาล เสมือนผู้ก่อกอบให้ต้นข้าวและสรรพสิ่งได้พักผ่อนในอ้อมกอดอย่างสบายและปลอดภัย

แก่นเรื่องซึ่งหมายถึงแนวคิดเบื้องหลังของกิจกรรมวงกลม ในหนึ่งเรื่องจักมีแนวคิดสำคัญอยู่เพียงหนึ่ง เช่นในกิจกรรมวงกลม "แม่ธรณี"แนวคิดสำคัญคือการเสนอภาพการเจริญเติบโตของต้นข้าว ทว่าเป็นการเจริญเติบโตที่ได้รับการคุ้มครองปกป้องและช่วยเหลือจากธรรมชาติ โดยเฉพาะผืนดินที่โอบอุ้มต้นข้าวไว้ตั้งแต่ยังเล็กจนกระทั่งเติบโตใหญ่ก็ยังคงเป็นที่พำนักพักพิงที่สำคัญเสมือนเป็นบ้านที่หล่อเลี้ยงชีวิตให้เติบโตใหญ่และไม่ไปไหนจนกว่าต้นข้าวหรือผู้ที่อยู่จะจากไปเองถึงกระนั้นบ้านหรือผืนดินแห่งนี้ก็พร้อมจะรับต้นข้าวรุ่นใหม่ ๆ หรือคนในรุ่นต่อๆ ไปอยู่เสมอ ภาพดังกล่าวสำหรับเด็กแล้วสามารถเข้าถึงความรู้สึกของเด็กได้ในส่วนลึก เด็กในวัยนี้ยังผูกพันกับบ้านของตน ภาพนี้จึงสะท้อนคุณของบ้านที่มีต่อเด็กได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ภาพการเจริญเติบโตที่งดงามและเปี่ยมสุข บนโลกที่เต็มไปด้วยสิ่งที่งดงาม มีการให้จากลม ฝน พระอาทิตย์ ก็สามารถสะท้อนตัวเด็กเองถึงภาพการเจริญเติบโตที่จะต้องงดงามและมีความสุขเช่นเดียวกับต้นข้าวเช่นกัน

บทพูด หรือบทละครที่ใช้สื่อความหมายในเรื่องนี้ ได้นำเสนอภาพที่งดงาม ผ่านใช้ภาษาที่สละสลวย เข้าใจง่ายเหมาะสำหรับเด็ก ส่วนใหญ่มีการแต่งในลักษณะบทร้อยกรอง มีความคล้องจองของเสียงที่ใช้ และถ่ายทอดออกมาเป็นทำนองของเพลงและคำคล้องจองซึ่งมีความไพเราะยิ่ง

เพลง/ดนตรีและเสียงประกอบเสียงเพลงเป็นส่วนสำคัญยิ่งในกิจกรรมวงกลม ซึ่งช่วยให้บรรยากาศของกิจกรรมมีความรื่น เพลงที่มีทำนองอันนุ่มนวล ไพเราะ ไม่เร็วจนเกินไป ช่วยกล่อมเกล่าอารมณ์ความรู้สึกของเด็กให้คล้อยตามอารมณ์ของเพลงได้ ส่วนเสียงร้องเพลงของครูจะใช้เสียงสูง เพื่อให้เด็กสามารถร้องตามได้

ภาพจากและเทคนิค ภาพในเรื่องจะถูกถ่ายทอดโดยการเคลื่อนไหวในกิจกรรมวงกลมทั้งการเคลื่อนไหวท่าทางและการเคลื่อนที่ไปในวงกลม ทว่าในการออกแบบท่าทางและการเคลื่อนที่นั้น ครูจะคำนึงถึงความสมดุลเช่นมีการยืนนิ่ง การเดิน การนั่ง การเคลื่อนที่ไปทางซ้ายขวา ด้านหน้า หลัง มีเร็ว ช้า มีหนัก เบา เป็นต้น

4. สรุป/อภิปราย/การถ่ายทอดของพฤติกรรม

ในการสรุปของกิจกรรมวงกลมจะเป็นการสรุปในตัวกิจกรรมที่ปฏิบัติในแต่ละวัน อีกทั้งผลของกิจกรรมวงกลมจะถูกถ่ายทอดมาในพฤติกรรมของเด็ก การเคลื่อนไหวที่มั่นคง ไม่สะดุด สะเทือน ซึ่งเป็นผลระยะยาวต่อพัฒนาการซึ่งจักปรากฏในเวลาต่อไป

5. การปรับปรุงแก้ไข

การปฏิบัติกิจกรรมวงกลมซ้ำๆกันในเรื่องเดียวกัน นับเป็นการพัฒนาการแสดงของเด็กให้ดียิ่งขึ้น การเคลื่อนไหวเพื่อสอดรับกับบทจักราบริ่นขึ้นทุกวัน นั้นแสดงว่าเด็กเองได้เรียนรู้ที่จะแก้ไขการปฏิบัติของตนอยู่เสมอ

กิจกรรมนิทานละครหุ่น

1. ลำดับขั้นของกิจกรรม/ภาพการแสดง

การเตรียมพร้อมสู่กิจกรรมนิทานละครหุ่น ซึ่งต่อกิจกรรมเล่นสนาม ครูใช้วิธีการให้เด็กพักผ่อนและปรับอารมณ์ให้สงบ โดยให้เข้านั่งบนเก้าอี้ที่ครูจัดไว้เป็นรูปครึ่งวงกลม เมื่อทุกคนมาครบแล้วครูซึ่งนั่งอยู่บนเก้าอี้ตรงข้ามกับเด็ก ๆ เริ่มร้องเพลง

“ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ดั่งดอกไม้บาน ภูเขาใหญ่กว้าง
ดั่งสายน้ำอ่าเย็น ดั่งภาอากาศ อันบางเบา “

จากการเริ่มต้นกิจกรรมดังกล่าวจะเห็นว่าครูต้องการเปลี่ยนบรรยากาศจากความสนุกสนานข้างนอกซึ่งเด็กจะใช้แรงใช้กำลังในการเล่นมาก ให้เด็กกลับมาสู่ห้องเรียนกลับมาสู่ตนเองและพักผ่อนร่างกายเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่กิจกรรมนิทานที่สงบ เพลงดังกล่าวนอกจากเนื้อเพลงจะช่วยให้เด็กหันมาสนใจลมหายใจของตนแล้ว ทำนองเพลงยังเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยปรับการหายใจของเด็กให้เป็นปกติยิ่งขึ้น

การนำเข้าสู่กิจกรรม เมื่อเด็กพร้อมแล้วครูจึงเริ่มจุดเทียน(ถ้าไม่ได้เล่นนิทานจะไม่จุดเทียน) และกล่าวบทกลอน

“กระต่ายน้อยอยู่บนพื้นโลก กระรอกอยู่ในโพรง นกน้อยสองตัวบินในอากาศ ศรีษะของเราอยู่ใต้ดวงดาว
เด็กๆทุกคนหลับตาลงเบาๆ หูตั้งใจฟัง วันนี้เสียงจิ้งนอยจะดังไปไหน”

จะเห็นว่าในการจุดเทียนเพื่อเริ่มต้นกิจกรรมเมื่อเด็กพร้อมนั้น เป็นการรวบรวมสมาธิของเด็กจากความสนใจต่อสิ่งอื่นๆ ให้หันมาสู่นิทานที่ครูกำลังจะเล่า และส่งต่อไปยังบทกลอนข้างต้นซึ่งเสมือนทางที่ปูไว้ให้เด็กได้เดินตามมายังนิทาน ทั้งยังสะท้อนช่วงเวลาแห่งการฟังนิทานคือช่วงเวลาเที่ยงวัน ซึ่งดวงดาวหรือพระอาทิตย์อยู่ในตำแหน่งที่ตรงกับศีรษะเราพอดี เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กที่จะได้รับพลังในการฟังนิทาน

เมื่อกล่าวบทกลอนข้างต้นจบครูตีจิ้งเบาๆ 1 ครั้ง ร้องเสียงนั้นหมดไป จึงถามเด็กๆว่า “วันนี้เสียงจิ้งนอย ดังไปถึงดาว.....”(ดวงจันทร์ / ดาวอังคาร / ดาวพุธ ดาวพฤหัสบดี / ดาวศุกร์)

ชื่อดาวจะตรงกับวันที่เล่นนิทานซึ่งครูจะรอให้เด็กๆ ตอบก่อนครูจึงจะพูดชื่อดาว จุดนี้เป็นการเตือนเด็กให้คำนึงถึงวันที่เค้ามาเรียน ทว่าเสียงจิ้งนั้นได้ช่วยให้เด็กเกิดสมาธิในการฟัง การฟังเสียงจากดังแล้วค่อยๆเบาเสมือนหนึ่งการที่เราได้เดินทางจากโลกไปสู่ดินแดนอันไกลโพ้น ซึ่งเป็นที่มาของนิทานที่ครูจะเล่านั่นเอง

จากนั้นครูดีดพิณ และร้องเพลง "ดวงดาวน้อยๆ พักผ่อนกาย....
พวกเราพักผ่อน พักผ่อนกาย....(ซ้ำ 2 ครั้ง) ฮีม....."

การเปิด màn การแสดง เมื่อร้องเพลงจบ ถ้ามีโต๊ะนิทานครูที่ยืนอยู่ด้านข้างของโต๊ะนิทาน ทั้ง 2 ด้านจะเปิดผ้าคลุมพร้อมกับร้องเพลง

"ขอ..ละครให้น้องข้าดู ขอยายทูลี้น้องข้าเกิด ขอยายเกิดลี้น้องตัวข้าเอง."

จากกิจกรรมข้างต้นจะเห็นว่าก่อนที่ครูจะเล่านิทานนั้นครูจะต้องเตรียมเด็กให้พร้อมก่อน นั่นคือเด็กต้องสงบและนำตนเองเข้าสู่บรรยากาศของการฟังนิทานอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะ กิจกรรมการเล่านิทานเป็นกิจกรรมสำคัญที่ทำให้ครูได้มีโอกาสพบปะกับจิตวิญญาณของเด็ก นอกจากนี้เพลงที่ครูได้นำมาใช้ก่อนการเล่านิทานท่วงทำนองที่ ช้า นุ่มนวล รวมทั้งอากัปภิกิริยาของ ครูที่สงบนั้นส่งผลอย่างมากที่จะส่งผลโดยตรงต่ออาการของเด็กได้เช่นกัน

เมื่อครูมานั่งที่เดิมแล้วเริ่มเล่านิทาน ในการเล่านิทานครูจะมีวิธีการเล่านิทาน 3 วิธีซึ่งมีความต่อเนื่องกันใน 1 เรื่องได้แก่ วิธีที่ 1.เล่านิทานปากเปล่า ในช่วงแรกครูจะเล่านิทานโดยไม่ใช้อุปกรณ์ใดๆประกอบ เพื่อให้เด็กได้รู้จักและคุ้นเคยกับเรื่องราวที่ครูเล่าให้ฟังก่อนแล้วครูจึงเล่าต่อด้วย วิธีที่ 2.เล่านิทานประกอบหุ่นโดยครูเป็นทั้งผู้เล่าและผู้เชิดหุ่น และต่อเรื่องด้วยวิธีที่ 3.เล่านิทานประกอบหุ่นโดยครูเป็นผู้เล่าและให้เด็กโตเป็นผู้เชิดหุ่น ในวิธีที่ 2และ3นั้นการเริ่มเล่านิทานครูจะเปิดผ้าคลุมโต๊ะที่จัดเป็นฉากพร้อมกับมีตัวละครพร้อมอยู่บนโต๊ะ เสมือนการเปิดฉากการแสดงละคร

ในการเชิดหุ่นไปตามลำดับของเรื่องนั้นครูจะต้องมีอากัปภิกิริยาอาการเชิดหุ่นอย่างสงบเพื่อมิให้ดึงความสนใจของเด็กจากหุ่นมายังผู้เชิด ส่วนการเล่านิทาน ครูเล่าด้วยน้ำเสียงที่ราบเรียบแต่ชัดเจนมีต้องใส่อากาที่แสดงลักษณะของตัวละคร หรือส่งเสียงที่สร้างอารมณ์ความรู้สึกแต่อย่างใด เพราะในส่วนนี้จะเป็นการทำลายอรรถรสในการฟังนิทานของเด็กๆ เนื่องจากเด็กได้สัมผัสอารมณ์ของตัวละครได้อย่างเต็มที่จากเนื้อเรื่องอยู่แล้ว ส่วนอื่นๆที่ต้องการสร้างภาพให้ชัดเจนนั้น จะปล่อยให้ถูกเติมเต็มด้วยจินตนาการของเด็กเอง

ปิดฉากการแสดง เมื่อเล่านิทานจบ ครูร้องเพลง

"ดวงดาวน้อยๆ พักผ่อนกาย....พวกเราพักผ่อน พักผ่อนกาย....(ซ้ำ 2 ครั้ง) ฮีม....."

พร้อมกันนี้ผู้เชิดหุ่นจึงนำผ้ามาคลุมโต๊ะนิทานไว้เหมือนช่วงก่อนเล่านิทาน จากนั้นครูดับเทียนแล้วกล่าวบทแผ่เมตตา

"ขอมอบความรักของฉัน แต่ทุกสิ่งพลันในโลกนี้ พ่อแม่คุณครูเพื่อนมิตรไมตรี
สรรพสัตว์และเทพยดา ..."พร้อมกับเด็กๆ และร้องเพลงอ้อลา

จะเห็นว่าการจบขั้นตอนของนิทานนั้นครูจะจบนิทานอย่างสงบ โดยที่ไม่ต้องกล่าวสิ่งอื่นใด แต่กระทำคล้ายกับการเริ่มต้น จุดนี้เป็นการวางเด็กลงจากการฟังนิทานให้หนีทานประทับอยู่ในโลกจินตนาการของเด็กๆแล้วให้เด็กได้ค่อยๆซึมซับเรื่องราวและภาพที่เห็นอย่างเต็มอิมโดยครูไม่จำเป็นต้องขัดจังหวะ เนื่องจากเด็กนั้นต้องการเวลาสำหรับสิ่งนี้ค่อนข้างมากจึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่จะต้องใช้เวลาในการเล่านิทานในหนึ่งเรื่องเป็นเวลานานและใช้วิธีการทั้ง 3วิธี วิธีการละประมาณ 1-2 สัปดาห์

2. การฝึกทักษะพื้นฐานละคร

จากรูปแบบของกิจกรรมนิทานละครหุ่น ซึ่งมีรูปแบบเฉพาะตัว การฝึกพื้นฐานละครในบางข้อจึงไม่ปรากฏในกิจกรรมนี้ แต่จะปรากฏอย่างชัดเจนในกิจกรรมวงกลมและกิจกรรมอื่นผู้วิจัยจึงเลือกวิเคราะห์เฉพาะทักษะที่พบในกิจกรรมนิทานละครหุ่น ดังนี้

การรับรู้ทางประสาทสัมผัสและอารมณ์ บทบาทสำคัญของเด็กในกิจกรรมนี้คือผู้ชมการแสดง ดังนั้นเด็กสัมผัสได้มากจากการมองภาพบนโต๊ะนิทานพร้อมๆกับการฟังเรื่องราวจากครูผู้เล่านิทาน เด็กจึงได้รับการฝึกในสองด้านนี้เป็นอย่างมาก ส่วนทางด้านอารมณ์นั้นเด็กได้รับการพัฒนาอารมณ์จากบรรยากาศและภาพที่เต็มไปด้วยความดีงาม ตลอดจนช่วงของกิจกรรมละครหุ่น

การจินตนาการ จากภาพที่ครูนำเสนอบนโต๊ะนิทาน ล้วนเป็นภาพที่มีได้ให้ความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง เช่นหุ่น ที่นำมาแสดงจะไม่มีหน้าตา แขนหรือขา หรือจากสถานที่ต่างๆเป็นเพียงการนำผ้าสีต่างๆมาจัดวางเพื่อสื่อเป็นสถานที่เท่านั้น สิ่งเหล่านี้เป็นการพัฒนาจินตนาการของเด็กที่สำคัญ เนื่องจากเด็กจำเป็นต้องใช้จินตนาการเพื่อเติมเต็มภาพที่เห็นด้วยตัวของเด็กเอง เป็นจินตนาการที่มีอิสระและจำเพาะในเด็กแต่ละบุคคล

การใช้ภาษา การฟังนิทานที่ครูนำมาเล่า ในกิจกรรมนี้ เด็กได้ซึมซับภาษาที่สุภาพไพเราะและงดงาม จากบทละครซึ่งครูได้ดัดแปลงและแต่งภาษาจากบทเดิมให้มีความเหมาะสมกับเด็กในวัยอนุบาล สิ่งนี้มีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กซึ่งนำไปสู่การถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาของเด็กเอง

3. การพัฒนาองค์ประกอบของบทละคร

ในกิจกรรมการเล่านิทานซึ่งจัดบนโต๊ะนิทานซึ่งเป็นการเสนอภาพผ่านฉากและตัวละคร ฉะนั้นการพัฒนาองค์ประกอบของละคร จึงมีความสำคัญและครูซึ่งเป็นผู้จัดเตรียมและนำเสนอจักต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ ดังจะแสดงในรายละเอียดดังนี้

โครงเรื่อง ที่นำมาจัดกิจกรรมนิทานละครหุ่นส่วนใหญ่ ครูได้คัดมาจากนิทาน โดยพิจารณาจากนิทานที่มาจากการเล่นชกต่อยกันมา เป็นเรื่องราวที่บ่งบอกการดำเนินไปของชีวิตมนุษย์ในยุคแรกเริ่ม ซึ่งจะให้ความเป็นจริงของมวลมนุษยชาติซึ่งปรากฏได้ทุกหนทุกแห่ง ทว่าในการหยิบยกนิทานเรื่องใดๆ จากที่ได้กล่าวมาเพื่อนำมาเล่าให้เด็กฟังในแต่ละครั้งครูจักพิจารณาเรื่องที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในชั้นเรียน ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ได้พิจารณาความสอดคล้องกับบรรยากาศรอบๆกายซึ่งมีความสัมพันธ์กับฤดูกาลหรือประเพณีในช่วงเวลานั้น เช่น ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับวันวิสาขบูชา ครูจึงนำนิทานเรื่อง เจ้าชายสิทธัตถะ มาเล่าในกิจกรรมนี้ ซึ่งเป็นเรื่องราวของพระมหาสิทธของพระเจ้าสุทโธณะ นามว่าพระนางสิริมหามายา วันหนึ่งพระนางฝันว่า มีช้างเผือกน้อยเชือกหนึ่งมาหาพระนาง พระเจ้าสุทโธณะจึงให้โอรสลวงมาทำนายฝัน ได้ความว่า "พระนางจะมีพระโอรสเป็นมหาบุรุษที่ยิ่งใหญ่" หลังจากนั้นพระนางทรงพระครรภ์ ครั้นใกล้คลอดจึงเสด็จกลับไปบ้านเกิดของตนพร้อมกับพระพี่เลี้ยงเพื่อคลอดบุตรตามประเพณี ระหว่างทางเสด็จมาถึงสวนลุมพินีวัน พระนางทรงหยุดพักผ่อนไต่ต้นสาละ ระหว่างนั้นพระนางได้ประสูติเจ้าชายน้อย แล้วทรงตั้งพระนามว่า "เจ้าชายสิทธัตถะ"

จะเห็นได้ว่าโครงเรื่อง "พุทธประวัติ" นี้เป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในสมัยพุทธกาล กล่าวถึงการประสูติของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นเรื่องราวที่สำคัญต่อพุทธศาสนา และเป็นเรื่องหนึ่งในนิทานชาดกซึ่งพุทธศาสนิกชนควรมีความรู้ไว้เพราะจะสัมพันธ์กับวันสำคัญทางศาสนาพุทธอีกด้วย ในโครงเรื่องนี้ การเริ่มต้นเรื่องเป็นการแนะนำตัวละครเอกและแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตัวละครเอก เหตุการณ์ที่เรียงร้อยแสดงให้เห็นถึงภาพของราชประเพณีโบราณ ความเชื่อต่างๆของคนในสมัยก่อน มีการดำเนินเรื่องราบรื่น สงบ มีเหตุการณ์ตื่นเต้นที่น่าอินตเล็กลงในช่วงท้าย และจบด้วยความเปี่ยมสุข เป็นโครงเรื่องที่มีลำดับง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนนำเสนอภาพได้ชัดเจน เหมาะสำหรับเด็กเล็กๆสามารถเข้าใจง่าย

ตัวละคร ซึ่งหมายถึงผู้ดำเนินนั้น มีอิทธิพลแก่เด็กมากโดยเฉพาะอุปนิสัยและการกระทำของตัวละคร ซึ่งจะส่งผลต่ออารมณ์ จิตใจและพฤติกรรมของเด็ก เช่น ในเรื่องเจ้าชายสิทธัตถะมีตัวละครสำคัญในเรื่องได้แก่

พระเจ้าสุทโธณะ เป็นกษัตริย์ซึ่งทรงไว้ด้วยพระเมตตา มีความรักต่อพระมหาสิริ มีความเสียสละ มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจให้เรื่องราวต่างๆ ดำเนินไปอย่างราบรื่น เป็นตัวละครเอกของเรื่องตัวหนึ่ง นอกจากนี้พระเจ้าสุทโธณะยังเป็นตัวแทนของพ่อ ซึ่งเข้มแข็ง สุขุม แต่มีความอบอุ่น

พระนางสิริมหามายา เป็นตัวหลักของเรื่องสำคัญที่สุดเพราะเป็นตัวดำเนินเรื่อง ก่อให้เกิดเรื่องราวต่างๆตั้งแต่ต้นจนจบ เป็นตัวละครผู้ถ่ายทอดเรื่องราวสู่ผู้ชม ลักษณะตัวละครเป็นผู้ที่เปี่ยมล้นด้วยความรักความเมตตา ยึดมั่นในราชประเพณี เป็นหญิงที่อ่อนโยน

ดิงาม มองโลกในแง่ดี แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีความเป็นผู้นำเพราะมีตำแหน่งเป็นถึงพระราชินี นอกจากนี้พระนางศิริมหายา ยังเป็นตัวแทนของแม่ผู้เสียสละเปี่ยมไปด้วยความรักพร้อมปกป้องลูก

เจ้าชายสิทธัตถะ แม้ว่าตัวละครตัวนี้จะมีบทบาทน้อยแต่ก็เป็นตัวเอกที่สำคัญมากและขาดไม่ได้ เป็นหัวใจของเรื่องซึ่งเป็นเรื่องการเกิดของพระพุทธเจ้า เช่นเดียวกับช่วงที่เจ้าชายประสูติเป็นช่วงสำคัญที่สุดของเรื่อง เกิดความยิ่งใหญ่และเต็มไปด้วยความตื่นเต้นยินดี เจ้าชายสิทธัตถะเป็นตัวแทนของผู้ที่เพิ่งเดินทางมาถึงโลก ผู้ที่มีความบริสุทธิ์ เป็นผู้ที่มนุษย์และสรรพสิ่งบนพื้นโลกต่างเฝ้ารอคอยการมาถึง เป็นผู้ที่สำคัญ และเป็นผู้ที่พร้อมจะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากทุกสิ่งรอบกาย และนั่นหมายถึง "เด็ก" นั่นเอง

โอรหหลวง เป็นตัวรอง มีส่วนสำคัญที่ช่วยทำให้เรื่องคลี่คลาย เพราะเป็นผู้ที่ไขข้อสงสัยบางอย่างในเรื่อง โอรหหลวงเป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อถือของคนในสมัยก่อน ที่นับถือในผู้ที่ทรงปัญญาและมีวิชาความรู้ ทั้งยังเป็นสิ่งที่พินิจพิจารณาในเหตุการณ์ที่สำคัญ โอรหหลวงยังเป็นตัวแทนของครูที่เป็นที่พึ่งแก่ศิษย์ในด้านวิชาความรู้และการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

พระพี่เลี้ยง เป็นตัวรองอีกตัวหนึ่งที่มีความสำคัญ มีส่วนอำนวยความสะดวกหรือสนับสนุน ตัวละครเอกให้ดำเนินเรื่องได้ราบรื่นทั้งยังเป็นตัวช่วยเสริมให้เรื่องมีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พระพี่เลี้ยงยังเป็นตัวแทนของกัลยาณมิตรหรือเพื่อนที่พร้อมจะอยู่เคียงข้างเรา และให้ความช่วยเหลือในทุกๆ สิ่ง สำหรับเด็กแล้วจะรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยยิ่งขึ้นเมื่อรู้ว่าตนเองมีได้ออยู่เพียงลำพัง สิ่งนี้มีส่วนนำพาให้เด็กมีความเชื่อมั่นที่จะดำรงอยู่ในโลกนี้ต่อไป

นอกจากตัวละครสำคัญดังกล่าวแล้ว ยังมีตัวละครประกอบอื่นๆ อีกได้แก่ ช้างเผือก เป็นตัวแทนของความยิ่งใหญ่ เป็นสัญลักษณ์ของกษัตริย์ ซึ่งทรงไว้ด้วยความดีงามหาผู้ใดเสมอเหมือน นอกจากนี้ยังมีสัตว์ต่างๆ ได้แก่ นก ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งที่อยู่ไกลเบื้องบนและเป็นสิ่งที่เด็กเพิ่งจะมา กระจ่าย กวาง และช้าง เป็นตัวแทนของผู้ที่อยู่บนพื้นโลก ซึ่งต่างพร้อมใจกันมาต้อนรับผู้มาใหม่ ด้วยความเป็นมิตรและยินดี

เห็นได้ว่าเรื่องนี้จะไม่มีความเป็นตัวละครที่เป็นตัวร้าย หรือแม้กระทั่งเหตุการณ์ร้ายๆ เลย เรื่องนี้จึงเป็นการนำเสนอความดีและความงามสู่เด็กอย่างแท้จริง

แก่นเรื่อง ในนิทานละครหุ่นต้องสะท้อนความดีงาม หรือศีลธรรมอันเกิดจากการกระทำของตัวละครในเรื่อง ในส่วนนี้เองที่ครุมุ่งเน้นให้เด็กได้รับเข้ามาสู่ภายในส่วนลึกในตัวเด็ก ซึ่งนิทานแต่ละเรื่องมีแก่นเรื่องที่ต่างกันดังเช่น ในเรื่องเจ้าชายสิทธัตถะ แก่นเรื่องสำคัญเป็นเรื่องของความรักและความเสียสละของแม่ที่มีต่อลูก ความความอดทนของแม่ที่มีต่อความยากลำบากในการอุ้มท้อง แต่แฝงความรู้เรื่องพุทธประวัติของพระพุทธเจ้า ในช่วงก่อนประสูติ จะเห็นว่าแก่นเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน ต่ออารมณ์และจิตใจของเด็กอย่างมาก เพราะใกล้ตัวเด็กโดย

เฉพาะเด็กในวัยอนุบาล เด็กยังมีความผูกพันกับแม่เป็นอย่างมาก ฉะนั้นเรื่องนี้จึงสามารถเข้าถึงตัวเด็กได้ง่าย และจะฝังแน่นอยู่ในตัวและจิตใจของเด็กไปจวบจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่มีแต่ความรักและความเสียสละให้แก่ทุกสรรพสิ่งบนโลกเสมือนแม่ที่ให้สิ่งเหล่านี้แก่ตัวเค้า ซึ่งเด็กสามารถสัมผัสได้แจ่มชัดขึ้นจากภาพนิทานละครหุ่นที่ครูให้ในช่วงวัยอนุบาลนั่นเอง

บทพูด หรือบทบรรยายครูจะดัดแปลงหรือแต่งขึ้นจากเค้าโครงเรื่องเดิมซึ่งจำกัดองค
แนวคิดสำคัญของเรื่องไว้ แล้วนำมาแต่งใหม่โดยใช้ภาษาที่สุภาพสละสลวย ชัดเจน ให้ภาพอัน
งดงาม เมื่อนำมาเล่าให้ความไพเราะ ราบรื่นน่าผู้ฟังแม้ว่าปราศจากการใช้ใช้น้ำเสียงที่สูงต่ำตาม
ลักษณะของตัวละครหรือเหตุการณ์ เช่น ในเรื่องเจ้าชายสิทธัตถะ ครูได้แต่งโดยใช้ภาษาที่มีความ
สุภาพและสละสลวยเช่นกัน แต่มีบางช่วงที่จะต้องใช้คำราชาศัพท์ ซึ่งเป็นคำที่บุคคลธรรมดาจัก
ต้องใช้เมื่อกล่าวถึงหรือพูดกับพระราชวงศ์ อย่างไรก็ดีในภาพรวมของบทในนิทานเรื่องนี้จะใช้
คำราชาศัพท์ไม่มาก และใช้ซ้ำๆ ทั้งยังเป็นคำที่เด็กสามารถเดาความหมายได้จากภาพเหตุการณ์
ของเรื่อง เนื่องจากการดำเนินเรื่องไม่ซับซ้อนเด็กเองสามารถติดตามและคาดเดาเหตุการณ์ไป
อย่างไม่ติดขัด แม้ว่าบางคำจะยากเกินไปสำหรับเด็กเล็กๆ แต่ทว่าดังที่กล่าวไปแล้วว่าเด็ก
สามารถเข้าใจได้จากภาพที่เห็นในเรื่อง อีกทั้งเด็กเองยังได้มีโอกาสเรียนรู้คำที่ยากขึ้นกว่าระดับ
ความรู้ของตนเองอีกชั้นหนึ่งเป็นการช่วยดันความสามารถทางภาษาของเด็กให้สูงขึ้นอีกชั้นหนึ่ง

เพลง/ดนตรีและเสียงประกอบ ที่ใช้ในการเล่านิทานละครหุ่นครูจะใช้เพลงที่ช่วยให้
บรรยากาศของเรื่องไม่ถูกกระทบกระเทือน ไม่ใช้เพลงหรือดนตรีที่ให้ความตื่นเต้นแต่หากเป็นดนตรีที่
มีความไพเราะ นุ่มนวล ประคองอารมณ์เด็กซึ่งเป็นผู้ฟังให้อยู่ในวงค์ เช่น เรื่องเจ้าชายสิทธัตถะ
จะมีเพลงประกอบในช่วงที่พระนางสิริมหามายาเดินชมสวนลุมพินีวัน ซึ่งเพลงที่ใช้จะมีเนื้อหา
เกี่ยวกับแม่ซึ่งกำลังกล่อมให้ลูกนอน ทำนองเพลงซ้ำๆ นุ่มนวล เป็นการสร้างบรรยากาศของเรื่อง
ให้มีความรื่นรมย์ยิ่งขึ้น ในการร้องเพลงดังกล่าวประกอบการแสดงครูจะร้องเพลงด้วยเสียงที่สูง
เนื่องจากเสียงเพลงสามารถสะกดอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมได้ โดยเฉพาะผู้ชมที่เป็นเด็กเล็กๆ
แล้วเสียงที่สูงจะใกล้เคียงกับเสียงธรรมชาติของเด็ก เด็กเองจะร้องตามได้ง่ายและเข้าถึงตัวเด็กได้
ดีกว่าเสียงที่ต่ำนอกจากเสียงเพลงประกอบแล้ว เสียงของครูเวลาเล่านิทานปกติก็มีส่วนสำคัญ ครู
ควรจะเล่านิทานด้วยเสียงที่ราบเรียบ ไม่ต้องใช้เสียงสูง ต่ำปรับเปลี่ยนไปตามอารมณ์ของตัวละคร
เพราะในส่วนนี้จะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้จินตนาการภาพอารมณ์ความรู้สึกทั้งหลายเหล่านั้น
ด้วยตัวของเด็กเอง ซึ่งบางครั้งการจินตนาการของเด็กอาจจะได้ธรรมชาติในการฟังนิทานมากกว่าที่
ครูเสริมแต่งเสียอีก

ภาพฉากและเทคนิค สำหรับการแสดงละครหุ่นจะนำเสนอภาพซึ่งประกอบไปด้วย
ฉาก ตัวละครและเครื่องแต่งกาย แสงและสีสันทของไฟ ดังนี้

ภาพฉาก ครูจะจัดฉากโดยใช้วัสดุที่มาจากธรรมชาติมาจัดวางบนผ้าสีพื้นซึ่งนำมาปูบนโต๊ะ โดยจัดให้มีสีที่เหมาะสมกับสถานที่ซึ่งแต่ละสีบ่งบอกถึงความหมายของสถานที่แตกต่างกันออกไป ผ้าสีต่างๆ นอกจากจะช่วยเรื่องความเข้าใจในสถานที่แล้วยังสามารถส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของเด็กได้อีก เช่น ในนิทานเรื่องเจ้าชายสีหัตถะ ประกอบไปด้วยฉากพระราชวังและฉากสวนลุมพินีวัน ซึ่งทั้งสองฉากจะจัดไว้ในโต๊ะเดียวกันเพียงแต่ด้านซ้ายเป็นฉากพระราชวังและด้านขวาเป็นฉากสวนลุมพินีวัน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ฉากพระราชวัง ครูจะใช้ก้อนหินและท่อนไม้มาวางไว้แล้วใช้ผ้าสีทอคลุมบริเวณฉากพระราชวัง ผ้าสีทอที่นำมาใช้เป็นพระราชวังนั้น คือสีแห่งศรัทธา เป็นสัญลักษณ์ของความยิ่งใหญ่ ซึ่งรัศมีหรือประกายจากสีทอมีพลังบางอย่างซึ่งเป็นผลต่อสรรพสิ่งรอบข้างได้ ทั้งยังเป็นสีที่มีความสว่าง ดูการให้ปัญญาแก่เด็ก

ฉากสวนลุมพินีวัน ฉากนี้พื้นจะปูด้วยผ้าสีเขียวเข้ม ด้านบนซึ่งคลุมกิ่งไม้เป็นผ้าสีเขียวอ่อนและด้านข้างเป็นการคลุมผ้าด้วยสีเหลือง สีเหล่านี้นอกจากแสดงถึงลักษณะของสวนซึ่งเป็นธรรมชาติส่วนใหญ่จะเป็นสีเหลืองและเขียวแล้วยังมีความหมายคือ สีเหลืองเป็นตัวแทนของความสว่าง ปัญญาและความดี ที่ครูส่งให้เด็กผ่านภาพฉาก สีเขียวเป็นสีแห่งธรรมชาติที่ล้อมรอบตัวเด็กให้ความร่มรื่น ความสดชื่น และความสุข นอกจากนี้ยังมีท่อนไม้และกิ่งไม้ ซึ่งทำให้ฉากดูสมจริงและมีชีวิตชีวมากขึ้น นอกจากนี้บนโต๊ะนิทานครูจะปูโต๊ะด้วยผ้าสีน้ำเงินก่อนเป็นชั้นแรกเป็นการคลุมหน้าโต๊ะด้านล่าง และมีความหมายเสมือนครูลำเลียงเรื่องที่เกิดขึ้นบนพื้นโลกซึ่งแทนที่ด้วยสีน้ำเงิน

ตัวละครและเครื่องแต่งกาย ตัวละครที่ใช้ในกิจกรรมละครหุ่น ในโรงเรียนไอรักมีการใช้หุ่นในหลายลักษณะด้วยกัน ซึ่งได้แก่

หุ่นปม คือหุ่นที่ทำจากผ้า ส่วนหัวกลมข้างในใส่ฟองแล้วผูกเป็นปม ไม่มีหน้าตา จมูกหรือปาก ส่วนแขนทั้งสองข้างเป็นลักษณะของปลายผ้าที่มัดเป็นปมแต่เล็กกว่าส่วนหัว นำขนแกะมาติดเป็นผมแล้ว คลุมด้วยผ้าสีต่างๆตามลักษณะของตัวละคร

หุ่นสาย ลักษณะตัวหุ่นและการแต่งกายเหมือนหุ่นปม ทว่าโนจะใช้เส้นด้ายหรือเชือกตรึงไว้ที่ หัว และแขนทั้งสองข้าง เพื่อใช้บังคับหุ่นในการเชิด

หุ่นเงา คือหุ่นที่สร้างขึ้นจากกระดาษ และนำเสนอกภาพผ่านเงาซึ่งปรากฏที่ฉากด้านหน้าของโต๊ะซึ่งมีไฟฉายผ่านหุ่นอยู่ด้านหลัง เด็กจะเห็นเพียงเงาของหุ่นแต่ไม่เห็นผู้เชิด

หุ่นที่เชิดบนตัวครู หุ่นชนิดนี้ไม่รูปแบบของตัวหุ่นที่แน่นอนอาจทำจากช้อนไม้ ผ้า หิน เปลือกหอย หรือวัสดุอื่นที่หาได้ในชั้นเรียน ทว่าจุดสำคัญคือการเชิดบนตัวครู ซึ่งเป็นทั้งผู้เล่าและผู้เชิด ครูอาจนำผ้าหรือสิ่งอื่นมาตกแต่งบนตัวครูเพื่อให้เป็นฉากที่เหมาะสมกับเรื่อง หุ่นแบบตั้งโต๊ะ ซึ่งมีลักษณะเป็นหัวกลมตัวเป็นทรงกระบอกสามารถตั้งโต๊ะ

ได้ ทำจากผ้ากำมะหยี่ ไม่มีหน้าตา แขน ขา แต่มีผมและสวมชุดตามลักษณะของตัวละครในเรื่อง
หุ่นตั้งโต๊ะนี้จะเห็นว่ามีส่วนที่ขาดไปจากหุ่นประเภทอื่น ตรงที่ไม่มีแขน ขาและหน้าตานั่น ส่วนนี้ครู
จะเปิดโอกาสให้เด็กได้จินตนาการรูปร่างหน้าตาที่สมบูรณ์ของหุ่นนั้นด้วยตนเองจากเรื่องที่เด็กได้
ชม เด็กจะมีอิสระที่จะเลือกให้หุ่นหรือตัวละครตัวนั้นเป็นอย่างไรก็ได้ไม่จำกัดแล้วแต่จินตนาการ
อันกว้างไกลของแต่ละคน สำหรับเด็กเล็กๆแล้วเป็นเรื่องที่ไม่ยากจนเกินไป แต่ทว่าครูยังต้อง
นำทางเสนอภาพบุคคลลักษณะนิสัยของตัวละครนั้นๆ ด้วยสีเส้นของอารมณ์ของตัวละครให้แก่เด็ก
เช่นตัวอย่างของตัวละครในเรื่องเจ้าชายสิทธัตถะ ดังนี้

พระเจ้าสุทโธณะ หุ่นตั้งโต๊ะผมสีน้ำตาลเข้มมีต้นสีทองพันรอบ
ศีรษะเป็นมงกุฏ สวมเสื้อข้างในสีแดงซึ่งแสดงถึงความเป็นตัวตน ความยิ่งใหญ่ อบอุ่นสง่ามีตั้ง
ดวงอาทิตย์ ส่วนเสื้อคลุมสีน้ำเงินขลิบทอง ซึ่งสีทองแสดงถึงความเป็นกษัตริย์

พระนางสิริมหามายา หุ่นตั้งโต๊ะผมยาวสีน้ำตาลอ่อนสวมมงกุฎสีทอง
สวมชุดสีฟ้าซึ่งแสดงถึงความเป็นแม่ และผู้ปกป้อง

โอรสหลวง หุ่นตั้งโต๊ะผมสีน้ำตาลเข้ม สวมชุดด้านในสีเทาซึ่งหมายถึง
ผู้รอบรู้ ผู้สูงอายุซึ่งมีสติปัญญาปราดเปรื่อง ส่วนเสื้อคลุมด้านนอกสีน้ำตาล

พระพี่เลี้ยง หุ่นตั้งโต๊ะตัวสีน้ำตาลตามสวมชุดขาว ผมใช้ผ้าสีขาวคลุม
ศีรษะ สีขาวบ่งบอกถึงความดี

เจ้าชายสิทธัตถะ ตุ๊กตาเด็กทารก ทำจากขนแกะสีขาว ซึ่งบ่งบอกถึง
จิตวิญญาณที่บริสุทธิ์

สัตว์ต่างๆ ทำจากขนแกะนำมาสร้างเป็น ข้างเผือก (สีขาว) กระจ่าย
(สีเหลือง) นก(สีขาว) กวาง(สีน้ำตาล) ซึ่งขนแกะเป็นวัสดุที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปร่างได้หลาก
หลาย และข้างที่ประดิษฐ์จากเชือกสีน้ำตาล

แสงและสีเส้นของไฟ ในบรรยากาศของห้องเรียนช่วงเล่นนิทานประกอบหุ่นนั้น ครู
จะทำห้องให้มีแสงสลัวอยู่ในบรรยากาศ ที่ใกล้เคียงกับความฝันและเหมาะกับการฟังนิทานซึ่งเป็น
จินตนาการที่ฝัน บรรยากาศเช่นนี้จะช่วยสร้างความสนใจและดึงดูดเด็กเข้ามาร่วมในนิทานได้ดีกว่า
แสงสว่างจ้า ฉะนั้นแสงไฟที่ครูใช้ส่องมายังโต๊ะนิทานจึงเป็นแสงไฟสลัวที่ส่องตรงมายังโต๊ะนิทาน
พอที่เด็กจะสามารถมองเห็นตัวละครได้

4. สรุป/อภิปราย/การถ้อยออกของพฤติกรรม

พบว่าการจัดกิจกรรมนิทานละครหุ่นนั้น ครูไม่ใช้วิธีการในการสรุปหรืออภิปรายใดๆ จาก
สิ่งที่ได้ในกิจกรรมละคร ทว่าผลจากกิจกรรมจักพัฒนาเด็กทางด้านอารมณ์ จิตใจและความ
คิดทางด้านศีลธรรม ตลอดจนพฤติกรรมการเล่นที่ได้รับการพัฒนา จากกิจกรรมละคร เช่น
ตัวอย่างการเล่นในช่วงกิจกรรมอิสระของเด็กคนหนึ่ง

น้องมะเฟืองจัดวางท่อนไม้ขนาดต่างๆไว้บนโต๊ะอาหารโดยจัดให้ชิดขอบด้านหนึ่งจากนั้นนำผ้าปูทับที่ละมืนเริ่มจากสีขาว แดง ชมพู แล้วพูดว่า "เฟืองจะแสดงละคร" จากนั้นนำผ้าสีขาวบางคลุมโต๊ะที่จัด เมื่อเด็กอีกคนหนึ่งเข้ามา ถามว่า "เปิดละครได้ยัง" น้องมะเฟืองและเพื่อนจึงจับชายผ้ากันคนละด้านแล้วยกผ้าคลุมซ้ำๆพร้อมกับร้องเพลงเปิดนิทาน

5. การปรับปรุงแก้ไข

ในการจัดแสดงละครหุ่นซ้ำกันเป็นเวลานานแม้ว่าทุกครั้งที่ปฏิบัติเหมือนกัน ทว่าในแต่ละครั้งที่เข็ดนั้น พบว่าครูจะพบความบกพร่องในตนเองและได้ปรับให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป

3.1.2) สื่อที่ใช้ในกิจกรรมละคร

ในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นสิ่งที่ช่วยสร้างความคิดของครูให้มาสู่ภาพที่ชัดเจน ซึ่งครูจักต้องพิจารณาเลือกอย่างพิถีพิถันคือ สื่อหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมวงกลมและกิจกรรมเล่านิทาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิทานละครหุ่น อุปกรณ์ที่นำมาประดิษฐ์หุ่น หรือจากนิทานล้วนมีแนวคิดที่สำคัญยิ่ง สื่อส่วนใหญ่ทำมาจากวัสดุที่มาจากธรรมชาติ และง่ายต่อการดัดแปลงเป็นสิ่งต่างๆ ซึ่งสื่อเหล่านี้ครูจะจัดไว้ประจำห้องอยู่แล้วเช่น ผ้าผ้ายางสีต่างๆ ตะกร้าหวาย, ท่อนไม้, เมล็ดพืช, ขนแกะ เป็นต้น ทว่าในการเลือกวัสดุมาจัดโต๊ะนิทานนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่สื่อความหมายของนิทานได้ตรงตามแนวคิด เช่น สีของผ้า ซึ่งสีที่ปรากฏบนโต๊ะนิทานส่งผลต่อเด็กในด้านความรู้สึก เช่นในสีที่สว่าง ให้ความรู้สึกถึงความดีงาม มีสติปัญญา แต่สีในโทนมืดทึบ กลับให้ความรู้สึกในด้านความชั่วร้าย หวาดกลัว เป็นต้น

3.1.3) การจัดกลุ่มเด็กในกิจกรรมละคร

ในกระบวนการของกิจกรรมวงกลมนี้เด็กๆทุกคนได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรม แม้ว่าจะมีเด็กบางคนที่ได้รับมอบหมายให้ออกมาเป็นตัวละครที่เป็นตัวแทนในการนำเสนอภาพธรรมชาติก็ตามเช่นพระอาทิตย์ ลม ผ่น เป็นต้น แต่ในวงกลมครั้งต่อไปบทบาทดังกล่าวก็จะหมุนเวียนไปสู่เด็กทุกๆคนจนครบทั้งห้องเรียน ส่วนในกิจกรรมเล่านิทานเด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการฟังนิทานที่ครูเล่าโดยเล่าปากเปล่า และวิธีการเช็ดหุ่น ทว่าในวิธีการเช็ดหุ่นโดยให้เด็กมาช่วยเช็ดนั้นครูได้เลือกเด็กโตหรือพี่น้องอนุบาล 3 ซึ่งมีความพร้อมและสมัครใจเช็ด

จะเห็นว่าในการทำกิจกรรมในแต่ละวันใช้ช่วงเวลาสั้นๆและปฏิบัติซ้ำๆกันทุกวัน แต่ทว่าก่อนที่ครูจะสามารถนำกิจกรรมได้ตลอดรอดฝั่งเช่นนั้นครูต้องเตรียมตัวและเตรียมอุปกรณ์ดังแสดงในรายละเอียดดังนี้

3.1.4) บทบาทครูในกิจกรรมละคร

ในการปฏิบัติกิจกรรมวงกลมและกิจกรรมเล่านิทาน ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดกิจกรรมดังกล่าว บทบาทครูในกิจกรรมวงกลม เริ่มตั้งแต่การเตรียมบทการเลือก/แต่งบท การคิดท่าทาง เมื่อเข้าสู่กิจกรรมครูจะเป็นผู้นำเด็กให้เคลื่อนไหวไปพร้อมๆกัน ในขณะที่ปฏิบัติทำกิจกรรมวงกลมบทบาทสำคัญคือครูต้องเป็นผู้สังเกตบรรยากาศของห้องหรือเด็กทุกคน เช่นถ้าตึงเครียดมากครูอาจจะเล่นคำ หรือท่องบทต่างๆด้วยเสียงเล็กๆ หรือเพิ่มเทคนิคได้บ้าง เพื่อให้บรรยากาศของห้องดีขึ้น หรือเมื่อมีเด็กมาใหม่ครูอาจพากันจูงมือเดินไปรอบๆก่อนจะเข้ากิจกรรม เป็นต้น

บทบาทครูในกิจกรรมนิทานละครหุ่น ตั้งแต่การเตรียม เลือกเรื่องที่จะมาเล่า ทำหุ่นเชิด ซ่อมการเล่าและเชิด สร้างฉาก/จัดโต๊ะนิทาน เมื่อเข้าสู่กิจกรรมครูจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศแห่งการเล่านิทานและนำเด็กเข้าสู่บรรยากาศดังกล่าว ในการเล่านิทานครูจะเป็นผู้เล่าปากเปล่าในสัปดาห์แรก และเชิดหุ่นในสัปดาห์ต่อไป ครูต้องคอยสังเกตเด็กที่พร้อมและสมัครใจที่จะมาเชิดหุ่นกับครู บทบาทที่สำคัญของครูเมื่อเข้าสู่กิจกรรมทุกกิจกรรมคือ ครูต้องทำอารมณ์จิตใจให้สงบ มีสติและมีความมั่นคง

3.2) ลักษณะการใช้ละครตามแนวคิดทฤษฎี

3.2.1) กิจกรรมประจำวันที่น่าละครมาใช้

ครูได้นำกิจกรรมละครเข้ามาไว้เป็นส่วนหนึ่งของตารางกิจวัตรประจำวันซึ่งเด็กๆ จักต้องปฏิบัติเป็นประจำทุกวันอันได้แก่ กิจกรรมวงกลมและกิจกรรมเล่านิทาน ดังแสดงในตารางกิจวัตรประจำวันต่อไปนี้

ตารางกิจวัตรประจำวัน

เวลา	กิจกรรม
7.30 – 9.30 น.	เล่นสร้างสรรค์ และปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ดังนี้ วันจันทร์ ร้อยดอกไม้ วันอังคาร ทำขนม วันพุธ บั้นขี้ผึ้ง (ว่ายนํ้า) วันพฤหัสบดี ระบายสีนํ้า / สีเทียน วันศุกร์ หัตถกรรม / ทำอาหาร
9.30 – 10.00 น.	เก็บของเล่น เข้าห้องนํ้า เช็ดหน้า พรมนํ้าหอม หวีผม
10.00 – 10.30 น.	รับประทานอาหารว่าง
10.30 – 11.00 น.	กิจกรรมวงกลม เคารพธงชาติสวดมนต์ (วันสุกกริธาไทย)
11.00 – 12.00 น.	กิจกรรมเล่นสนาม

12.00 - 12.30 น.	นิทานละครหุ่น / ร้องเพลง / เกม
12.30 - 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 14.30 น.	นอนกลางวัน
14.30 - 15.00 น.	ตื่นนอน รับประทานอาหารของว่าง ผู้ปกครองรับกลับบ้าน

จากตารางกิจวัตรประจำวัน กิจกรรมวงกลมจัดอยู่ในช่วงเวลาของกิจกรรมในช่วงเช้า เวลา 10.30 – 11.00 น. เฉพาะกิจกรรมวงกลมอย่างเดียวจะใช้เวลาประมาณ 10 -15 นาที ซึ่งจัดอยู่ในช่วงหลังจากที่เด็กๆ ได้เล่นสร้างสรรค์ตอนเช้า ส่วนกิจกรรมเล่านิทาน ซึ่งนอกจากครูจะเล่านิทานแล้วยังมีการขีดละครหุ่นประกอบการเล่า ถูกจัดให้อยู่ในช่วงเพียงหลังจากเล่นสนาม ซึ่งเป็นช่วงแห่งบทสรุป เวลา 12.00 – 12.30 น. ใช้เวลาในการเล่าจริงประมาณ 5 -10 นาที จากตารางกิจวัตรประจำวัน มาถึงช่วงเวลาใน 1 เทอมนี้ ครูได้จัดเนื้อหาในกิจกรรมวงกลมและกิจกรมนิทาน ให้เหมาะสมกับช่วงเวลาซึ่งแตกต่างกันไป ดังนี้

กิจกรรมวงกลม ได้แบ่งเป็น 2 เรื่องและแต่ละเรื่องมีระยะเวลาดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมวงกลม "คุณแม่ซักผ้า" (กิจกรรมสำหรับน้อง อ.1 ได้ปรับตัว)
เริ่มวันที่ 23 เมษายน 2544 – 8 มิถุนายน 2544 (รวม 7 สัปดาห์)
2. กิจกรรมวงกลม "แม่ธรณี" (กิจกรรมวงกลมที่สอดคล้องกับฤดูกาล)
เริ่มวันที่ 11 มิถุนายน 2544 – 20 กรกฎาคม 2544 (รวม 6 สัปดาห์)

กิจกรรมเล่านิทานได้แบ่งเป็น 3 เรื่องและแต่ละเรื่องมีระยะเวลาดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมเล่านิทานเรื่อง "พุทธประวัติ"(นิทานสอดคล้องกับวันวิสาขบูชา)
เริ่มวันที่ 23 เมษายน 2544 – 25 พฤษภาคม 2544 (รวม 5 สัปดาห์)
2. กิจกรรมเล่านิทานเรื่อง "หิวผักกาดยักษ์" (นิทานเพื่อให้รู้จักการร่วมมือกันกระตุ้นให้ทานผัก)
เริ่มวันที่ 28 พฤษภาคม 2544 – 29 มิถุนายน 2544 (รวม 5 สัปดาห์)
3. กิจกรรมเล่านิทานเรื่อง "แสงเทียน" (นิทานสอดคล้องกับวันเข้าพรรษา)
เริ่มวันที่ 6 กรกฎาคม 2544 – 20 กรกฎาคม 2544 (รวม 5 สัปดาห์)

ตารางที่ 24 แสดงระยะเวลาการใช้กิจกรรมวงกลมและกิจกรรมเล่านิทาน

เวลา/กิจกรรม	เม.ย.		พ.ค.				มิ.ย.				ก.ค.		
	19	30	7	14	21	28	4	11	18	25	2	9	16-20
10.30-11.00 น. กิจกรรมวงกลม	←-- กิจกรรมวงกลมคุณแม่ซักผ้า ----->						←-- กิจกรรมวงกลมแม่ธรณี ----->						
12.00-12.30 น. กิจกรรมเล่านิทาน	←-- เรื่องพุทธประวัติ ----->					←-- เรื่องหัวผักกาดยักษ์ ----->					← เรื่องแสงเทียน ----->		

ในโรงเรียนอนุบาลบ้านรักกิจกรรมวงกลมและกิจกรรมนิทานดังกล่าว เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากกิจกรรมวงกลมและกิจกรรมเล่านิทานในโรงเรียนแห่งอื่นๆ ซึ่งลักษณะเฉพาะนี้เอง สามารถจัดให้เข้ามาอยู่ในประเภทกิจกรรมละครในการศึกษาวิจัยนี้ได้ดังนี้

3.2.2) ประเภทของกิจกรรมละครที่นำมาใช้

กิจกรรมวงกลมและกิจกรรมเล่านิทานสามารถจัดอยู่ในละครในการศึกษาทั้ง 9 ประเภทในงานวิจัย ได้ดังนี้

กิจกรรมวงกลม ลักษณะของกิจกรรมครูได้นำเรื่องราวธรรมชาติ ทั้งพืช สัตว์และสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆตัวพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน มาเรียงร้อยเป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่องกัน แล้วนำมาแต่งเป็นบทร้อยแก้ว บทร้อยกลองและบทเพลง นำมาแสดงในกิจกรรมวงกลม โดยครูเป็นผู้นำกิจกรรมท่อง/ร้องบท แล้วแสดงท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบ ไปพร้อมๆกับเด็ก ในเรื่องราว "แม่ธรณี" มีตัวละครสำคัญหลายตัว เด็กที่แสดงเป็นตัวดังกล่าวได้ก้าวเข้ามาในวงกลมแล้วทำท่าทางตามบทบาทที่ตนได้รับ จากลักษณะดังกล่าวสามารถจัดให้อยู่ในละครในการศึกษา 3 ประเภท ดังนี้

1) ละครประเภทที่ 1 การนำฉากหรือเหตุการณ์ประจำวัน

วันมาแสดงซ้ำ เช่นในกิจกรรมวงกลม "คุณแม่ซักผ้า" เด็กได้สวมบทบาทเป็นคุณแม่ที่ทำงานซักผ้า ในช่วงเวลาหน้าฝนซึ่งมีความยุ่งยากลำบากในการตากและเก็บ ผ้า ตลอดจนอิทธิพลของหน้าฝนที่มีสัตว์ต่างๆออกมาสร้างความชุ่มฉ่ำของฝนมากมายและเด็กก็ได้บทแสดงเป็นสัตว์เหล่านั้น ซึ่งสิ่งนี้เด็กสามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน ทั้งยังเป็นท่าทางที่กระทำซ้ำๆกันเป็นการย้ำทวนภาพชีวิตประจำวันเช่นเดียวกับภาพของแม่ที่ต้องทำงานบ้านคือการซักผ้า ซึ่งเป็นภาพที่คุ้นเคยสำหรับเด็กเล็กๆและได้สวมบทบาทเป็นคุณแม่ที่อยู่ในสภาพการณ์และบรรยากาศเช่นนั้น

2) *ละครประเภทที่ 6 ละครที่มีบทพูดประสานเสียงและเรื่องราวจากบทเพลง* เนื่องจากในบทละครนี้มีการแต่งเป็นบทกลอนและบทเพลงสลับกัน มีจังหวะและท่วงทำนองของทั้งบทเพลงและบทกลอน การสวมบทบาทและการเคลื่อนไหวจึงต้องกระทำให้สอดคล้องไปพร้อมๆกัน ในบทเพลงบางบทครูจะนำมาจากบางส่วนของเนื้อเพลงที่มีผู้แต่งไว้แล้ว ฉะนั้นกิจกรรมวงกลมนี้จึงจัดให้อยู่ในละครประเภทที่ 6.

3) *ละครประเภทที่ 7 ละครที่มีบทพูด* เนื่องจากในละครประเภทนี้เด็กที่ได้รับบทบาทให้แสดงเป็นตัวละครตัวใดก็จะต้องสวมบทบาทไปตามหน้าที่ของตัวละครนั้นๆตามที่ได้กำหนดมา ทั้งการแสดงท่าทางและการพูด จะเห็นได้ว่าในบทของ "แม่ธรณี" จะมีการมอบหมายหน้าที่ของตัวละครต่างๆ ซึ่งได้ถูกกำหนดมาแล้วจากครู และเด็กต้องกระทำท่าทางและร้องเพลงหรือท่องไปตามบทที่ตนได้รับ แม้ว่าการท่องหรือการร้อง จะกระทำไปพร้อมๆกันทั้งครูและเด็กแต่ผู้ที่แสดงเป็นตัวละครยังต้องมีบทบาทสำคัญในวงกลม

กิจกรรมนิทานละครหุ่น ลักษณะของกิจกรรมครูจะคัดสรรเรื่องราวจากนิทานซึ่งมีผู้แต่งไว้แล้ว นำมาสร้างเป็นละครหุ่น ซึ่งจำกัดองประดิษฐ์หุ่น ซึ่งเป็นหุ่นตั้งโต๊ะตามตัวละครที่สำคัญในเรื่อง และสร้างฉากตามเนื้อเรื่องบนโต๊ะเรียน แล้วจึงนำหุ่นมาเชิดบนโต๊ะประกอบกับเล่านิทานให้เด็กฟัง ซึ่งในช่วงแรกๆของการเล่านิทานละครหุ่นครูจะเป็นผู้เล่านิทานและเชิดหุ่นด้วยตนเอง ระยะเวลาครูจึงจะมอบหมายให้เด็กเป็นผู้เชิดหุ่นและครูเป็นผู้เล่านิทาน ลักษณะดังกล่าวอยู่ในละครในการศึกษา 3 ประเภท ดังนี้

1) *ละครประเภทที่ 3 การแสดงละครหุ่น* เนื่องจากในการนำเสนอเรื่องราวนี้นักเรียนได้ใช้หุ่นเป็นสื่อกลางในการแสดงโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการควบคุมท่าทางการเคลื่อนไหวของหุ่นให้เป็นไปตามบทบาทในท้องเรื่อง

2) *ละครประเภทที่ 4 การนำบางส่วนจากเรื่องเล่าหรือในหนังสือมาเล่นเป็นละคร* เนื่องจากเรื่องราวนี้นักเรียนนำมาเล่าให้นักเรียนฟังส่วนใหญ่จะคัดมาจากนิทานที่มีผู้แต่งไว้แล้วหรือนำมาจากเรื่องเล่าหรือตำนานที่มีผู้เล่าสืบทอดกันเป็นเวลานาน เช่นเดียวกับเรื่องพุทธประวัติที่เป็นเรื่องราวที่ได้รับการเล่าขานสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล แล้วครูจึงนำเรื่องดังกล่าวมาสร้างองค์ประกอบของละครต่างๆ แล้วจึงนำมาจัดกิจกรรมนิทานละครหุ่น

3) *ประเภทที่ 7 ละครที่มีบทพูด* เนื่องจากในการแสดงนิทานละครหุ่น ครูจะเป็นผู้เล่าบรรยายเรื่องราว ส่วนเด็กซึ่งเป็นผู้เชิดจะมีหน้าที่เชิดควบคุมหุ่นซึ่งเป็นตัวละครให้เคลื่อนไหวท่าทางไปตามบทบาทและบทพูดที่ได้รับ โดยที่เด็กหนึ่งคนอาจจะเชิดหุ่นมากกว่าหนึ่งตัวก็ได้ นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่าในช่วงเวลาของการเล่นกิจกรรมสร้างสรรค์ในช่วงเช้า เด็กๆในชั้นเรียนจะจัดโต๊ะนิทานและนำตุ๊กตามาตกแต่ง เพื่อเล่นนิทานและเชิดหุ่น คล้าย

กับกิจกรรมที่ครูจัดให้ทุกวัน ซึ่งในสัปดาห์นี้จัดว่าเป็นละครประเภท *ละครที่มีบทพูด* ที่เด็กได้จัดสร้างขึ้นมาด้วยตนเองเช่นกัน

สรุปว่าโรงเรียนอนุบาลบ้านรัก ได้จัดกิจกรรมซึ่งเป็นกิจกรรมละครในการศึกษาในขอบข่ายของการวิจัยนี้ ได้ครอบคลุมถึง 5 ประเภทคือประเภทที่ 1 3 4 6 และ 7 ซึ่งเป็นกิจกรรมที่หลากหลายทั้งยังเป็นกิจกรรมที่มีส่วนของการพัฒนาซึ่งกันและกัน นั่นคือการเริ่มกิจกรรมวงกลมจากกิจกรรมที่ง่ายและเหมาะกับเด็กที่เพิ่งเริ่มเข้าชั้นเรียนเป็นการปูพื้นฐานให้เด็กคุ้นเคยและปรับตัวด้วยกิจกรรมง่ายๆ เรื่องราวสั้นๆ ไม่มีโครงเรื่องซับซ้อนเด็กสามารถเข้าใจได้ ทั้งยังมีการเคลื่อนไหวที่เข้าไปเข้ามาช่วยให้เด็กตามทันได้ อย่างเช่นกิจกรรมวงกลม "คุณแม่ซักผ้า" พัฒนามาถึงกิจกรรมวงกลมที่ให้เรื่องราวที่ซับซ้อนขึ้น และต้องทำความเข้าใจกับตัวละครที่มากขึ้น พร้อมกับท่าทางที่หลากหลายมากกว่าเดิม อย่างเช่นกิจกรรมวงกลม "แม่ธรณี" ส่วนในการเล่านิทานการเริ่มต้นของครูคือครูเล่าเรื่องให้เด็กฟังก่อนหลายๆ ครั้ง จากนั้นครูขีดหุ่นให้เด็กดูในเรื่องเดิม เป็นการให้เวลาในการทำความเข้าใจเรื่องและตัวละครแก่เด็ก จนเมื่อเด็กพร้อมครูจึงให้มาช่วยขีดหุ่นเพื่อแสดงให้เพื่อนดู และเด็กเองเมื่อเข้าใจเรื่องและรู้บทบาทในการขีดแล้ว ก็ส่งผลต่อการเล่นของเด็กที่จำวิธีการของครู นำไปสร้างฉากและตัวละครเลียนแบบแล้วนำมาเล่นแสดงเอง

จากลักษณะของกิจกรรมดังกล่าวกิจกรรมวงกลมและกิจกรรมเล่านิทานซึ่งขีดหุ่นประกอบนั้น ล้วนมีเหตุผลของการจัดลำดับเวลาของแต่ละเรื่องต่างกันออกไป ฉะนั้นผู้วิจัยขอเสนอเหตุผลดังกล่าวในการจัดกิจกรรม ดังแสดงในวัตถุประสงค์ในการใช้ละครดังนี้

3.2.3) วัตถุประสงค์ในการใช้ละคร

วัตถุประสงค์ของการนำกิจกรรมวงกลมมาใช้ เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวและเรียนรู้การควบคุมส่วนต่างๆ ของร่างกายซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญา การเรียนรู้และสัมผัส ความสามารถทางการคิดและภาษา พัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ นอกจากนี้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ และซึมซับความเป็นไปของธรรมชาติรอบ ๆ ตัว ที่เต็มไปด้วยความงดงาม และความดี วัตถุประสงค์ของการนำนิทานละครหุ่นมาใช้เพื่อให้ครูสามารถพบปะกับจิตวิญญาณของเด็กโดยตรงและสามารถถ่ายทอดความคิดทางศีลธรรมนำไปสู่เด็ก อย่างไรก็ตาม กิตีทั้ง 2 กิจกรรม สามารถนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาเด็กในห้องเรียน เช่น ในกิจกรรมวงกลมสามารถช่วยเด็กที่มีปัญหาไม่กล้าแสดงออก เนื่องจากหลังการเคลื่อนไหวไปพร้อมๆ กันทั้งห้องจะสามารถช่วยเหลือเด็กได้ หรือแตงนิทานลดความขัดแย้งที่เกิดกับเด็กในชั้นเรียนได้ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของการนำกิจกรรมวงกลมและกิจกรรมเล่านิทานมาใช้นั้นมีความแตกต่างกัน กิจกรรมวงกลมเด็กจะได้รับการพัฒนาในรอบด้านของพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายเด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย ด้านสติปัญญาเด็กได้เรียนรู้และสังเกตเรื่องราวธรรมชาติ ด้านอารมณ์จิตใจเด็กได้บริหารอารมณ์ของตนไปในทางที่ดีและสงบ ด้านสังคมเด็กได้เรียนรู้ที่จะเป็น

ผู้ตามและทำงานไปพร้อมๆกับเพื่อน แต่ทว่ากิจกรรมการเล่านิทานนั้น ครูต้องทำงานโดยตรงกับ จิตวิญญาณของเด็กซึ่งเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและต้องการการคิดอย่างรอบคอบ

3.3) การประเมินการใช้ละคร

3.3.1) วัตถุประสงค์ในการประเมิน

ติดตามผลของการใช้ละครในกระบวนการเรียนรู้ทางศีลธรรมของเด็กและพัฒนาคุณสมบัติทางศีลธรรมที่ติดตัวเด็กมาให้มีสมดุลย์

3.3.2) วิธีที่ใช้ในการประเมิน

ครูต้องคอยสังเกตติดตามดูความเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่เด็ก ต้องการจากการเข้าร่วมในกิจกรรมทุกสถานการณ์

3. การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและกรณีตัวอย่าง สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง	กรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนน้องหนู	โรงเรียนฟ้าคราม	โรงเรียนไอรัก
การใช้ละคร 1. หลักการและแนวคิดทฤษฎี 1.1 แนวคิดทฤษฎีของโรงเรียน		พุทธปรัชญา, Whole Language Multiple Intelligences	Constructivism, Whole Language	แนวคิดมนุษยปรัชญา การศึกษาออลดอร์ฟ
1.2 แนวคิดทฤษฎีของโรงเรียนกับการใช้ละคร		1. รูปแบบการเรียนรู้ของเด็กจากการเล่นบทบาทสมมุติจะสามารถพัฒนาไปสู่การแสดงละคร 2. การละครมีส่วนช่วยพัฒนาในด้านภาษา ทั้งการคิด ฟัง พูด อ่าน เขียนควบคู่กันไป และละครยังเป็นปลายทางในการสร้างสรรค์งานทางด้านภาษาของเด็ก 3. ละครคือส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของเด็ก ซึ่งได้พบเห็นทุกวัน แล้วเด็กได้จำลองชีวิตจริงเข้ามาในโรงเรียนโดยนำมาถ่ายทอดในมุมบทบาทสมมุติและการสร้างสรรค์ละคร 4. ละครเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ และนโยบายของโรงเรียนสู่เด็ก	เด็กๆสามารถถ่ายทอดจินตนาการจากภาพในหนังสือ ออกมาเป็นการแสดงละคร ที่เต็มเต็มความหมายของภาพได้อย่างมีชีวิตชีวามากขึ้น การจัดกิจกรรม การแสดงละครทำให้เด็กเข้าใจความหมายของเรื่องราวในหนังสือได้ง่าย ตลอดจนนำพาให้เด็กรักในการอ่านและนำไปสู่พัฒนาการทางด้านภาษาขั้นสูงต่อไป	มนุษย์มีทั้งกายและจิต มนุษย์มีความสัมพันธ์กับสิ่งอื่นทั้งมิติทางกายภาพและจักรวาล การเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์บนโลกสะท้อนความสัมพันธ์ทางโลกแห่งกายภาพบนดาวโลก Planet Earth กับโลกแห่งจิตวิญญาณการเคลื่อนที่ของดวงดาวมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เด็กต้องปรับตัวกับจังหวะของการเคลื่อนที่ดังกล่าวเพื่อดำรงอยู่บนพื้นโลกแห่งนี้ อย่างสอดคล้องกับดวงดาวในจักรวาล กิจกรรมวงกลมเป็นเสมือนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเคลื่อนไปได้ตลอดรอดฝั่ง ส่วนนิทานเป็นเรื่องราวแห่งการดำรงอยู่ของบรรพบุรุษ เต็มไปด้วยภาพชีวิตซึ่งเปี่ยมด้วยคุณธรรม ฉะนั้นการเล่านิทานจึงเป็นวิธีการถ่ายทอดปัญญาญาณแห่งนิทานเข้ามาสู่กายและจิตของเด็กได้ดีที่สุด
2. การเตรียมการใช้ละคร 2.1 การประสานงาน 2.1.1 การประสานงานระหว่างบุคลากร	หัวหน้าฝ่ายวิชาการได้มอบหมายให้ครูประจำชั้นอนุบาลเป็นผู้วางแผนและดำเนินการร่วมกัน โดยหัวหน้าฝ่ายวิชาการให้บริ การด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ประกอบการจัดกิจกรรม	ฝ่ายวิชาการนำแนวนโยบายของโรงเรียนมาสู่การปฏิบัติ โดยครู เมื่อต้องการพัฒนาละครให้เป็นละครจริงๆตระหนักในคุณค่าที่เด็กจะได้รับการพัฒนาทางด้านภาษาและความคิดอย่างเต็มที่ในการจัดกิจกรรมละครให้เด็กในมุมละครที่อยู่ในห้องเรียน ทว่า ครูซึ่งจะต้องเป็นผู้ทำละครหน้าเวทีผู้จัดจะรับนโยบายหลักของโรงเรียนที่ต้องการถ่ายทอดสู่เด็กมาแล้วจึงมาออกแบบสร้างเป็นละครเพื่อถ่ายทอดสู่เด็กตามเป้าหมาย	หัวหน้าฝ่ายวิชาการใช้การสื่อสารอย่างเป็นกันเองกับครูประจำชั้นในรูปแบบของเพื่อนร่วมงาน จึงไม่มีการมอบหมายงาน แต่เป็นการนำเสนอแนวคิดและวิธีการแก่ครู ในการประชุมกันอย่างเป็นทางการสัปดาห์ละครั้ง นอกจากนี้ใช้วิธีการปฏิบัติเป็นตัวอย่าง และสรุปให้ฟัง นอกจากนี้ได้ให้คำปรึกษาเพิ่มเติมในการนำไปปฏิบัติ ในการสื่อสารได้พูดคุยกันโดยไม่เป็นทางการอย่างสม่ำเสมอเพื่อกระตุ้นให้ครูนำละครไปปฏิบัติ	หัวหน้าฝ่ายวิชาการเป็นผู้ฝึกสอนวิธีการของกิจกรรมและให้คำปรึกษาเรื่องเนื้อหาของกิจกรรมและมอบหมายให้ครูเป็นผู้เตรียมและปฏิบัติกิจกรรม โดยมีการประชุมครูสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อนำเสนอกิจกรรมที่ครูปฏิบัติรวมทั้งปัญหาและมีการนำเสนอแนวทางการแก้ไข นอกจากนี้มีการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 25 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง	กรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนน้องหนู	โรงเรียนฟ้าคราม	โรงเรียนไอรัก
2.1.2 การจัดแบ่งความรับผิดชอบเรื่องเนื้อหา/เวลาและกิจกรรม	ส่วนใหญ่นำกิจกรรมละครมาใช้โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับเนื้อหาหรือเรื่องที่เรียน และพิจารณาจากความสนใจของผู้เรียน การจัดเวลาให้กิจกรรมละครสอดแทรกอยู่ในกิจกรรมต่างๆในตารางกิจกรรมประจำวัน รองลงมาจัดให้เป็นกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆของโรงเรียน	เนื้อหาและกิจกรรมละครของแต่ละชั้นจะต่างกันตามระดับความสามารถของเด็กและขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่เรียนเช่นเนื้อหาธรรมชาติ ผู้คนรอบตัวและเนื้อหาเกี่ยวกับตนเอง ส่วนช่วงเวลาในหนึ่งปีจะมีการแบ่งภาคการศึกษาเป็น 4 องค์กรต่างๆจะได้พัฒนาทักษะความสามารถทางภาษาจากกิจกรรมละครทุกวัน ในแต่ละองค์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงองค์ที่ 4 ที่เด็กจะได้แสดงละครซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการพัฒนาในขั้นสุดท้าย	ไม่มีการแบ่งความรับผิดชอบเรื่องเนื้อหาแต่หัวหน้าฝ่ายวิชาการจะดูแลด้วยการถามอย่างไม่เป็นทางการและให้ทำกิจกรรมในหัวเรื่องที่ไม่ซ้ำในเวลาเดียวกัน ในการจัดกิจกรรมละครในชั้นเรียนครูจะใช้ช่วงเวลาของกิจกรรมกลุ่มใหญ่ในช่วงเช้า และช่วงเวลาของกิจกรรมกลุ่มย่อย เด็กๆจะได้เล่นบทบาทสมมติในเรื่องที่ตนสนใจหรือเล่นละครตามที่ครูได้แนะนำในช่วงเช้า	ครูประจำชั้นใช้กิจกรรมวงกลมเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาของหลักสูตรฤดูกาลซึ่งเชื่อมโยงไปสู่วัฒนธรรม วิถีชีวิต ชุมชนและมาสู่ชีวิตประจำวันของเด็ก ส่วนนิทานสามารถนำมาใช้ถ่ายทอดเนื้อหาคุณธรรมให้แก่เด็กในส่วนเนื้อหาหัวหน้าฝ่ายวิชาการจะเป็นผู้ดูแลให้สอดคล้องกับฤดูกาล ประเพณี และวัยของเด็ก กิจกรรมวงกลมใช้เวลา 1 เทอมต่อ 1 เรื่องซึ่งนำมาปฏิบัติทุกวันเช่นเดียวกับ กิจกรรมเล่านิทานใช้เวลาประมาณ 3-5 สัปดาห์ในแต่ละเรื่อง
2.2 การส่งเสริมการใช้ละคร 2.2.1 การจัดอบรมละคร	ส่วนใหญ่หัวหน้าฝ่ายวิชาการไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับละครและไม่เคยส่งครูเข้ารับการอบรมหรือดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับละคร ส่วนผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมจะส่งเสริมให้ครูนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในห้องเรียนของตนแล้วจึงเผยแพร่แก่ครูคนอื่นๆ	มีการให้การอบรมครูจากวิทยากรซึ่งเป็น ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านที่เกี่ยวกับละคร เพื่อนวิทยากรจากต่างประเทศ ผู้ปกครอง และภูมิปัญญาไทยซึ่งเป็นผู้รู้ในชุมชน เมื่อได้รับการอบรมแล้วขึ้นอยู่กับความชอบและความถนัดของครูแต่ละคนที่จะพัฒนาตนให้สูงขึ้น	ยังไม่มีการจัดอบรมละครโดยตรง แต่จะเป็นการอบรมในเรื่อง การแต่งนิทาน , เรื่องดนตรี และการเคลื่อนไหว การใช้เสียง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการอบรมนอกสถานที่แล้วนำมาสรุปอภิปรายกันในกลุ่ม ส่วนจะปฏิบัติหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับครูประจำชั้นแต่ละคน	มีการเชิญวิทยากรจากต่างประเทศมาให้การอบรมเป็นประจำทุกปี และมีการให้ความรู้โดยหัวหน้าฝ่ายวิชาการอย่างสม่ำเสมอสัปดาห์ละ 1 ครั้ง แต่หลังจากการอบรมแล้วขึ้นอยู่กับครูแต่ละคนที่จะนำไปประยุกต์ใช้อย่างไร
2.2.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	โรงเรียนส่วนใหญ่มิได้จัดให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมละคร ส่วนโรงเรียนที่ผู้ปกครองเข้ามาส่วนร่วมในกิจกรรมละคร ส่วนใหญ่ช่วยสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดแสดงละครโดยเฉพาะเครื่องแต่งกาย นอกจากนี้มีส่วนร่วมในการเข้าชมการแสดง	ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นอย่างมากทั้งเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งกับครูในการจัดกิจกรรม เช่น การสร้างฉาก เป็นต้น การจัดหาเครื่องแต่งกาย การมาเป็นผู้ชมให้กำลังใจและเป็นผู้ประเมินกิจกรรม	ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในด้านการเตรียมอุปกรณ์และเครื่องแต่งกายในการแสดง ทั้งการจัดซื้อและประดิษฐ์ร่วมกับเด็ก ทั้งยังมาเป็นผู้ชมการแสดง ผู้ให้กำลังใจและผู้ประเมินในการแสดง	ผู้ปกครองมีการเข้าร่วมกิจกรรมนิทานละครหุ่นปีละครั้งอย่างเป็นทางการ ทว่าในการเข้าร่วมอย่างไม่เป็นทางการจะมีผู้ปกครองที่มีความชอบและถนัดในด้านนี้เข้ามาร่วมอย่างสม่ำเสมอ

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง	กรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนน้องหนู	โรงเรียนฟ้าคราม	โรงเรียนไอรัก
<p>3. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ละคร</p> <p>3.1. ลักษณะการใช้ละคร</p> <p>3.1.1 วัตถุประสงค์ในการใช้ละคร</p>	<p>ครูส่วนใหญ่นำละครมาใช้เป็นกิจกรรมการเรียนสอนที่เน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านพัฒนาการการแสดงออกทางสังคม และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p>	<p>วัตถุประสงค์ของการแสดงที่โรงละครหนูน้อย เพื่อเป็นการถ่ายทอดสิ่งที่เป็นความรู้และนโยบายการศึกษาแนวพุทธ คุณธรรม จริยธรรม สู่เด็กโดยรวมทั้งโรงเรียนและเป็นต้นแบบให้เด็กนำไปเล่นละคร ส่วนวัตถุประสงค์ของละครในห้องเรียนเพื่อเป็นสื่อให้เด็กได้ระบายอารมณ์ความรู้สึกและแสดงออกถึงความคิดทั้งยังเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ภาษาได้อย่างลึกซึ้ง</p>	<p>1. เพื่อให้เด็กซาบซึ้งกับเรื่องราวในหนังสือนิทาน</p> <p>2. เพื่อให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมในเรื่อง กติกา การยอมรับและการอยู่ร่วมกัน</p> <p>3. ละครเป็นวิธีการที่ง่ายต่อการเรียนรู้ของเด็กเล็กๆ</p> <p>ละครสามารถสร้างองค์ความรู้ให้กับเด็กได้</p> <p>เมื่อเด็กได้ลงมือกระทำเค้าจะเรียนรู้และสรุปได้ เด็กจะสามารถเชื่อมโยงบทบาทสมมุติมาสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงได้</p>	<p>เพื่อให้เด็กได้ควบคุมและรู้จักร่างกายของตนเองผ่านการเคลื่อนไหว และช่วยให้เด็กได้รู้จักกับสังคมและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติรอบตัวผ่านเนื้อหาในกิจกรรมวงกลม ส่วนกิจกรรมเล่านิทานนั้นช่วยให้ครูใช้ความเข้าใจด้านศีลธรรมช่วยให้เด็กสร้างจินตนาการภายในเพื่อสื่อสารกับจิตวิญญาณของเด็กโดยตรง ซึ่งเป็นวิถีทางที่ดีที่สุดที่จะถ่ายทอดความคิดทางศีลธรรมมาสู่เด็ก เพื่อให้เด็กรับจินตนาการนั้นมาสร้างเป็นจินตนาการทางศีลธรรมของตนแล้วสั่งสมเป็นพลังเงินจ่านทางศีลธรรมของเขาเอง</p>
<p>3.1.2 ประเภทของละคร (จำแนกตามละคร 9 ประเภท)</p> <p>1. การนำฉากหรือเหตุการณ์ประจำวันมาแสดงซ้ำ</p> <p>2. การเล่นบทบาทสมมุติเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ</p> <p>3. การแสดงละครหุ่น</p> <p>4. การนำบางส่วนจากเรื่องราวในหนังสือมาแสดงเป็นละคร</p> <p>6. ละครที่มีบทพูดประสานเสียง</p> <p>7. ละครที่มีบทพูด</p> <p>8. ละครที่ครูเป็นผู้แสดงให้เด็กชม</p> <p>9. ละครที่ครูเชิญวิทยากรมาจัดแสดงให้เด็กชม</p>	<p>1. การนำฉากหรือเหตุการณ์ประจำวันมาแสดงซ้ำ</p> <p>3. การแสดงละครหุ่น</p>	<p>3. การแสดงละครหุ่น</p> <p>4. การนำบางส่วนจากเรื่องราวในหนังสือมาแสดงเป็นละคร</p> <p>7. ละครที่มีบทพูด</p> <p>8. ละครที่ครูเป็นผู้แสดงให้เด็กชม</p>	<p>1. การนำฉากหรือเหตุการณ์ประจำวันมาแสดงซ้ำ</p> <p>3. การแสดงละครหุ่น</p> <p>4. การนำบางส่วนจากเรื่องราวในหนังสือมาแสดงเป็นละคร</p> <p>6. ละครที่มีบทพูดประสานเสียง</p> <p>7. ละครที่มีบทพูด</p>	
<p>3.1.3 กิจกรรมประจำวันที่น่าละครมาใช้</p>	<p>ส่วนใหญ่สอดแทรกไว้ในช่วงกิจกรรมนิทาน กิจกรรมวงกลม 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละประมาณ 10-20 นาที</p>	<p>ช่วงเช้าชมละครเวทีสัปดาห์ละครั้งและสำหรับเด็ก เฉพาะกลุ่มในช่วงกิจกรรมเข้ามุมตามความสนใจ วันละประมาณ 120 นาที</p>	<p>ช่วงกิจกรรมกลุ่มใหญ่และช่วงกิจกรรมกลุ่มย่อย ทุกวัน วันละประมาณ 45-60 นาที</p>	<p>ในช่วงกิจกรรมวงกลมตอนเช้ากับช่วงกิจกรรมเล่านิทานตอนกลางวัน ทุกวันวันละประมาณ 60 นาที</p>

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง	กรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนน้องหนู	โรงเรียนฟ้าคราม	โรงเรียนไอรัก
<p>3.2 วิธีการใช้ละคร</p> <p>3.2.1 กระบวนการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การฝึกทักษะพื้นฐานละคร (การรับรู้ทางประสาทสัมผัสและอารมณ์, การเคลื่อนไหวร่างกาย, การจินตนาการ, การใช้ภาษา, การใช้เสียง) - การพัฒนาองค์ประกอบของบทละคร (โครงเรื่อง, ตัวละคร, แก่นเรื่อง, บทพูด, เพลง/ดนตรีและเสียงประกอบ, ภาพฉากและเทคนิค) - รูปแบบการแสดง - สรูป/อภิปราย/การถ่ายออกของพฤติกรรม - การปรับปรุงแก้ไข 	<p>ส่วนใหญ่ฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายโดยการแสดงท่าทางประกอบเพลง และตามจังหวะดนตรี รองลงมาคือ การฝึกการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ทั้ง 5 และฝึกการจินตนาการ ส่วนใหญ่ครูประจำชั้นเป็นผู้เลือกเรื่องจากนิทาน ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน นำมาจัดกิจกรรมละคร ซึ่งเด็กทุกคนในห้องมีส่วนร่วมในการแสดง</p>	<p>การฝึกทักษะพื้นฐานละครครูให้เด็กฝึกสร้างจินตนาการ, ฝึกท่าทางตามบทบาทการแสดง และฝึกการพูดบท จากการดูวิดีโอ การไปชมการแสดงจริง การดูหนังสือภาพประกอบ การชมภาพฝาผนังแสดงความต่อเนื่องของเนื้อเรื่อง การฝึกท่าทางโดยครูให้คำแนะนำ และเพื่อนช่วยสอนเพื่อน เช่นฝึกตีลังกา ส่วนในเรื่ององค์ประกอบละครมีการพัฒนาครบทุกส่วน ทว่าครูจะตรวจดูสิ่งที่ยังบกพร่องแล้วจึงนำมาแก้ไขเพิ่ม ส่วนในการแสดงมีผู้กำกับเป็นผู้บรรยายและเด็กคนอื่นๆแสดงบทบาทด้วยตนเองตามเนื้อเรื่องโดยมีผู้ชมการแสดง และสรุปงานโดยการสัมภาษณ์ความรู้สึกของเด็ก</p>	<p>ฝึกทักษะพื้นฐานมีการฝึกฟัง ฝึกพูด ฝึกร้องเพลง โดยให้ฟังนิทานบ่อยๆ และให้เล่นสมมุติมากเป็นการเสริมจินตนาการ ในด้านองค์ประกอบละคร ครูจะเน้นในเรื่องตัวละคร จำนวน, บทบาท, ภาพของตัวละคร และในเรื่องอุปกรณ์ประกอบฉาก ซึ่งจะเป็นอุปกรณ์ง่ายใกล้ตัวเด็ก การนำเสนอเรื่องราวส่วนหนึ่งจะแสดงในห้องเรียนสั้นๆ หรือเวทีเล็กๆสำหรับเชิดหุ่น ไปจนถึงการแสดง บทเวทีใหญ่และมีการเชิญผู้ชมจากห้องอื่นๆ การสรุปครูจะถามเด็กๆว่าชอบตอนใดแล้วให้เด็กวาดรูปตอนที่ชอบ ส่วนในจุดที่ต้องปรับปรุงครูจะนำมาพิจารณาเพื่อใช้ในกิจกรรมละครครั้งต่อไป</p>	<p>เด็กได้มีการฝึกทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายจากการปฏิบัติกิจกรรมวงกลมอย่างมากเนื่องจากเป็นลักษณะเด่นของกิจกรรมคือเด็กจะต้องเคลื่อนไหวไปตลอดช่วงการทำกิจกรรม มีการใช้ท่าทางการสัมผัสร่างกายในช่วงแรกของกิจกรรมวงกลม ในการใช้เสียงเด็กจะได้ฝึกท่องกลอนและร้องเพลงไปพร้อมกับครูในบทซ้ำๆซึ่งจะทำให้การออกเสียงของเด็กถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น</p> <p>ในการพัฒนาองค์ประกอบของละครครูจะเป็นผู้คิดและพัฒนาขึ้นเองทั้งกิจกรรมวงกลมและเล่านิทาน นิทานส่วนใหญ่จะนำมาจากนิทานที่มีการเล่าสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยอดีตเช่น นิทานกริมส์</p>
<p>3.2.2 การจัดกลุ่มเด็ก</p>	<p>ส่วนใหญ่เด็กร่วมกิจกรรมละครไปพร้อมๆกันทั้งชั้นเรียน ส่วนในกิจกรรมกลุ่มย่อยครูและเด็กร่วมกันจัดกลุ่ม ซึ่งเป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน</p>	<p>การแสดงละครที่โรงละครน้อย เด็กๆทุกคนในห้องเรียนจะได้เข้าร่วมชมและมีเด็กบางคนที่จะได้ร่วมแสดงกับครู ส่วนกิจกรรมละครในห้องเรียนการจัดกลุ่มในการทำกิจกรรมละครจะขึ้นอยู่ด้วยความสนใจของเด็กและความถนัดของเด็กเป็นหลัก เมื่อเด็กพร้อมและมีความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเผชิญหน้ากับผู้ชม ก็จะเลือกเข้ากลุ่มละครด้วยตนเอง ซึ่งในการเล่นละครหนึ่งเรื่องจะมีเด็กให้ความสนใจ 7-8 คนซึ่งจะเหมาะกับจำนวนตัวละครสำคัญๆ</p>	<p>ในกิจกรรมกลุ่มใหญ่ซึ่งเป็นการรวมเด็กทุกคนในห้องเรียน เด็กๆจะได้ทำกิจกรรมละครร่วมกันได้แก่การสนทนาพูดคุยกันเกี่ยวกับตัวละคร การแสดงความคิดเห็นการซ้อมและการแนะนำวิธีการแสดงประมาณวันละ 20-30 นาที นอกจากนี้จะจัดเป็นกลุ่มย่อยประมาณ 4-5 คนในการประดิษฐ์อุปกรณ์ เช่นหน้ากากกบ พับกระดาษหรือจัดละครสั้นๆให้เด็กแสดง ทั้งนี้ขึ้นอยู่ด้วยความสนใจของเด็กเป็นหลัก ครูจะให้เด็กมีโอกาสได้ตัดสินใจเลือกเอง</p>	<p>ในกิจกรรมวงกลมเด็กทุกคนในห้องเรียนจะได้ร่วมกิจกรรมวงกลมไปพร้อมๆกัน ทุกคนมีโอกาสที่จะได้เล่นบทบาทต่างๆเหมือนกัน ขึ้นอยู่กับความสมัครใจและความเหมาะสมของอายุและความพร้อมของเด็กแต่ละคนในวันนั้นๆ ส่วนกิจกรรมเล่านิทานช่วงของการเล่านิทานปากเปล่าเด็กทุกคนในห้องจะเป็นผู้ชมและในเวลาต่อมาเด็กอนุบาล 3 ซึ่งเป็นพี่ที่โตที่สุดจะเป็นผู้มาร่วมเชิดหุ่นกับคุณครูครั้งละ 2-4 คนขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรม</p>

ตารางที่ 25 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล(ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง	กรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนนองหนู	โรงเรียนฟ้าคราม	โรงเรียนไอรัก
3.2.3 บทบาทครู	ครูส่วนใหญ่มีบทบาทในการเตรียมสื่อและอุปกรณ์ประกอบในการจัดกิจกรรม และเป็นผู้เตรียมเรื่องที่น่าสนใจมาจัดกิจกรรม ส่วนในการปฏิบัติกิจกรรมครูมีบทบาทในการให้คำแนะนำ ให้การช่วยเหลือและเป็นผู้สังเกตการณ์ และในการสรุปกิจกรรมครูและเด็กร่วมสรุปกิจกรรมไปพร้อมๆกัน	ครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดในเรื่องที่ต้องการปลูกฝังให้เด็กเพื่อดูความสนใจแล้วจึงเสนอเรื่องแก่เด็กโดยใช้คำถามกระตุ้น เมื่อเด็กเลือกแล้วครูจึงต้องเตรียมเนื้อหาดังกล่าวให้แม่นยำแล้วจึงพาเด็กเข้าสู่กิจกรรมไปพร้อมๆกันกับครู โดยให้เด็กได้มีการปรึกษาวางแผนกันในกลุ่มแล้วนำมาเสนอครูเพื่อให้คำแนะนำและนำไปปรับปรุง ส่วนตัวครูเองจะต้องเตรียมตัวศึกษาให้ข้อมูลเนื้อเรื่องเพิ่มเติมต่อเด็ก เพื่อให้เด็กได้เต็มที่ ก่อนจะถ่ายทอดสู่เด็ก	ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กสนใจ คิดถึงการแสดง คิดถึงคิวบทบาทและอุปกรณ์โดยจะอ่านนิทานให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ จัดการเรียนรู้ให้เกี่ยวเนื่องกับนิทานเช่นดอกไม้แมลง การพูดเชื่อมโยงพฤติกรรมเด็กกับนิทาน การตอบสนองต่อเด็กทันทีที่สนใจ นอกจากนี้ครูยังเป็นผู้ฝึกเรื่องลำดับในการแสดงให้เด็กและเรื่องการฟังและการพูดให้ชัดเจน ชวนนำในการวิเคราะห์ตัวละครให้กับเด็ก เป็นผู้ดำเนินการในการแสดงและเป็นผู้ประเมิน	บทบาทครูในกิจกรรมวงกลม ครูจะเป็นผู้เตรียมกิจกรรม ในการท่องบทกลอนและร้องเพลง เตรียมท่าทางของการเคลื่อนไหว และนำเด็กให้เคลื่อนที่ไปพร้อมๆกันในขณะปฏิบัติกิจกรรมวงกลม ส่วนกิจกรรมนิทานบทบาทสำคัญครูจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศแห่งการเล่า นิทานจะต้องนำเด็กเข้าสู่บรรยากาศดังกล่าว ทั้งยังเป็นผู้เตรียมเรื่องนิทานที่จะมาเล่า เตรียมตัวฝึกซ้อม เตรียมจัดโต๊ะนิทาน เตรียมตัวหุ่นตลอดจน เป็นผู้เล่านิทาน และผู้ขีดหุ่นประเมิน
3.2.4 สื่อประกอบ	ส่วนใหญ่ใช้วัสดุอุปกรณ์ประเภทของเล่นที่มีอยู่ในชั้นเรียน เช่น หุ่นต่างๆ ซึ่งครูเป็นผู้จัดเตรียม	สื่อประกอบการสอนจะแบ่งเป็นสื่อที่ให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะพื้นฐานละครได้แก่ วัสดุโขนหุ่นนิทานที่มีภาพประกอบ สื่อของจริง คือการแสดงโขนละครจริง ส่วนสื่อที่ใช้ประกอบการแสดงนั้นจะนำมาจากวัสดุอุปกรณ์ใกล้ตัวเด็กแล้วให้เด็กช่วยกันคิดช่วยกันหา หรือประดิษฐ์ขึ้นมาเช่นอาวุธต่างๆทำจากกิ่งไม้ กระดาษ นอกจากนี้ยังมีผ้าดำนำมาสร้างฉาก กล้องกระดาษ ผ้าลายไทย หมอน เป็นต้น	สื่อประกอบการสอนจะใช้สื่อใกล้ตัวเด็กเป็นหลัก เด็กจะเป็นผู้เลือกเอง นอกจากนี้ครูจะเน้นสื่อปลายเปิดที่เด็กสามารถนำมาคิดจินตนาการเพิ่มเติม ดัดแปลงเป็นอะไรก็ได้ ส่วนหนึ่งจะสอนให้เด็กประดิษฐ์ขึ้นเอง	ในกิจกรรมวงกลมใช้สื่อประกอบการทำกิจกรรมค่อนข้างน้อย สื่อที่นำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นสื่อที่มีอยู่แล้วในห้องเรียน เป็นสื่อที่ง่ายต่อการดัดแปลงเป็นสิ่งที่ต่างๆ ทำจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ผ้าฝ้ายบางสีต่างๆ ตะกร้าหวาย เป็นต้น เช่นเดียวกับนิทานละครหุ่นที่นำวัสดุดังกล่าวมาดัดแปลงและนำมาจัดเป็นฉากละครและประดิษฐ์เป็นตัวหุ่น ทว่าในการเลือกมาจัดนั้นจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆที่สื่อความหมายของนิทานได้ตรงตามแนวคิด เช่น สีของผ้า
3.3 การประเมินการใช้ละคร 3.3.1 วัตถุประสงค์ในการประเมิน	ส่วนใหญ่ประเมินความรู้ที่ได้จากกิจกรรมละคร รองลงมาคือการประเมินพัฒนาการเด็ก ซึ่งครูส่วนใหญ่คิดว่าสามารถประเมินพัฒนาการเด็กได้ทั้ง 4 ด้าน	ครูจะประเมินตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้านและตามความมุ่งหมายที่ครูต้องการปลูกฝังให้เด็ก จากทั้งกระบวนการทั้งในการวางแผน การเข้ากลุ่ม การแสดง การฝึกซ้อมและการแสดงความคิดเห็น	ครูประเมินในส่วนของบันทึกพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคมและภาษาจากการปฏิบัติตลอดช่วงกิจกรรม เช่นมองว่าเด็กคนใดทำจุดได้/ไม่ได้เป็นหลัก ถ้าทำไม่ได้ครูจะช่วยอย่างไร	ติดตามผลของการใช้ละครในกระบวนการทางศีลธรรมของเด็กและพัฒนาคุณสมบัติทางศีลธรรมที่ติดตัวเด็กมาให้มีสมดุลง
3.3.2 วิธีที่ใช้ในการประเมิน	ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะร่วมกิจกรรมละคร รองลงมาสังเกตหลังจากร่วมกิจกรรมและ ใช้วิธีการสอบถามจากความเข้าใจที่มีต่อเรื่องและตัวละคร	เขียนรายงานจากการสังเกตของครูเองโดยตรวจสอบตามพัฒนาการและจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนและผู้ปกครอง	จับบันทึกคำพูด/พฤติกรรม ในช่วงการแสดงความคิดเห็น ในช่วงการฟังนิทานและในช่วงของการแสดงละคร	ครูต้องคอยสังเกตติดตามดูความเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่เด็กต้องการจากการเข้าร่วมในกิจกรรมทุกสถานการณ์